

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta

Diplomová práce

JAK ŽENY PROŽÍVAJÍ ČAS RODIČOVSKÉ DOVOLENÉ?

„Role maminky se už nikdy nezbavíš!“

Autor práce: Ing. Bc. Ivana Součková
Vedoucí práce: PaedDr. Petr Bauman, Ph.D.
Studijní program: Pedagogika volného času

2023

Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

25. 3. 2023

Podpis studenta

Poděkování

Děkuji vedoucímu diplomové práce PaedDr. Petru Baumanovi, Ph.D., za cenné rady, připomínky, vstřícnost při konzultacích a metodické vedení práce. Dále děkuji všem ženám, které si na mne během své rodičovské dovolené našly čas a sdílely se mnou své zkušenosti. Velice ráda bych také poděkovala manželovi a mým třem dcerám, protože soužití s nimi mne vedlo k výběru tématu a velice ovlivnilo můj pohled na rodičovství. Poděkování také patří členům mé rodiny, kteří se starali o mé dcery v době, když jsem studovala a psala tuto práci.

Obsah

Úvod	5
1 Jaký je můj pohled na rodičovskou dovolenou?	8
2 Jak vnímáme čas?	14
2.1 Chronos, kairos a aion	14
2.2 Scholé	16
2.3 Volný čas	17
3 Jak ženy prožívají čas rodičovské dovolené?	19
3.1 Zaměření výzkumu	19
3.2 Metodologie	19
3.3 Charakteristika respondentů	20
3.3.1 Romana	21
3.3.2 Dominika	21
3.3.3 Jarmila	22
3.3.4 Karolína	22
3.4 Průběh výzkumu	23
3.5 Témata identifikovaná v rozhovorech	26
3.5.1 Otec je taky rodič aneb „Jsme v tom spolu“	26
3.5.2 Malé děti malé starosti, velké děti velké starosti	31
3.5.3 Volný čas – čas pro sebe	33
3.5.4 Pořádek musí být	39
3.5.5 Nekončící podpora dětí	46
Závěr	49
Seznam použitých zdrojů	52
Přílohy	55
Příloha I: Přepisy rozhovorů (Romana)	55
Příloha II: Přepis rozhovoru (Dominika)	68
Příloha III: Přepis rozhovoru (Jarmila)	78
Příloha IV: Přepis rozhovoru (Karolína)	90
Abstrakt	103
Abstract	104

Úvod

Když jsem se zamýšlela nad výběrem tématu mé diplomové práce, nejprve mě napadlo pokračovat v tématice své práce bakalářské, ve které jsem se zaměřila na metody zájmové výuky angličtiny. Zájmovou výuku jsem vykonávala jako OSVČ, a tak by mi toto zaměření diplomové práce pomohlo v mém zaměstnání. Během prvního roku navazujícího magisterského studia pedagogiky volného času mi při hodinách metodologie pedagogického výzkumu došlo, že mne téma zájmové výuky již tolik neoslovuje. V té samé době jsem si uvědomila, že mne můj zájem vede do druhé stránky mého života, do té soukromé, rodinné. Myslím si, že tato součást života mne ovlivnila nejvíce a cítím, že v něm stále hraje vedoucí úlohu. Patří do ní zejména můj manžel a naše děti. Konec mé rodičovské dovolené byl hlavním impulsem k výběru konkrétního tématu mé diplomové práce s názvem: *Jak ženy prožívají čas rodičovské dovolené?*

Rodičovská dovolená je nedílnou součástí života každé matky. Jedná se o dobu relativní svobody, kdy žena nemusí chodit do zaměstnání a je podporovaná státem, aby mohla pečovat o vlastní nebo svěřené dítě či děti. Stát přímo neurčuje, jakým způsobem by se o dítě či děti měla starat. Výchovu a vzdělávání v tomto případě oproti předškolnímu a základnímu vzdělávání neřeší rámcový vzdělávací program, ale zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. V oddílu s názvem Rodiče a dítě (§ 855 až 923) vymezuje také *rodičovskou odpovědnost*, kterou rodiče mají vykonávat v souladu se zájmy dítěte a která spočívá v péči o dítě, především o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj a v zajišťování jeho výchovy a vzdělání.

Myslím si, že ženy v současné době nejsou na svou roli matky dostatečně teoreticky ani prakticky připravovány, a to ani v rámci povinné školní docházky, ani během středoškolského, popřípadě vysokoškolského studia. Mohou navštěvovat kurzy, semináře či webináře zabývající se výchovou dětí. Dostupné jsou také knihy s mnoha přístupy k péči o děti a výchově dětí. Zkušenosti může žena čerpat od svých rodičů, příbuzných či známých. Podle mého názoru knihy, semináře ani sdílené zkušenosti však nemohou matku plně připravit na dobu s častým nedostatkem spánku, únavou, zkouš-

kami trpělivosti a celodenním staráním se o děti. Záleží hlavně na ní, jakou cestou mateřství se vydá a jak dobu vyhrazenou k péči o dítě stráví.

Já osobně jsem na rodičovské dovolené strávila deset let a mohu říci, že jsem tento čas využila opravdu rozmanitě. Zdá se neuvěřitelné, jak rychle mi čas strávený s dětmi utekl. Zamýšlím se nad tím, jak jsem tuto dobu prožila, na co jsem hrdá a na co bych nejraději zapomněla. Své zážitky bych ráda porovnála se zkušenostmi jiných matek, protože se ráda seznamuji s příběhy, které napsal sám život. Jsou pro mne inspirací, nacházím v nich shodné prvky se svým životem, nebo si je jen nechám projít hlavou a uložím na později.

Rodičovskou dovolenou vnímám jako specifickou etapu v životě ženy s možností vlastního časového rozvržení a zároveň neustálého přizpůsobování se dětem a rodině. K odsouvání naplňování svých potřeb před potřebami ostatních je potřeba energie, kterou by matky mohly čerpat například z volného času. Připadá mi, že v současné době se většina aktivit zaměřených na matky s malými dětmi obrací k dětem (např. batolecí cvičení, plavání, zpívání). Pro matky jsem zaznamenala různá školení na počítači, rekvalifikační kurzy nebo cvičení se zajištěním hlídání dětí. Ani tyto aktivity však nemusí být každou matkou vnímané jako volný čas. Má diplomová práce by mohla pomoci lépe porozumět potřebám matek a tyto poznatky by mohl následně obor pedagogika volného času využít.

Při zpracování své diplomové práce bych ráda poznala, jak jiné ženy tráví čas se svými dětmi, zda si čas rodičovské dovolené užívají, nebo pouze přežívají, co je pro ně důležité a co naopak nikoliv, zda je pro ně tento čas odpočinkem, nebo se dobrovolně či nedobrovolně v rámci rodičovské dovolené pouštějí do další práce a různých projektů, aby si připadaly dostatečně využity, nebo aby podpořili rodinný rozpočet. Také bych se chtěla dozvědět, kde a jakým způsobem čerpají energii tolik potřebnou k péči o děti. Cílem diplomové práce je tedy přispět k porozumění tomu, jak ženy prožívají čas rodičovské dovolené jako specifické období svého života a pokusit se nahlédnout, v jakých souvislostech o svém prožívání času uvažují a také případně, jak v tomto kontextu uvažují o volném čase.

Svou práci začínám popisem vlastního času rodičovské dovolené, dále pomocí literatury charakterizují pojmy čas a volný čas. Následně popisují vlastní kvalitativní výzkum, který jsem prováděla formou nestrukturovaných rozhovorů, jejichž části relevantní k mému předmětu zkoumání analyzuji (přepisy těchto pasáží jsou uvedeny

v přílohách) a snažím se ve sdělení respondentů identifikovat významná témata. Tato témata, která se v rozhovorech objeví, propojuji s odbornou literaturou a porovnávám také s dalšími výzkumy. K porovnávání se zahraničními výzkumy je třeba připomenout, že délka rodičovské dovolené je v jednotlivých státech velice rozdílná. Ve světě je oproti České republice, kde ženy mohou zůstat na rodičovské dovolené až do čtyř let věku nejmladšího dítěte, rodičovská dovolená mnohem kratší a existují také státy, jež placenou rodičovskou dovolenou neposkytují vůbec. Z výše uvedeného důvodu jsem při hledání v literatuře rozšířila své zaměření na matky s malými dětmi obecně, nejen na matky na rodičovské dovolené.

Ve své práci jsem převážně čerpala z výpovědí respondentek a mých osobních zkušeností trojnásobné matky. Z použité metodologické literatury mohu jmenovat publikace *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy* (Řiháček, Čermák, Hytych a kol. 2013) a *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace* (Hendl 2005), které jsem využila při stanovování metodologie svého výzkumu. Dále jsem získávala odborné informace týkající se času a volného času například z knih od Palouše (2000, 2010), Kaplánka (2011, 2012, 2017) a Arendtové (2007). K rozšíření pohledu na psychologii žen jsem využila knihu *The Psychology of Women and Gender* (Else-Quest a Hyde 2018) a výzkumy zabývající se ženami, resp. matkami s malými dětmi.

1 Jaký je můj pohled na rodičovskou dovolenou?

Vzhledem k faktu, že mé bádání je kvalitativní povahy, a tedy velice subjektivní, resp. závislé na subjektech výzkumu, včetně mne samotné jako výzkumníka, věnuji se v této kapitole nejprve popisu svého pohledu a vlastní zkušenosti s rodičovskou dovolenou, aby i pro čtenáře této práce byla srozumitelná moje výchozí pozice ještě před začátkem vlastního výzkumného šetření.

Po narození dítěte se žena stane matkou. Vše kolem ní se změní a zároveň ani ona již nikdy nebude ženou, kterou byla. K odpovědnosti za sebe přibude také odpovědnost za dítě, bezbranné miminko, které by bez pomoci nemohlo přežít. Je potřeba, aby se o něj matka nebo jiná osoba postarala. Tato péče ovšem způsobí komplexní změnu rytmu celého dne, noci, týdne i roku a zahrnuje větší či menší přizpůsobení celého dosavadního života. Myslím si, že muže takovýmto způsobem narození dítěte nezmění. Už jen z toho důvodu, že miminko nenosí v sobě, necítí jeho pohyby, nerodí a ani nekojí.

O dítě se ve většině případů po narození stará matka, která s ním zůstane doma. Péče o dítě a domácnost se stane jejím „zaměstnáním“. Od narození řeší, kolik toho miminko vypije, kolik nabralo na váze a kdy už bude moci dávat příkrmy. Velkým úkolem matky, hlavně v prvních měsících po narození dítěte, je podle mne odsunutí spánku na neurčito, naučit se spát méně a hlavně přerušovaně. V knihách o dětech, které se mi dostaly do ruky, jsem četla, že se dítě naučí od šestého měsíce spát samo přibližně deset hodin. S prvním dítětem jsem téměř stříhala metr, abych se dostala ke kýženému šestému měsíci. Ale kupodivu ani s nástupem sedmého měsíce nenastala žádná změna a dcera se nadále několikrát za noc vzbudila. S druhým dítětem jsem velkou změnu již neočekávala a nyní se těším z každé noci vyplněné osmihodinovým nepřerušeným spánkem (dcerám je nyní 11, 8 a 5 let).

Rodičovská dovolená matkám umožňuje věnovat se mimo péči o dítě také dalším činnostem, jako je studium nebo podnikání v různých oborech (ze zkušeností svého okolí mohu zmínit například šití oblečení, kosmetiku nebo modeláž nehtů). Vycházím především z faktu, že žena v této době netráví čas v zaměstnání, takže by se dalo říci, že

v určitém slova smyslu „nepracuje“. Celý den tráví doma a čas si může rozvrhnout podle sebe. Podmínkou je, že nejprve splní či deleguje povinnosti související s péčí o dítě na někoho jiného. Ženě se za těchto podmínek otevírá čas, který může naplnit podle své libosti. Není výjimkou, že ženy na rodičovské dovolené naleznou své životní poslání a zahájí novou pracovní kariéru.

Osobně jsem, jak jsem se již zmiňovala v úvodu, svoji rodičovskou dovolenou využila k různým činnostem. Od začátku jsem se částečně věnovala netermínované administrativní práci na počítači (s možností dokončení úkolů v rozmezí týdnů), která mi vyhovovala. Líbil se mi viditelný výsledek mé činnosti: vyplněná tabulka, odesláno, zadáno v systému. Takovéto výsledky práce nejsou při péči o dítě moc časté a určitě nejsou trvalé.

Mou další aktivitou během rodičovské dovolené bylo zařizování stavby domu. Během prvního roku života nejstarší dcery jsem si uvědomila, že byt, i když v poklidné části města, nemůže poskytnout naší rodině s malým dítětem dostatečný komfort, hlavně v letních měsících. Jezdit na výlety s miminkem není moc praktické a být doma, když je venku krásně, považuji za velice nekomfortní. Prvním rokem jsem jezdila často na zahradu ke své matce, ale zde mi chybělo potřebné soukromí. Rozhodla jsem se navrhnout, že si koupíme chatu nebo postavíme dům. Vzhledem k tomu, že nemám ráda neustálé přesouvání věcí, rozhodli jsme se postavit dům, a to ve městě, ve kterém jsem jako malá vyrostla. Manžel byl v té době téměř celý den v práci, a tak jsem vzala organizaci stavby domu na sebe. Faktem je, že jsem toho mnoho o stavbě domu nevěděla. Vlastně se moje představy o stavění naprosto mýjely s realitou. Chtěla jsem bydlet v domě, tak mi nic jiného nezbývalo, protože nechat si postavit dům na klíč, mi připadalo ještě více riskantní. V té době se proslýchalo, jak některé firmy domy odbývají, nepoužívají domluvený materiál a práci nedělají správně. Rozhodla jsem se, že stavbu povedu tak, jak nejlépe dovedu.

S pomocí rodiny jsem asi půl roku kreslila půdorys našeho nového domu a snažila se umístění jednotlivých místností co nejlépe naplánovat. V den prvních narozenin dcery nám geodeti vytyčili dům a najatí pracovníci začali bagrovat obvodové pásy. Řízení stavby pro mne nebylo vůbec jednoduché, zvláště když přihlídneme k faktu, že jsem této oblasti vůbec nerozuměla. Zahrnovalo rozmýšlení rozvržení domu, objednávání materiálu, domluvy s řemeslníky a také řešení sporů mezi nimi. Každopádně za 10 měsíců jsme se stěhovali. I když jsme bydleli zprvu bez dveří a kuchyně, spali jsme

v našem novém domě. Myslela jsem si, že stavbu máme za sebou a už budeme náš domek pouze užívat. Opak byl pravdou, protože bylo ještě potřeba dokončit zahradu, přičemž zahradní úpravy trvaly dalších několik let.

Po narození druhé dcery jsem začala pomáhat s angličtinou dětem z místní základní školy. Neskromně mohu říci, že se mi ve výuce angličtiny dařilo. Dala jsem tomu opravdu hodně a věřila jsem, že je to moje poslání. K dětem, které jsem vyučovala, se poté přidaly maminky a starší sourozenci. Protože jsem chtěla svou práci dělat opravdu dobře a v té době jsem neměla žádné pedagogické vzdělání, rozhodla jsem se přihlásit na Teologickou fakultu, obor Pedagogika volného času. Studium mne opravdu bavilo, setkala jsem se s řadou velice inspirativních pedagogů, kteří mi ukázali další souvislosti výuky, ale také života, které jsem doposud neviděla. Po roce studia jsem opět otěhotněla. Rozhodla jsem se, že budu pokračovat ve studiu i za cenu, že studium o rok či více let prodloužím. Své rozhodnutí pokládám za správné, protože při přerušení studia by hrozilo, že už na něj znovu nenastoupím.

V době, kdy jsem studovala, pracovala nebo zařizovala stavbu domu, se o mé dceři většinou starala moje matka nebo můj otec. Mohu s jistotou říci, že aktivity v průběhu mé rodičovské dovolené tuto dobu velice ovlivnily. Otázkou pro mne zůstává, zda je dobré se na rodičovské dovolené věnovat i něčemu jinému než jen dětem. Pravdou je, že pokud se rodič opravdu soustředí pouze na děti, má na ně víc času a není tolik stresován, když dítě například onemocní a nemůže dostát svým dalším povinnostem. Je zřejmé, že časová náročnost takovýchto „prací navíc“ je veliká. Ke všem povinnostem nutně přibude také plánování činnosti, zařizování hlídání, příprava všech potřebných věcí pro dítě i pro sebe atd. To vše se násobí při péči o více dětí, spojené s vyzvedáváním starších dětí ze školních či předškolních zařízení a doprovázením na volnočasové aktivity. K tomu všemu přicházejí větší či menší výčitky, že nejste s dětmi a že se o ně řádně nestaráte.

Na druhou stranu si myslím, že při jednostranných aktivitách zaměřených pouze na děti předškolního věku mohou ženy spadnout do stereotypu a vyhořet. Je příjemné se chvíli zabývat něčím jiným než výchovou a s ní spojenými obstarávkami. V případě činností mimo péči o děti se také častěji stává, že za práci někdo poděkuje a zhodnotí ji jako dobře provedenou. V případě činností spojených s péčí o děti a výchovou dětí je to spíše naopak. Dovolím si v této souvislosti citovat moji prarabku: „*Práce v domácnosti je vidět, pouze když se nedělá.*“ Toto sdělení jsem pochopila až v době, kdy jsem se začala

starat o svou domácnost. S péčí o děti je situace obdobná. Není zřejmé množství práce a energie, která byla vynaložena k tomu, aby dítě bylo spokojené, najedené, umyté, přebalené, čistě oblečené a spalo v kočárku. Ale křičící, hladové či jinak nezaopatřené dítě je vidět a někdy i cítit hned. Možná je to tím, že tyto činnosti se zdají být samozřejmé a samozřejmostí si lidé tolik neváží, a tedy je ani nedocení.

Myslím, že děti vychováváme už jenom tím, že s dětmi jsme. V čase stráveném spolu ovlivňujeme dítě dle svého uvážení, možností a současné situace (vytíženost, únava). Dítě nasává rodinnou atmosféru, sleduje život z „bezpečné vzdálenosti“, bez možnosti rozhodovat, ale také bez zodpovědnosti za svá rozhodnutí. Dítě vidí, jak se v jednotlivých situacích chová matka, otec, babička nebo děda. Sleduje, jak spolu vycházejí, jak řeší konflikty, co je pro ně důležité a co naopak ve svém životě nechtějí.

Co se týče výchovy dětí, nenechala jsem nic náhodě. Od mé letité kamarádky jsem si zjistila vše potřebné, načetla knihy typu *Respektovat a být respektován*, *Nejšťastnější miminko v okolí* a *Vychováváme děti a rosteme s nimi*. V uvedených knihách bylo popsáno, jak byly vychovávány děti dříve (tedy moje generace a ty předešlé) a jak teď můžeme na děti působit jinak, lépe, aby si z dětství neodnesly šrámy, které jsme si přinesli do života my a ti před námi. V uvedených publikacích jsou všechny informace zdůvodněny a někdy také doplněny výzkumy. Výše uvedené knihy jsem při své přípravě na roli matky doplnila shlédnutím několika dokumentů na YouTube, například o indiánských dětech, které vůbec nepláčou. Celé toto své „studium“ jsem ještě okořenila svým přesvědčením: *Když něco dětem správně a logicky vysvětlím, tak to přeci udělají, jak chci. Nejsou hloupé! Já mám přece víc zkušeností.*

A jaká byla výchovná realita? Literatury sice uvádí, jak říct dítěti, co má nebo nemá udělat tak, aby to neznělo jako příkaz, jak zakazovat, aby to jako zákaz nevypadalo a dítě si připadalo, že na „povel“ přišlo samo. Uvedené rady však nezahrnují návod, kde najít trpělivost pokračovat v tomto scénáři, když dítě nespolupracuje, sílu v klidu všechno říkat několikrát, pokud slova nemají žádnou odezvu. Stresové situace se navíc komplikují, pokud je v nich zapojeno více než jedno dítě, protože člověk je vybaven pouze jedněmi ústy a omezenými možnostmi i trpělivostí.

Pro příklad uvedu situaci, kdy se podaří kompletně zaopatřit a uspat mladší dítě, a starší dítě se pár minut poté začne hlasitě dožadovat něčeho, co nemůže. V této situaci je velmi obtížné přesunout se v myšlenkách do knihy a citovat: *„Je mi líto, ale domluvili jsme se, že s míčem si hrajeme pouze venku!“* Bylo mi divné, že to nedokážu, zvlášť

v momentech, kdy bych to nejvíce potřebovala. K tomuto jsem se po čase dozvěděla, že ve vypjatých emocích je toto přepnutí téměř nemožné. Velkým úkolem matky je tedy mimo péči o dítě a domácnost také udržení emoční stability.

Když dítě dosáhne věku přibližně tří let, většinou nastupuje do mateřské školy. Tu jsem pro své dcery vybírala důkladně, možná hlavně proto, že jsem se já v té své tenkrát necítila dobře. Vzpomínám si na ranní pláč, odtrhávání od rodičů a dopolední vycházky s přidělenou spolužačkou či spolužákem. Pro své děti jsem chtěla jinou „školku“. Takovou, do které bych chtěla chodit já. Našla jsem ji, ale bohužel ne v místě bydliště. Doprava do školky, zvláště je-li zároveň nutné vypravit dvě až tři děti, nebyla snadná. Zdálo by se, že dobrým výběrem mateřské školy starost matky končí a cenou za tento nadstandard budou pouze jízdy autem. Opak je pravdou. Ani do mateřské školy, která je z pohledu rodičů „perfektní“, dítě nemusí chodit s úsměvem.

V těchto situacích nastávají dilemata a opětovné výčitky svědomí: *„Proč já ji do té školky dávám, dyť ona tam nechce, musím sem jezdit, a ještě všechno platit...“* Odpověď je jednoduchá: *„Protože pak můžu být s mladším (v té době většinou méně náročným) dítětem chvíli sama!“* Mladší dítě pak v této době doma nikdo nebudí. Bylo pro mne velice obtížné nechávat v mateřské škole starší plačící dítě, které se mě nechtělo pustit, a odjet s mladším domů. Toto vše jsem podnikala jen proto, že jsem si pak mohla chvíli „vydechnout“ a nabrat síly na odpoledne, kdy již budou děti doma v plné sestavě. I když jsem tyto situace neprožila mnohokrát, zážitky to jsou pro mne velice silné.

Nejstarší dcera, s ohledem na potřebu odkladu školní docházky, začala chodit do základní školy v sedmi letech. Protože nesouzním s klasickou výukou na základní škole, nastoupila na Waldorfskou základní školu v Českých Budějovicích. Tuto variantu jsem vnímala jako jedinou možnou. S dopravou do školy pomáhali moji rodiče, i když hlavní zodpovědnost byla vždy na mně.

V současné době mám tři dcery, kterým je 11, 8 a 5 let. Starší dvě chodí na Waldorfskou základní školu do Českých Budějovic a nejmladší do soukromé mateřské školy, také v Českých Budějovicích. Již rok nejsem oficiálně na rodičovské dovolené, ale starost a péči o děti tato změna samozřejmě neukončila. Celý den již netrávím se svými dětmi, ale několik hodin věnuji svému zaměstnání a studiu.

Tuto úvodní kapitolu bych ráda ukončila polemikou nad výrokem mého bývalého kolegy, otce dvojčat, o rozdílu mezi kariérami mužů a žen, který se mne v současné

době týká. Rozdíl vnímal v tom, že ženy mají situaci ohledně kariéry jednodušší, protože si mohou vybrat kariéru profesní nebo soukromou, tedy s rodinnou a s dětmi. Muž to má v tomto ohledu těžší, protože na něho zbude práce tak jako tak. Jako matka tří dětí s jeho výrokem nesouhlasím. Zdá se mi, že žena si může vybrat, ale mezi jinými variantami. Buď se zaměří na pracovní kariéru a u toho se bude mimo práci starat o děti, anebo se zaměří pouze na děti.

Plnění pracovních a zároveň rodinných povinností není podle mne jednoduché. Starší děti sice chodí do mateřské nebo základní školy, ale tyto instituce nepokryjí dětem časově celý den, takže zbytek dne se o děti musí někdo postarat. Je pravdou, že toto starání se může mít různý charakter, od dětí ulice s klíčem na krku a mobilem v ruce, po děti celotýdenně „zaměstnané“ v zájmových aktivitách. Jak s tímto časem děti rodiče naloží, je na nich. Jsem přesvědčena, že děti se nevychoví samy a potřebují v rodině vzor. Potřebují někoho, kdo jim vysvětlí ve škole nepochopenou látku nebo si s nimi popovídá o tom, jak se jim během dne dařilo a co zažily. Myslím si, že pokud s dětmi nikdo čas netráví, nikdo je nezná a nemůže jim poté pomoci v těžkých situacích. K tomuto je potřeba důvěra, která se podle mého názoru těžko vybuduje pouze přes nejnovější mobilní telefony, značkové oblečení, pokud chybí zájem.

2 Jak vnímáme čas?

2.1 Chronos, kairos a aion

Význam termínu „čas“ je v českém jazyce vnímán jako plynutí, ubíhání či střídání. V řečtině existují pro čas pojmy dva: *chronos* a *kairos*. „*Chronos je čas určitý. Je to chvíle, průběh, trvání, období, lhůta, ... Používá se také o neurčité době v budoucnosti.*“ (Kaplánek 2012, s. 16). Dalšími rysy tohoto pojetí času je věčný čas, život, věk, delší období složené z kratších úseků, termín (srov. Kaplánek 2012, s. 13–16). *Chronos* je lineární čas pohybující se jedním směrem od začátku do konce, bez ohledu na jednání (srov. Dailey 2021). Termín *chronos* pochází z řecké mytologie, od boha Krona, otce Dia (srov. Sale 2022). V řecké mytologii je chápán Kronos jako ošemetný, úskočný, veliký a lstivý. Dle římské mytologie se nazývá Saturn, již bez negativního vnímání, a je obrazem času. V některých jazycích je od jeho jména odvozen název pro sobotu (srov. Kaplánek 2017, s. 16). Na obrazech je bůh Kronos většinou znázorňován s dítětem, o němž se předpokládá, že ztvárňuje narození, a kosou, která představuje úseky času; později se tato postava s kosou stala obrazem pro smrt.

Čas jako *chronos* vnímám jako objektivní, který ubíhá stále stejně, bez ohledu na naše prožívání. Někdy se nám zdá, že uběhlo 5 minut, zatímco ručička na hodinách se posunula o půl hodiny. Ale když na něco čekáme, počítáme každou sekundu a čas se nám vleče. Čas ve smyslu *chronos* chápu jak negativně, tak pozitivně. Negativní ráz je zřejmý již z výše uvedených definic, které popisují *chronos* jako něco, co nemůžeme ovládat. Na Zemi je nám vyměřen určitý čas, o němž nevíme, jak je dlouhý a neumíme jej prodloužit ani zkrátit. Na druhou stranu je to i jeho výhoda. Například věci, které z života chceme odstranit, jako bolest kterou prožijeme, nám *chronos* postupně pomáhá zapomenout. Je to tedy i čas, který „hojí rány“.

Pokud se zamyslím nad časem chápaným jako *chronos*, zapadá mi tato představa do role matky, která je v jisté míře „strážkyní času“ dítěte a někdy i celé rodiny. Existují matky, které svým dětem plánují každou hodinu. Některé matky hlídají čas mezi kojením, tak aby se dítě i ony cítily komfortně. Sledují dobu spánku a čas mezi spánky.

Později se matky zaměřují také na dobu, kdy by mělo jít dítě spát, aby bylo ráno dostatečně odpočaté a ony to měly s dítětem poté jednodušší.

„*Oproti tomu kairos označuje vhodnost, příhodnou dobu, ... pravou chvíli, přesný nebo kritický čas, příležitost, ...*“ (Kaplánek 2012, s. 16). V této příhodné době, která se nedá vynutit, se vše dělá lépe (srov. Kaplánek 2017, s. 16). *Kairos* je také chápán jako příhodný, vhodný okamžik, který čeká na naše jednání (srov. Dailey 2021). Jedná se o posvátný čas, který dává životu mimořádný význam, pokud jej využijeme. Protože pokud ne, tak je podle Platóna „dílo zkaženo“. (srov. Sale 2022). *Kairos* můžeme chápat nejen pozitivně, ale také negativně: jako zlý osud nebo kritickou dobu (srov. Kaplánek 2017, s. 16–17). *Chronos* je kvantitativní, zatímco *kairos* je kvalitativní. *Kairos* je v řecké mytologii Diův syn zobrazovaný s jedním pramenem vlasů (srov. Sale 2022).

Prožívání času ve smyslu *kairos* je podle mne typické pro děti. Děti se snadno nachnou pro nějakou činnost a „nevidí a neslyší“ nic jiného. Čas, který mají, prožívají naplno se vším všudy. Případá mi, že nevnímají plně souvislosti a nemají dostatek zkušeností na to, aby odhadly následky svých činností. Toto mne napadá například v souvislosti se hrou, která může zapříčinit to, že dítě nevnímá hlad nebo nechce spát. Nerozumí tomu, že když se nenají nebo si neodpočine, tak se může dostat do velice nepříjemného pocitu, kdy se například začne bez dalšího důvodu vztekat. Těmto nelibým situacím matka, která své dítě už zná a má s ním dost zkušeností, může předejít tím, že za účelem jídla nebo spánku aktivitu dítěte přeruší.

Podle mne mají oba časy společné to, že je nemůžeme ovlivnit, ale zatímco *chronos* ubíhá objektivně stále stejně a můžeme na něj počkat, *kairos* je nevypočitatelný. Nevíme, kdy a ani jestli vůbec přijde. A tak se stává, že pokud tomu, že přijde, nevěříme, strávíme mnoho času nad činností, která nám vysloveně „nejde od ruky“ v době, která je k tomu nevhodná. Čekání na *kairos*, když hrozí blížící se termín, který stanovuje *chronos*, však také způsobuje stres a napětí. Správné rozpoznání a využití příhodného času je pro mne velkým životním úkolem. V souvislosti s výchovou a péčí o děti mne napadá situace, kdy matka, jejíž dítě právě usnulo, ví, že bude spát nejspíše jednu hodinu, musí uklidit nebo uvařit v tento čas, protože jindy je to mnohem více problematické.

Při studování pojmů souvisejících s chápáním času jsem se setkala také s pojmem *aion*, který mne velice zaujal. Jedná se o druh času, který je oproti *chronu* cyklický. Příkladem je střídání ročních období nebo fází dne či i něčeho více mýtického. Je

vyobrazován obtočen hadem a stojící na kosmickém vejci (srov. Dailey 2021). Tento druh času vnímám ve smyslu pozorování cyklů v životě člověka. V rámci tématu mé práce bych čas ve smyslu *aion* vztáhla k opakujícím se činnostem během dne a noci. Příkladem by mohlo být ranní vstávání, převlékání, vodění starších dětí do školek a škol, uspávání v kočárku, večerní koupání či noční kojení.

Řecký výraz *aion* označuje také věčnost, případně „dobu“ či „věk“. V tomto smyslu můžeme uvažovat také o proměnách životního stylu a pojetí výchovy v různých „dobách“. Někdy také lidé usilují o návrat k tomu, „jak to bylo dříve“. Ve svém výzkumném šetření jsem se například setkávala s výpověďmi, které naznačovaly mezigenerační rozdíly v pojetí výchovy s poukazem na to, že „dnes je jiná doba“.

2.2 Scholé

Nyní se dostávám k pojmu *scholé*, který vnímám jako „prapojetí“ volného času, přestože bylo od *scholé* odvozeno slovo „škola“. Palouš (2000, s. 73) tuto etymologii vysvětluje jako posunutí funkce školy, kdy „*scholé – prázdeň je prostorem, kde člověk není zaneprázdněn denním shonem a ruchem četných životních obstarávek, kdy každodenní starosti i radosti, zaměstnání i zábavy poodstupují a kdy se rozprostře mezera, která má jakýsi ‚magický‘ účín: nepřítomnost zaneprázdnění otevírá náhle pohled na to, co není všednodenní, co je krom-obyčejné, mimo-řádné.*“ Palouš definuje *scholé* jako *prázdeň*, jejímž protikladem je *ascholia* neboli zaneprázdněnost. K těmto řeckým pojmům jsou analogické latinské výrazy *otium* a *negotium* (srov. Palouš 2010, s. 11).

Oproti Paloušovi Arendtová (2007, s. 24) nevnímá *scholé* jako *prázdeň*, ale jako svobodu od politické činnosti, od práce a nezbytných nutností života: „*V žádném případě nešlo primárně o volný čas, ale o životní situaci osvobození od starosti a námahy.*“ Kaplánek (2011, s. 8–9) výše uvedené vysvětluje faktem, že „*v antice mohl být pouze svobodný muž pánem svého času. ... Otium bylo považováno za nezbytný předpoklad vědecké práce a uměleckého zážitku. Nejednalo se v pravém slova smyslu o nečinnost, nýbrž o svobodu od nutné práce.*“

Já osobně vnímám *scholé* obdobně jako Palouš, jako mezeru mezi povinnostmi, s „magickým účinem“. Za povinnosti a obstarávky v tomto případě nepovažuji pouze fyzickou práci, jako je například péče o děti, domácnost a nakupování, ale také námahu

psychickou, tedy myšlenky na to, co ještě všechno musím udělat a zařídit. I tyto myšlenky zaměstnávají člověka, a proto předpokládám, že *scholé* může „probíhat“ pouze bez nich. Zde vidím problematiku v souvislosti s ženami na mateřské dovolené, protože jejich povinnosti a obstarávky jsou stále s nimi. Tímto míním nejen to, že se o děti fyzicky starají, ale také to, že na ně myslí, že vnímají jejich potřeby a odpovídají na ně.

2.3 Volný čas

Hofbauer (2004, s. 13) charakterizuje volný čas jako činnost, do níž člověk vstupuje s očekáváními, účastní se jí na základě svého svobodného rozhodnutí, a která mu přináší příjemné zážitky a uspokojení. Pokud bychom takto pojatý volný čas převedli na ženy na rodičovské dovolené, bereme-li v úvahu, že se žena stala matkou dobrovolně, do činností s mateřstvím spojených vstupuje s očekáváním a tyto činnosti jsou spjaty s příjemnými zážitky, jedná se o volný čas. Jako příklad bych uvedla vydařené situace s dětmi: například matka naplánuje výlet a ten se vydaří. Pokud ale výlet probíhá jinak, například dítě nechce sedět v kočárku, neusne v autě jako obvykle a pak je unavené, nebo se na výlet vůbec nejede, protože přes noc dítě začalo kašlat, není podle mne splněna poslední podmínka spojená s příjemnými zážitky a uspokojením, a o volný čas se tedy nejedná.

Vážanský (2001, s. 29–30) uvádí dva směry chápání volného času na základě časových a obsahových aspektů:

- V **negativním** vymezení pojem *volný čas* znamená zbývající dobu celkového průběhu dne, která zůstala po pracovní nebo studijně podmíněném čase, úkolech v domácnosti a po uspokojení základních fyziologických potřeb. Pokud bych se pokusila převést takto chápaný volný čas na ženy s malými dětmi, bylo by potřeba nejprve definovat pracovní podmíněný čas. V případě, že by to byl veškerý čas, kdy je matka dítěti „k dispozici“, nemusela by mít, v případě, že se o dítě stará sama, volný čas žádný. Pokud bychom práci pojali jako čas, kdy se žena přímo o dítě stará, mohla by volný čas po tomto přímém opečování, vykonání úkolů v domácnosti a uspokojením fyziologických potřeb mít.

- V **pozitivním** vymezení pojem *volný čas* označuje disponibilní časový prostor, v němž by volný čas mohl pro jedince znamenat skutečnou svobodu. Je také dobou, v níž se individuum může nezávisle na jakýchkoli povinnostech výhradně svobodně realizovat a dělat to či ono, k čemu je nikdo nenutí a k čemu také není ani podvědomě nuceno. Osobně si takto pojatý volný čas během rodičovské dovolené dokážu představit pouze v době, kdy matka není s dítětem a o dítě se stará manžel nebo například prarodiče, a zároveň si vybere svou činnost nezávisle na dítěti.

Dle Pávkové (2002, s. 13) je důležité rozlišit čas na čas práce a povinností a na čas činností, které si můžeme dobrovolně zvolit. „*Pod pojmem volný čas se běžně zahrnují odpočinek, rekreace, zábava, zájmové činnosti, zájmové vzdělávání, dobrovolná společensky prospěšná činnost i časové ztráty s těmito činnostmi spojené.*“ V chápání volného času podle Pávkové by se této doby vztahující se k matkám mohly účastnit i děti, pokud by například bylo pro matku zábavné chodit s dítětem na procházky nebo na nějakou dětskou aktivitu a zároveň by tento čas nevnímala jako povinnost.

Podobně Wolfgang Nahrstedt vychází z rozdělení času na čas spánku a čas bdělosti, který pak dále dělí na pracovní dobu a volný čas. Současně rozlišuje mezi polo-volným časem, tedy časem pro nezbytné činnosti mimo zaměstnání, a vlastním volným časem jako disponibilním časem, s nímž individuálně disponujeme a podle svých osobních přání jej užíváme (srov. Kaplánek 2012, s. 25–26). Při pokusu o převedení této definice na matky na rodičovské dovolené mi připadalo velice úsměvné prvotní rozdělení času na čas spánku a bdělosti. U žen v této fázi života je totiž spánek považován za nedostatkový a zcela jistě je jeho množství a časové rozvržení odlišné od zbytku populace. Z tohoto důvodu bych dále tuto definici k tématu mé diplomové práce nerozváděla.

Závěrem bych ráda shrnula moje myšlenky o životě a čase: čas je život. Je konečný a ubírá se od začátku do konce (*chronos*). Události a situace v něm se opakují (*aion*). V životě se vyskytují okamžiky a příležitosti (*kairos*), které nemůžeme plně ovlivnit, ale můžeme je využít, pokud je rozpoznáme. Náš životní čas je tu pro nás a je pouze na nás, jak s ním naložíme. Nakládání s časem se nejvíce odráží ve volném čase, ve kterém si aktivity můžeme svobodně vybírat podle vlastních priorit.

3 Jak ženy prožívají čas rodičovské dovolené?

3.1 Zaměření výzkumu

Svou diplomovou práci jsem koncipovala jako empirický výzkumný problém. V rámci svého výzkumu jsem se zaměřila na otázku *Jak ženy prožívají čas rodičovské dovolené?* Má prvotní výzkumná otázka měla za cíl hlouběji porozumět tomu, jak ženy na rodičovské dovolené prožívají tento čas, zejména s ohledem na to, jak chápou volný čas. Chtěla jsem se zaměřit na čas, který ženy věnují jen sobě a jeho náplň je pouze v jejich režii. Čas, při kterém se samy rozhodují, kde, s kým a jak jej stráví. Ve výpovědích respondentek se ukázalo, že ne u všech dotazovaných je volný čas ve smyslu „volno od práce“ a „volno pro sebe“ prioritou, a tak jsem se zaměřila spíše na prožívání času rodičovské dovolené jako takové, na specifika času tohoto životního období.

3.2 Metodologie

Po odsouhlasení tématu mé diplomové práce a stanovení výzkumné otázky, *jak ženy prožívají čas rodičovské dovolené*, bylo potřeba vybrat metodu získávání dat. Nejprve jsem uvažovala o tom, zda se vydám cestou kvalitativního, nebo kvantitativního výzkumu. Přestože jsem člověk, který má rád tabulky a je založen spíše statisticky, použití kvantitativní metody sběru dat mi v tomto případě nepřípadalo vhodné, protože cílem mé práce není testovat určitou teorii, resp. vyvrátit či potvrdit nějakou hypotézu. Spíše se zajímám o to, jak matky dobu rodičovské dovolené prožívají, snažím se objevit nové myšlenky, poznat způsob uvažování jednotlivých respondentek a porozumět jejich zkušenosti. Myslím, že tyto informace nemohu z dotazování, popřípadě jiné kvantitativní metody získat.

Z přístupů kvalitativního výzkumu jsem zvolila *interpretativní fenomenologickou analýzu (IPA)*, „*kteřá se zaměřuje porozumění žité zkušenosti člověka. Pomáhá nám detailně prozkoumat, jak člověk utváří význam své zkušenosti, což nám umožňuje*

porozumět jednotlivé události nebo procesu – fenoménu“ (Smith, Flowers a Larkin 2009).

I když je jako nejčastěji používaná metoda sběru dat v interpretativní fenomenologické analýze uváděn polostrukturovaný rozhovor, zvolila jsem si pro svůj výzkum individuální rozhovor nestrukturovaný, během něhož kladu otázky teprve na základě výpovědí respondentek. Tuto metodu jsem vybrala proto, abych dotazovaným během rozhovoru nezužovala možnost vyjádřit se k času rodičovské dovolené připravenými otázkami. Za svou volbu jsem velice ráda, protože mi umožnila podniknout rozhovory se čtyřmi ženami, přičemž každý se ubíral trochu jiným směrem.

Pro svou práci jsem se nerozhodla využít přístup zakotvené teorie, protože mým cílem není vytvoření nové teorie, ani etnografický přístup, protože daný jev nezkoumám v nějak specifických podmínkách. Jedná se o vysokoškolsky vzdělané respondentky z běžných funkčních rodin, které se nijak výrazně nevymykají obecným představám o životě střední třídy. Důležitá pro mé výzkumné šetření byla zejména ochota respondentek věnovat mi svůj čas, hovořit otevřeně a důvěřovat mi. Biografický přístup také nepovažuji pro můj výzkum za nejvhodnější, jelikož cílem není popis jevu vyvíjejícího se v čase (srov. Hendl 2005, s. 103). Přesto určité aspekty biografického přístupu se zde objevují, jelikož rodičovská dovolená zpravidla zahrnuje období několika let.

Můj výzkum má kromě IPA blízko rovněž k případové studii, jelikož se zaměřuji na konkrétní ženy a jejich rodiny, jež pojí rodičovská dovolená. *„V případové studii jde o detailní studium jednoho případu nebo několika málo případů. (...) Sbíráme velké množství dat od jednoho nebo několika málo jedinců. V případové studii jde o zachycení složitosti případu, o popis vztahů v jejich celistvosti. Případová studie v sociálněvědním výzkumu je podobná mikroskopu: její hodnota závisí na tom, jak dobře je zaostřená. Předpokládá se, že důkladným prozkoumáním jednoho případu lépe porozumíme jiným podobným případům.“* (Hendl 2005, s. 104).

3.3 Charakteristika respondentů

Při svém bádání budu pracovat s nižším počtem respondentek, abych se mohla zaměřit na jejich detailní zkušenost se zkoumaným jevem (srov. Larkin, Watts a Clifton 2006). Můj výzkumný vzorek zahrnuje čtyři matky ve věku od 35 do 39 let z mého okolí, toho času na rodičovské dovolené. Výběr žen vychází z dostupných možností dle ochoty

zúčastnit se výzkumu a promluvit si se mnou o způsobu prožívání rodičovské dovolené. Respondentkám jsem z důvodu anonymity přiřadila fiktivní jména Romana, Dominika, Karolína a Jarmila. Stejně tak byla anonymizována další jména uváděná v rozhovorech. Vedle přepisů rozhovorů uvedených v přílohách uplatním při interpretaci výpovědí respondentek také své poznámky pozorování.

3.3.1 Romana

S Romanou se známe již téměř čtyři roky. Seznámily jsme se na sousedském setkání, a protože máme obdobně staré děti, začaly jsme se navštěvovat a trávit společně čas. Když jsem Romaně nadšeně vyprávěla o tématu své diplomové práce, reagovala pozitivně s tím, že se ráda rozhovorů zúčastní.

Romana je matka dvou dětí. S manželem Petrem mají pětiletého syna Jana a tříletou dceru Ellu. Romaně je 36 let, má vysokoškolské vzdělání a žije v rodinném domě v malém městě do pěti tisíc obyvatel v jižních Čechách. Jan chodí do místní školy a dcera zatím tráví čas s matkou. Romana plánuje poslat Ellu do mateřské školy až v povinném předškolním roce. Během mého výzkumu Romana začala dva dny v týdnu pracovat. V této době se o Ellu stará její babička. Pokud jim v tom nebrání pracovní ani školní povinnosti, tráví rodina většinu času společnými aktivitami. Děti jsou na matku velmi vázané a myslím si, že tento stav jim i matce vyhovuje.

3.3.2 Dominika

S Dominikou se přátelíme již několik let. Seznámila jsem se s ní, protože bydlíme ve stejné lokalitě a její manžel se dobře zná s mým bratrem. Kontaktovala jsem ji již před letními prázdninami s prosbou o rozhovor k mé diplomové práci o trávení času na rodičovské dovolené. Dominika s rozhovorem souhlasila, ale dlouho jsme nemohly, převážně mojí vinou, najít společný termín našeho setkání. Nakonec jsme se domluvily, že se ozvu, až budu mít čas, a nebudeme nic plánovat. Napsala jsem jí večer před možným termínem naší schůzky. Dominika odepsala ráno, že mohu za půl hodiny dorazit.

Dominice je 35 let, je vdaná a má dvě dcery. Čtyřletá Nikola začala nedávno chodit do místní mateřské školy a mladší Zora, které je jeden rok, je s matkou doma. Dominika má vysokoškolské vzdělání a žije v jižních Čechách v menším městě do pěti tisíc obyvatel. Dominika se s manželem v době, kdy je doma, doplňuje při péči o děti,

domácnost a při práci na zahradě. Vnímám ji jako starostlivou matku, pro kterou je velmi důležité, aby se její dcery cítily dobře. Společný čas rodina prožívá nejraději venku. Dominika také ráda tráví čas sama, například sportem nebo i prací na zahradě nebo kolem domu.

3.3.3 Jarmila

S Jarmilou se znám ze všech respondentek nejdéle. Chodily jsme spolu do stejné studijní skupiny na vysoké škole, kde jsme se blíže spřátelily. Již tehdy byla Jarmila velice cílevědomá a měla mnoho zájmů. Od našich studií jsme mimo tradiční srazy chodily společně na diskotéky. Vídaly jsme se také v době, kdy se Jarmile narodil starší syn Radek. Posledních několik let jsme se z časových důvodů nepotkaly. Vzpomněla jsem si na ni v souvislosti s mou diplomovou prací, protože jsem věděla, že se jí narodil druhý syn, a tedy v současné době tráví čas na rodičovské dovolené.

Jarmila nedávno oslavila své 39. narozeniny, má vysokoškolské vzdělání a s manželem Radkem mají dva syny. Prvorozenému Radkovi je 7 let a navštěvuje základní školu v nedalekém městě, do které ho dováží jeho otec. Mladšímu Miroslavovi je 1 rok a je s matkou doma. Rodina žije v rodinném domě v menším městě do 2 tisíc obyvatel v blízkosti Jarmiliny matky, která jí pomáhá se synem a s hospodářstvím. Jarmila má i nyní mnoho volnočasových aktivit, kterými se zabývá většinou bez zbytku rodiny. Toto ji umožňuje vstřícný postoj manžela, který rodinu zaopatří v době, kdy Jarmila není doma. Nejvíce volného času Jarmila tráví se svým novým psem, kterého cvičí a připravuje se s ním na závody.

3.3.4 Karolína

S Karolínou se známe téměř deset let. Poprvé jsme se setkaly na kurzu angličtiny pro děti, kde jsem byla se svou nejstarší, v té době jedinou, dcerou. Tehdy měla Karolína již dva syny. Poté jsme se občas stýkaly a navštěvovaly společně Montessori hernu pro batolátka. Od doby našeho prvního setkání se Karolíně narodily další dvě děti – syn a dcera. Po narození jejího třetího syna jsme se již vídaly pouze výjimečně, například na narozeninových oslavách dětí společných známých. Karolínu jsem kontaktovala v době, kdy jsem již byla rozhodnuta o tématu své práce, s tím, že je jedna z mála mých známých, která má čtyři děti. Zajímalo mě, jak takto velká rodina funguje.

Karolína má ze všech dotazovaných matek nejvíce dětí. Má vysokoškolské vzdělání, je jí 39 let a žije s manželem Jaroslavem v rodinném domě na okraji města s přibližně 100 000 obyvateli. S manželem mají tři syny a dceru. Nejstaršímu synovi Jaroslavovi je 11 let, prostřednímu Janovi je 9 let a nejmladšímu Kamilovi 5 let. Monice, jediné dceři, jsou nyní 3 roky. Jaroslav a Jan chodí do místní základní školy, Kamil a Monika do nedaleké mateřské školy. Děti mají mnoho zájmů a volnočasových aktivit. Manžel Jaroslav se částečně zapojuje do domácích prací a také pomáhá dětem s povinnostmi do školy. V docházkové vzdálenosti od jejich domu žije Jaroslavův otec, který s dětmi rád tráví čas, a tak rodičům péči o děti ulehčuje. Karolína se rozhodla na mateřské dovolené studovat další vysokou školu, kterou nyní dokončuje.

3.4 Průběh výzkumu

Diplomovou práci jsem začala vedením rozhovorů, ze kterých jsem se souhlasem respondentů pořizovala audiozáznamy. Tyto jsem poté doslovně přepsala (relevantní pasáže jsou přílohou mé práce). Rozhovory se čtyřmi matkami na rodičovské dovolené jsem vedla osobně od 25. 3. 2022 do 2. 12. 2022 na místech, která jsem nechala na jejich výběru. S Romanou jsem se jako s jedinou respondentkou setkala dvakrát, přičemž první rozhovor trval pouze několik minut a označila bych ho jako „zkušební“. Druhý trval zhruba jednu hodinu. S ostatními třemi respondentkami jsem podnikla po jednom přibližně hodinovém hovoru.

Při domlouvání jednotlivých rozhovorů jsem se často setkala s očekáváním připravených otázek a s lehkým despektem k tomu, že vše bude probíhat „přirozeně“ a z mé strany „nepřipraveně“. Od tohoto názoru se respondentky po mém vysvětlení odklonily a přijmuly fakt, že si budeme „jenom povídat“.

Rozhovor s Romanou jsme si dohodly několik dní předem na 25. 3. 2022 s tím, že se setkání účastní i moje a její dcera. Jako vhodné místo se nabízel můj nebo její dům, ve kterém by si dcery mohly hrát a my bychom měly možnost se věnovat rozhovoru. Výběr místa jsem nechala na Romaně, která ráda přišla k nám na návštěvu. Přišly dopoledne. V té době byl její starší syn ve škole a manžel v práci. Uvařila jsem kávu, nabídla pohoštění. Chvilku jsme si povídaly bez zapnutého diktafonu. Byla jsem trochu nervózní, protože to byl můj první nahrávaný kvalitativní rozhovor v životě. Během samotného rozhovoru jsem se necítila vůbec komfortně. Obávala jsem se, že do něho budu příliš

zasahovat, a tak minimalizují výhody volného plynutí myšlenek respondentky. Moje obavy se projevily také na délce tohoto rozhovoru, který trval necelých deset minut. Po následné konzultaci s vedoucím diplomové práce a ujištění, že rozhovory jsou tak jako tak ovlivněny mou osobou, jsem se trochu uklidnila a další rozhovory jsem vedla již více přirozeně. I přes nevelkou délku prvního rozhovoru s Romanou jsem si později uvědomila, že se vydařil, protože mi v něm Romana poskytla velice zajímavou myšlenku o rozdělení volného času matek, která mne dříve nenapadla a kterou dále rozebírám v podkapitole 3.5.3.

Vzhledem k velmi krátké délce první nahrávky jsem se rozhodla s Romanou uskutečnit ještě jeden rozhovor, který se odehrál s delší časovou prodlevou, a to 12. 10. 2022. I našeho druhého setkání se účastnily naše dcery. Jako místo rozhovoru byl původně určen náš dům, ale vzhledem k neplánované návštěvě řemeslníka jsme se přesunuly k Romaně. Tento rozhovor také začal vůní čerstvě uvařené kávy. Hovor jsem s Romaniným svolením nahrávala již od našeho příchodu, abych se vyhnula rozhodování o tom, kdy diktafon zapnout. S Romanou jsme si povídaly jako obvykle. Během rozhovoru si dcery hrály, chvíli spolu, chvíli každá sama. Ella několikrát přišla za Romanou s tím, že by si chtěla kreslit, lepit apod. Romana jí ochotně připravila věci k tomu potřebné a tyto aktivity nabídla i mojí dceři. U druhého rozhovoru jsem se cítila o poznání lépe než u prvního. Zabývaly jsme se především tématy, která nadnášela Romana, a až na několik mých dotazů k předmětu mé práce jsme si s Romanou povídaly jako obvykle.

Rozhovor s další respondentkou Dominikou se odehrál 10. 10. 2022. Rozhodnutí o tom, kde se bude rozhovor odehrávat, jsem nechala opět na ni. Vzhledem k nemoci jejích dcer jsme se sešly u ní doma. Rozhovor probíhal v obývacím pokoji. Při mém příchodu si starší dcera Nikola kreslila u stolu a mladší Zora se batolila kolem. Dominika mi nabídla kávu, se kterou jsme se posadily k jídelnímu stolu. V 9:30 začal náš rozhovor, který byl několikrát přerušen pláčem mladší dcery. Myslím si, že se Dominika před naším rozhovorem nad prožíváním rodičovské dovolené zamýšlela a začátek rozhovoru si promyslela dopředu. Dál už rozhovor probíhal velice neformálně a témata přicházela přirozeně. Osobně jsem měla trochu špatný pocit z toho, že Dominiku ruším, když má nemocnou dceru, ale po chvíli jsem se od tohoto pocitu oprostila a připadalo mi, že svůj způsob života a náhled na rodičovskou dovolenou sdílí ráda.

S Karolínou jsme si domlouvaly schůzku téměř dva měsíce. Vzhledem k našim dalším povinnostem jsme nebyly schopné najít společný termín. Karolína upřednostňovala setkání u ní doma, ideálně v době, kdy jsou děti ve školce a ve škole. Nakonec jsme se sešly v Karolínou navrhovaném termínu 1. 12. 2022 u ní doma. Našeho rozhovoru se účastnila i její dcera, která byla v té době nemocná. Na domluvenou schůzku jsem dorazila po osmé hodině. Otevřel mi tchán Karolíny a řekl, že se Karolína za chvíli vrátí ze školky, kam vodí nejmladšího syna. Přibližně v půl deváté přišla kamarádka s tím, že si po cestě ještě nakoupila. Poprosila mne, jestli bychom ještě mohly o chvíli odložit nahrávání, protože by si ráda vydechla. Úplně jsem tomu rozuměla a počkala jsem. Karolína vyndala nákup a připravila mi kávu. Mezitím si dcerka snědla Lipánek. Poté jsem dostala svolení zapnout diktafon.

Myslím si, že při rozhovoru Karolína otevřela svůj život na mateřské dovolené ze všech respondentek nejvíce. Bylo na ní vidět vyčerpání z dětí, které barvitě během rozhovoru popisovala. Abych řekla pravdu, něco takového jsem očekávala od všech rozhovorů. Větší množství dětí a další aktivity mimo rodinu Karolínu posunuly v rodičovství dál, a tak jsme si vzájemně dost „notovaly“.

S Jarmilou nám vyšel až druhý domluvený termín schůzky, a to 2. 12. 2022. V prvním domluveném termínu bohužel onemocněla má prostřední dcera, a tak jsem s ní musela zůstat doma. Jarmila preferovala setkání v kavárně, ideálně bez dětí. Její mladší syn Miroslav je prý „živější“, a nemohly bychom si povídání dostatečně užít. Setkaly jsme se tedy v kavárně dopoledne kolem osmé hodiny. Jarmila přišla z lekce cvičení a společně jsme si objednaly kávu. Protože jsme se delší dobu neviděly a byla zvědavá, co je u mě nového, začala jsem povídat o svém životě já. Až potom jsem zapnula diktafon a mluvily jsme spíše o ní. Rozhovor jsme začaly tématem „pes“, protože si Jarmila v nedávné době pořídila psa. Možná z důvodu toho, že jsme se s Jarmilou opravdu dlouho nesetkaly a protože jsem byla opravdu velice zvědavá na to, jak nyní žije, byl rozhovor asi nejvíce neformální.

Během rozhovorů se mi nejprve zdálo, že jsem si vedla dobře. Dokonce nastaly okamžiky, kdy jsem zapomněla, že jde o nahrávaný rozhovor, a ne běžné setkání s kamarádkou. Horší pocity jsem měla, když jsem jednotlivé konverzace přepisovala a zjišťovala jsem, že jsem v některých částech mluvila víc, než jsem musela, a mnohdy jsem i předběhla respondentky s názorem, který ony poté pouze potvrdily. V těchto případech si nejsem úplně jistá tím, zda je jejich potvrzení věrohodné a zda by se o daném tématu

nevyjádřily jinak, pokud bych jim tuto možnost dala. Je tedy potřeba říci, že v každém případě rozhovory s matkami jsem do značné míry ovlivnila a soudím, že pokud by je vedl někdo jiný, ubíraly by se jiným směrem.

Po transkripci rozhovorů jsem jednotlivé konverzace opakovaně pročítala a přemýšlela o nich. Nabízelo se strukturovat analýzu dat na základě významných témat napříč výpověďmi respondentek, nebo podle výpovědí jednotlivých respondentek. Vzhledem k tomu, že primárním východiskem přístupu k datům je v mém výzkumném šetření IPA, nikoli případová studie, zvolila jsem strukturu tematickou. V konverzacích jsem se zaměřila na témata, která jsem vybírala spíše intuitivně jako významná. Části rozhovorů, které se těchto témat týkaly, jsem v textu barevně označila, přičemž každé téma bylo zvýrazněno jinou barvou. Následně jsem takto označené části textu využila v rámci kapitoly 3.5 a každé téma jsem až po podrobnější analýze dodatečně co nejvýstižněji pojmenovala. Vybrané tematické okruhy jsem uvedla svým vztahem k tématu a zdůvodněním relevance a důležitosti pro mou práci. Následně jsem popsala a analyzovala, co jednotlivé respondentky v rozhovorech uvedly, aby každé téma bylo náležitě ilustrováno daty, z nichž jsem vycházela. Poté jsem se snažila uvedená zjištění porovnat nebo dát do souvislosti s odbornou literaturou.

3.5 Témata identifikovaná v rozhovorech

V této části představím zjištění, ke kterým jsem dospěla v rámci svého výzkumného šetření, v podobě významných témat, která jsem identifikovala ve sděleních respondentů. Těmito tématy jsou: *Otec je taky rodič aneb „Jsme v tom spolu“*; *Malé děti malé starosti, velké děti velké starosti*; *Volný čas – čas pro sebe*; *Pořádek musí být a Nekončící podpora dětí*.

3.5.1 Otec je taky rodič aneb „Jsme v tom spolu“

Prvním tématem, které vyplynulo z rozhovorů, je role otce, resp. manžela či partnera. Na začátku obvykle bývají dva – většinou muž a žena, kteří se setkají, tráví spolu čas a postupně se poznávají. Po kratší či delší době se rozhodnou, že by společně chtěli žít a mít dítě nebo děti. Pokud přemýšlím o klasické rodině – matka, otec a jejich vlastní děti, vnímám, že mateřství poznamená hlavně ženu. Přibude jí k roli manželky ještě role

matky. Úplně se jí změní život. Místo chození do práce celodenně a celonočně pečuje o dítě nebo děti, den již nemá rozdělený na pracovní a mimopracovní část, kdy by si mohla oddechnout. Její potřeby jsou většinou odsunuty až za potřeby dítěte nebo i manžela.

Zvnějšku přicházejí více či méně žádané rady od kamarádek, členů rodiny a v současné době také „z internetu“. Hlavně při péči o první dítě může matka pochybovat o tom, zda se o miminko stará správně. U mužů takovouto změnu po narození dítěte nevnímám. Stále chodí do práce a většinou si mohou ponechat i své koníčky, protože se o děti prioritně stará a kojí je matka. Na druhou stranu vnímám, že jsou otcové v době, kdy se narodí dítě, upozadováni, protože se o sebe dokáží, na rozdíl od novorozence, postarat sami. Většina něhy, lásky a pozornosti ženy v této době přechází na dítě. Původní vztah *manželka – manžel* se mění na *matka – dítě – otec*.

Ještě komplikovanější jsou vztahy, když se narodí druhé nebo další dítě. V tomto případě se každý z rodičů může více věnovat jednomu z dětí (otec se většinou přikloní ke staršímu), v péči se mohou rodiče střídat, nebo se matka postará o obě děti.

Podle obecných zvyklostí by spokojená rodina měla mít následující strukturu: Na prvním místě by měli být rodiče, které následují děti s důležitostí odvíjející se podle věku od nejstaršího po nejmladší. Každopádně pro matku by měla být prioritou ona sama a poté její partner či manžel. Manžel by měl mít na prvním místě sebe a následovat by měla partnerka či manželka. V současné době tento model ve svém okolí ale nevidám a ani v rámci mého výzkumu se nepotvrdilo, že by respondentky vnímaly manžela jako svoji prioritu.

V rámci tohoto tématu pro mne bylo překvapivé, že dotazované ženy ve svých výpovědích své muže nevnímají partnersky ve smyslu vztahu manžel – manželka, ale spíše jako „pomocníky“. O svých partnerech ženy mluvily většinou v souvislosti s pomocí v domácnosti, s péčí o mladší děti nebo s pomocí starším dětem se školou a volnočasovými aktivitami. Tuto podkapitolu, ve které se zabývám problematikou vztahu žen ke svým manželům, jsem se jako jedinou rozhodla členit podle respondentek jednotlivě, protože mi připadá důležitý celkový pohled na jednotlivé manželské páry.

Dominika popisuje svého manžela následovně: „...*Jakub (manžel) mi dost pomáhá, on je takový, že když řeknu, že potřebuji něco udělat, tak si děti vezme. Samozřejmě na úkor toho, že tady je potřeba dodělat venku stotisíc jiných věcí... (...) No, v tomhle je Jakub dobřej, proto nemám problém (zatím) s tím, že chce ještě jedno dítě. Tak říkám,*

asi možná, ... proč ne. Protože vím, že se postará a pomůže mi.“ Na druhou stranu Dominika manželovi oplácí jeho pomoc vykonáváním lehčích typicky mužských prací. V rozhovoru uvádí: *„Já jsem pro, aby manžel fungoval taky doma... Já nemám ráda rozdělování těch rolí. Ty seš doma, ty se budeš starat o domov. Ne, prostě, když je Jakub doma, má dovolenou, tak prostě vyluxuje, uvaří, prostě... Já taky jdu posíct zahradu, mně to problém nedělá... (...) Pro mě je taky relax, když mi dá barvu do ruky a mám něco natřít... (...) Ano, a on se postará v tu dobu o děti...“*

Spokojenost se vzájemnou výpomocí, kterou si Dominika kompenzuje stereotypní péči o děti, vyjadřuje následovně: *„A mně to pomůže, protože vypadneš z toho baráku, protože když máš uklízet nebo starat se o domácnost, tak jsi pořád v tom domě, ale když už jako máš tu možnost, tak jdu na tu zahradu něco ostříhat, vyplít, shrabat, ... to už radši jdu ven, protože jsem tady (doma) furt.“*

Dominika svému manželovi věří, že se o děti dobře postará i v budoucnu, až půjde Dominika do práce. I když se Jakub do chodu domácnosti zapojuje, jak uvádí Dominika, je poté potřeba dům občas douklidit dle jejích standardů. *„Právě proto, jak jsem Ti říkala, my, jak děláme na směny, tak to je pro mne výhoda, protože vím, že se o ně tady Jakub postará (v době až bude Dominika pracovat), že jim dá najíst. Sice to taky občas vypadá... On totiž s tím třetím dítětem chtěl na rodičovskou. Že by si je chtěl užít, že bych s nimi byla já rok a půl, pak bych šla do práce a pak by byl rok a půl on. (...) Jo, ... ale říkala jsem mu, že si to na chvíli vyzkoušíme. Ono je to s ním jednoduchý..., když je tady s nimi, tak se to tady všechno vyndá a pak se jenom hraje a pak přijde maminka, která musí udělat to jídlo... Ale říkala jsem mu, že takhle to nemůže fungovat, Jakube.“*

Jarmila uvedla, že jí s dětmi pomáhá manžel i její matka. *„Když jdu na cvičák, tak mi většinou moje mamka hlídá. A třeba dneska, když jsem byla cvičit ráno, tak manžel. On pracuje z domu. Takže to tam ráno tak nějak zvládnou a pak si ho půjčí na chvíli mamka ven. Já všechno organizačně zařídím (smích). Aby mamka přišla v půl devátý, vzala si kluka ven, aby Radek mohl pracovat, a já v těch deset bych potřebovala ject. Oběd mám navařenej, ...“* Takto popisuje například pomoc své matky v době, kdy se věnuje svým volnočasovým aktivitám, konkrétně výcviku psa nebo cvičení, přičemž zmiňuje také nutnost vše časově zorganizovat a připravit dopředu.

Společné starání se s manželem o děti Jarmila vnímá víceméně pozitivně. Jejich synové mají větší věkový rozestup (6 let), který neumožňuje mnoho společných aktivit. Manžel se stará převážně o staršího syna, kterého vozí do školy a na kroužky v době,

kdy Jarmila pečuje o mladšího syna. Jarmila manželovu pomoc popisuje následovně: *„Do toho hokej, začaly tréninky, to je čtyřikrát týdně. Takže (syn Radek) začal mít takový těžší období z mého pohledu. A jak nastoupil do školy, tak ty vztahy byly takový náročnější. Je víc s tátou, protože táta ho vodí do školy, táta ho vodí na hokej.“*

Nevýhodou tohoto modelu je, jak Jarmila zmiňuje, že většinu času tráví s mladším synem, a staršího tedy upozaduje. Jarmila opět kladně hodnotí empatický pohled manžela, který je ochoten pomoci s dětmi, přičemž „rozdělení dětí“ mezi rodiči probíhá i na základě jejího uvážení: *„Ale zase musím říct, že můj manžel je takovej jako ochotnej, že mu třeba řeknu, já potřebuju čas na Rádika, tak jdeme třeba do planetária spolu nebo jdeme na hokej na zápas se spolu koukat. Že prostě opravdu musím ten čas tomu dát, aby se necítil, že jsem pořád s tím miminem.“* Jarmila se stará o domácnost sama, ale vnímá to jako samozřejmost, která je pro ni přirozená.

Karolína vnímá pomoc svého muže jako nedostatečnou, přestože nepatří mezi „typické gaučové povaleče“, kteří se prací v domácnosti vůbec neúčastní. Manželovu podporu (nebo spíše nepodporu) popsala takto: *„Já jsem skoro na všechno sama. Nemůžu říct, že na všechno. Když jsem ve škole, tak luxuje Jarda (manžel). On luxuje víc než já, vždycky o víkendy. Ve čtvrtek je blbej den na návštěvy. (smích) To čeká na sobotu, až se vyluxuje. Taky každý ráno vyndává věci z myčky, když je puštěná. (...) A pak meje děti. To znamená, že leží na tabletu... No, tři děti se mejou samy, a čtvrtý teda umeje. (smích) (...) No a v noci teda vstává, že si přelege ke Kamilovi. (...) Oni ho (druhého syna Jana) přeučovali ve třetí třídě na slabiky, že mu genetická metoda nesda. Takže ten musí číst každej den. To s ním dělá teda Jarda s tím, že teda včera nečetl, protože přišel od toho kamaráda. Jarda luxoval auto.“*

Na první pohled by se mohlo zdát, že tato pomoc by měla být od zaměstnaného muže dostatečná a manželce by měla starost o děti a domácnost značně ulehčit. Myslím si, že je Karolínina nespokojenost zapříčiněna hlavně počtem dětí. Práce v domácnosti a náročnost péče o děti s větším počtem dětí vzrůstá. Množství úkonů, které jsou každým dnem potřeba udělat, je značné, téměř nedefinovatelné a pro ostatní prakticky neviditelné.

Pomoc manžela či partnera může mít různé podoby. Velice zajímavá mi připadá Karolínina zmínka o tom, že volala manželovi, když byla na pokraji sil a nevěděla si rady se vztekajícím se synem: *„Už jenom odvézt ty děti do školy. Já to sice mám u nosu, nemusím je nikde vozit, ale to, co mi Kamil předved, ... (...) Já jsem normálně hystericky*

volala Jardovi, at' si najme chůvu, že děti víckrát do školky vodit nebudu. (smích) (...) On (nejmladší syn) *se zabejčil tady u souseda, že nepůjde do školky. Že chtěl k dědovi dojít sám.*“ I roli pasivně naslouchajícího partnera vnímám jako velice důležitou. Myslím, že zmíněný telefonát sám o sobě ženě příliš nepomůže, ale vědomí toho, že má komu zavolat a „vypovídat se“, je velice důležité a je ženou také vnímáno jako pomoc.

Romana se o svém manželovi zmiňuje během rozhovoru jako jediná v souvislosti se společným trávením času jako manžel a manželka. Ve svém rozhovoru popisuje společný zájem o otužování: *„No, tenhle týden ne (nechodili se otužovat do bazénu na zahradě), protože Petr je nějaký nachcípáný, ale minulý týden jsme chodili každý den.“* Romana manžela nedává do souvislosti s péčí o děti, ani s pomocí v domácnosti. Toto ilustruje výrok: *„Já bych si šla třeba i zaběhat, kdybych věděla, že to bude doma v pohodě. Že se nic nestane a děti si mě nebudou žádat. (...) Protože když je manžel doma, tak jdou primárně za mnou. Když tam nejsem, tak jdou za ním, ale když tam jsem, tak primárně je ‚mami‘.“*

Role manžela či partnera ve smyslu pomocníka při péči o děti a domácnost mne nejprve velice překvapila. Po nějaké době přemýšlení jsem si ale uvědomila, že realita taková v době, kdy jsou děti malé, většinou je. Ženy nevzhlížejí ke svým mužům tak jako v době, než se staly matkami. Již spolu netráví tolik času sami, ale spíše si rozdělují povinnosti, aby byly zvládnutelné. Pomoc manžela v této době podle mne může upevnit manželský vztah ve smyslu „jsme v tom spolu“.

Funkcí otce se ve své práci s názvem *Role otce v rodině* zabývá například Liliana Nerudová (1990). Role otce je podle ní oproti roli matky obecně méně popisována a také méně zřetelná. Může být společností podceňována a někteří muži podle Nerudové také o své roli v rodině pochybují. Tradičně se mužům připisovala funkce zploditele a živitele. V současné době není role otce nutná z biologického pohledu, ale spíše z hlediska sociálního. V tomto smyslu je pak definována jako *„komplex očekávání a způsobů jednání ve vztahu k legitimnímu dítěti a ostatním členům rodiny“* (Canitz 1982). Podle zdrojů ze sociologie, mají otcové pět klasických funkcí: *funkci zploditele, živitele, ochránce, vychovatele* a nejnověji *funkci partnera pro volný čas*. Poslední jmenovanou funkci umožňuje kratší pracovní doba. Psychoanalýza k výše uvedeným rolím podle Nerudové (tamtéž) zdůrazňuje také roli „identifikačního objektu“ při přijetí a utváření vlastního pohlaví.

Ve své práci, která vznikla před více než třiceti lety, Nerudová nezmiňuje roli otce jako pomocníka v domácnosti, o které hovoří mé respondentky. Na druhou stranu popisuje roli otce jako vychovatele a partnera pro volný čas, jež z mého výzkumu vyplynula také jako důležitá, i když volný čas respondentky vnímaly spíše ve vztahu k dětem nebo celé rodině než jako společný volný čas manželů.

3.5.2 Malé děti malé starosti, velké děti velké starosti

Dalším tématem, které mne během rozhovorů zaujalo byly děti, konkrétně nejstarší dítě nebo starší děti, pokud je jich v rodině více. Všimla jsem si, že matky k dříve narozeným dětem vztahují více pozornosti a péči o ně vnímají jako náročnější, ačkoli se ve starším věku nejedná již o celodenní obstarávání typické pro novorozence a batolata. Tento druh péče bych nazvala jako „starostlivost“ nebo „podporu“ ve smyslu dohlížení nad plněním povinností.

Prioritní pozornost směřovanou k prvorozeným dětem jsem zaznamenala u Karolíny, která ji vnímá již od doby, kdy její děti byly malé, a popisuje ji následovně: *„S prvním jsme chodili do Chňapíka, na kávu jsme si sedly. Jarda (nejstarší syn) byl jedinej hodnej, ktorej byl statickej. Kam jsem ho dala, tam si hrál. Holky musely všude běhat. On si to šetřil na potom. Tam jsme šli ráno v devět. Přinesli nám tam oběd z vedlejší restaurace. Měli tam výborný tiramissu, kafičko. Pak jsem od roka začala chodit do Orla na cvičení. Na cvičení s miminkama jsem chodila s prvníma dvěma. Se třetím asi jednou, se čtvrtým vůbec.“*

Také Dominika vnímá odlišně čas strávený na rodičovské dovolené v době, kdy měla pouze jednu dceru, oproti tomu, kdy má dcery dvě. Se dvěma dcerami podle ní ubíhá čas mnohem rychleji a člověk se méně soustředí na jednotlivé pokroky mladšího dítěte: *„A hrozně mi ten čas jako letí. S Nikolkou (prvním dítětem) je to takový..., že nevíš, co máš čekat, co se bude dít, jak Ti to všechno půjde. S tím druhým vůbec neřešíš, jestli už chodí, leze, mluví, ... a hrozně to utíká. S Nikolkou jsem odpočítávala každý týden. A jak byla hodně uplakaná a nebyla moc k uklidnění, tak jsem si říkala, už ať je jí šest měsíců, ať už leze, ať už je nějaká aktivita nebo něco... Se Zorkou najednou slaviš jeden rok.“*

Jarmila popisuje těžší období svého staršího syna Radka v době, kdy se mu narodil bratr (věkový rozdíl mezi dětmi 6 let) a vnímá, že je upozadován oproti mladšímu,

hlavně co se týče její pozornosti. Na druhou stranu neřeší to, že se mladší syn narodil do rodiny jako druhý, a tedy má méně pozornosti již od narození. *„Takže začal mít (Radek) takový těžší období, z mého pohledu, a jak nastoupil do školy, tak ty vztahy byly takový náročnější. Je víc s tátou, protože táta ho vodi do školy, táta ho vodi na hokej. Tak se snažím teď ten vztah trošku budovat víc. Jako víc zatlačit. Prostě si tam vyšetřit ten čas. Ale zase musím říct, že můj manžel je takovej jako ochotnej, že mu třeba řeknu, já potřebuju čas na Rádika, tak jdeme třeba do planetária spolu nebo jdeme na hokej na zápas se spolu koukat. Že prostě opravdu musím ten čas tomu dát, aby se necítil, že jsem pořád s tím miminem.“*

Dále Jarmila popisuje časovou omezenost možnosti věnovat se staršímu Radkovi v době, kdy mladší syn spí: *„...Usne malej kluk, já mám strašnej tlak na to, věnovat se tomu staršímu, jenže on nechce v tu chvíli. Chce si v tu chvíli dělat něco jinýho.“* Z výroku vnímám, že má Jarmila potřebu se věnovat staršímu Radkovi, bohužel její snaha není vždy, z důvodu špatného načasování, opětována.

Karolína zmiňuje nejstarší syny, Jaroslava a Jana, v souvislosti nutnosti pomoci při plnění školních povinností. Prvorozený Jaroslav potřeboval pomoci s angličtinou: *„Protože tu byl Jarda s kamarádama, já je doučovala od 14 do 15:20, ve 25 odešli. Skoro hodinu a půl nalejvárný angličtiny, protože Jarda to začal flákat v pátý třídě, dostal dvojku na vysvědčení, protože si myslel, že to má na háku, a kamarádka zrovna hledala doučování. Včera jsme měli první hodinu v tomto školním roce.“* U druhorozeného Jana zmiňuje nutnost pravidelně číst: *„Jenda je takovej trochu out. Včera teda byl u kamaráda, tak byl rád. Tak ani nečetl. Oni ho přeučovali ve třetí třídě na slabiky, že mu genetická metoda nesedla. Takže ten musí číst každej den. To s ním dělá teda Jarda (manžel) s tím, že teda včera nečetl, protože přišel od toho kamaráda.“*

Důležitost pořadí, ve kterém se děti narodí, zmiňuje Dominika, která vnímá rozdíl mezi svou starší a mladší dcerou již nyní v době, kdy jsou Nikole (starší dceři) 4 roky. Při rozhovoru uvádí: *„Nikolka se už takhle jeví. Nevím, jak to bude dál, ale ona je první dítě a jsou na ni kladený určitý nároky: ‚Ty musíš bejt ta zodpovědná, ty seš ta starší.‘ Už chápu syndrom nejstaršího dítěte. To jsem já, protože ségra je mladší.“*

Dále Dominika zmiňuje, že je pro ni důležité trávit čas s Nikolou, nikoliv se Zorou (mladší dcerou) v souvislosti s přehledným uklízením věcí: *„...to nemám kdy udělat. Prostě bych to chtěla udělat, ale přijde mi zase blbý, když mám Nikču doma, tak se chci věnovat zase jí.“* Toto může být způsobeno faktem, že mladší dcera Zora je přes

dopoledne doma, zatímco starší Nikola chodí do mateřské školy, a tak matka vnímá čas s ní strávený jako vzácnější.

Karolína se během našeho rozhovoru vyjádřila ke svému očekávání, že se vzrůstajícím věkem budou děti samostatnější a práce související s péčí o děti jí ubude. Takto popisuje v rozhovoru svou představu: „*Jaká já jsem byla bláhová, když jsme měli tři děti ve vaně a řekla jsem Jardovi (manželovi): Až bude nejmladšímu dítěti čtyři a půl roku, tak budeme v pohodě. (...) Do toho pak přibyla Monička. (...) No, ty už byly tři, ale ty starší jsou horší než ty mladší.*“ Své přesvědčení o tom, že je s většími dětmi více práce Karolína ještě potvrdila, když spontánně reagovala na mou myšlenku („*No to si vůbec nedokážu představit, mít čtyři děti, protože mně přijde, že je s dětmi čím dál víc práce. Myslela jsem si, že jak budou starší, tak to bude lepší. Jenže oni potřebují pořád tu pozornost.*“) slovy: „*Ještě víc!*“ v tom smyslu, že děti s přibývajícím věkem potřebují stále více pozornosti.

V dnešní době, kterou bych nazvala „dobou možností“, je těžké odolat volnočasovým aktivitám a netlačit na děti především v souvislosti s plněním školních povinností. Jako rodiče chceme, aby děti měly vše v pořádku. Se zvyšujícím se věkem tak školních a dalších povinností dětem přibývá a narůstá také potřeba na plnění těchto úkolů dohlížet. Dalším možným důvodem by mohl být fakt, že když byly prvorozené děti mladší, v tu dobu třeba jedináčci, měli pozornosti dostatek, a tedy ji vyžadují stále.

V knize *Sourozenecké konstelace* Kevin Leman (2012) na základě svých výzkumů popisuje vliv pořadí narození dítěte s ohledem na jeho postavení v rodině. O sourozenecké pozici prvorozených pojednává také kniha *Prvorozené dítě* od Jiřiny Prekopové (2009), která se v ní zabývá vlivem pořadí narození dítěte na jeho osobnost. Ve své práci se sice nesoustředím na pohled dětí, ale výše zmíněné knihy dokládají, že na výchovu a pozici dítěte v rodině má vliv pořadí, v jakém se narodí. Tento vliv může souviset s tím, jak různě se k dětem staví jejich rodiče, jak naznačuje i můj výzkum.

3.5.3 Volný čas – čas pro sebe

Na rodičovské dovolené ženy nemají oproti klasickému zaměstnání časově ohraničenou pracovní dobu a jsou, pokud si to nezařídí jinak, stále ve funkci hlavního pečovatele o děti. Romana tuto dobu vnímá takto: „...*když chodíš do práce, tak máš třeba osm hodin, přijdeš domů, uděláš si práci doma a pak máš volný čas. Na rodičovské dovolené*

se vlastně staráš o děti, a o ty děti se staráš jakoby furt. Takže, co je volný čas? To, když se já nestarám o děti a nestarám se o domácnost.“

I tento „čas pro sebe“ bez bezprostřední péče o děti a bez obhospodařování domácnosti není úplně volným, pokud přihlédneme k tomu, že může kdykoli skončit. Romana tento fakt vystihla slovy: *„No, takovýhle prostor mám večer, půl hodiny, ... ale stejně to není čas, kdy bych věděla, že mám třeba půl hodinu a budu nerušená. Protože já můžu být kdykoliv vyrušená. Takže podle mě to není takový klid, kdy, já nevím, se sebereš a jedeš na kolo, kde je to celý na Tobě. Když zůstanu doma, abych byla k dispozici, tak sice mám volný čas pro sebe, ale přesto tam není to úplné oddychnutí, jako když odejdu a vím, že mě nikdo nebude rušit.“* Na můj dotaz, kolik času by se ráda denně věnovala pouze sobě nebo jí vybraným aktivitám, pak odpověděla: *„Nemůžu říct, že bych potřebovala dvě hodiny denně pro sebe, ale někdy toho mám jako dost a vím, že by mi pomohlo, že budu mít půl hodinu, kdy budu vědět, že mě nikdo nebude rušit.“*

Dominika uvádí, že má volno, když je starší dcera Nikola v mateřské škole a Zora spí: *„No, mám chvilku volna. A tu vyplním někdy vařením, ale většinou si vařím den dopředu večer po usnutí dětí nebo když manžel je doma a hlídá. Tak buď dopoledne poklidím, nebo si zacvičím.“* Dále rozhovor pokračuje tématem cvičení, kdy se ptám, proč a kde cvičí. Dominika odpovídá: *„Teď jsem se do toho pustila, protože už je třeba. (...) Ano, tady (doma). Je to blbý. Já se těžko přinutím. Než jsem měla děti, tak mi to nevadilo. To jsem si zacvičila klidně doma, ale teď bych šla raději ven se proběhnout, projít do lesa, ale když nemůžu, tak aspoň takhle. Mám na tabletu stažený videa asi na pět týdnů. A na každý den je tam cvičení. Je to kardio kickbox, 30–50 minut, jeden den volno a o víkendu posilování navíc.“*

Z Dominičiny výpovědi vyplývá, že má volno za podmínky, že si připraví vše dopředu v době, kdy by už mohla večer odpočívat, nebo v době, kdy se o děti stará manžel. I tak Dominikou popsany čas nevnímám jako zcela volný, protože je určitým kompromisem. Chtěla by cvičit venku, ale vzhledem k tomu, že kvůli mladší dceři nemůže, trénuje doma.

Jarmila tráví volný čas mnoha různými způsoby. Při našem rozhovoru nejprve popisuje své fyzické aktivity – výcvik nově pořízeného psa a vlastní fyzické cvičení: *„Aspoň jednou tejdne se snažím jít s ní na cvičák, protože je to velkej pes, německej ovčák, a chci, aby byl vycvičeněj. A teď jsem s ní začala běhat canicross, jestli to znáš. To je, jak má pes postroj, člověk má postroj a jste spolu spojený pružným vodítkem a pes by*

Tě měl táhnout. A ona mě zatím moc netáhne. (smích) Ona třeba běží, teď si někde začuchá, zastaví se přede mnou, já se o ni přerazím. Ale to teprve zkouším, ale přihlásila jsem se na dvoje závody teď s kamarádkou. Tak jsem na to zvědavá. (...) Já teda hodně na sobě makám. Já se jinak necítím. Za první je to ventil a za druhý nejsem moc hezká, tak aspoň hubená. (smích) Takže já chodím cvičit pravidelně, teď canicross zkouším s tím psem. No, to víš, ne vždycky je čas. Ale mám docela možnost toho hlídání.“

U obou činností zmiňuje nutnost, aby se někdo postaral o mladšího syna a dále nezbytnou přípravu, a to jak organizační (kdo kdy koho kde vyzvedne), tak vlastní, například přípravu oběda, který z důvodu cvičení a rozhovoru se mnou není schopná dopoledne obstarat. Starost o syna většinou převezme Jarmilin manžel nebo matka a oběd a ostatní zařídí Jarmila předem. V rozhovoru uvádí: *„Když jdu na cvičák, tak mi většinou moje mamka hlídá. A třeba dneska, když jsem byla cvičit ráno, tak manžel. On pracuje z domu. Takže to tam ráno tak nějak zvládnou a pak si ho půjčí na chvíli mamka ven. Já všechno organizačně zařídím. (smích) Aby mamka přišla v půl devátý, vzala si kluka ven, aby Radek mohl pracovat a já v těch deset bych potřebovala ject. Oběd mám navařenej.“*

Dále Jarmila popisuje, že se věnuje výcviku psa i v době synova odpoledního spánku. Tento čas je ale často spojen s nepříjemným pocitem „tlaku“. Vzniká tedy čas, který je sice volný od dětí, na druhou stranu s jeho náplní není Jarmila zcela spokojena a sama přiznává, že tlak způsobený takto vyhrazeným časem má neblahý vliv na zvíře a pak i na ni. *„Když (mladší syn) usne a mamka bydlí vedle, tak mi koukne na něj. A já jdu cvičit psa a mám strašnej tlak na toho psa: ‚Teď budeš dělat ty výkony, teď budeme cvičit.‘ A on ten pes to ze mě taky cítí a nechce pracovat, a já jsem pak vzteklá, protože ‚Já ti tedy věnuju těch 20 minut, který jsem si utrhla, a ty prostě nespolupracuješ!‘ A zjišťuju, že jsem jakoby zbytečně pak vzteklá.“*

S Karolínou při rozhovoru rozvádíme téma „volna“ a ona k tomu uvádí: *„Volná se necítím asi úplně nikdy. (...) Protože role maminky se nezbavíš už nikdy. (...) Ale volný čas si najdu.“* Dále Karolína blíže rozvádí, proč nemůže být „volná“: *„Mně to (role matky) evokuje celoživotní závazek, který trvá pořád. Zodpovědnost a lásku a péči těm dětem.“* Tento závazek podle Karolíny nekončí ani v době, kdy se matka přímo o děti nestará: *„Pořád. I když člověk odjede, tak pořád.“*

Romana při našem prvním rozhovoru nevědomky rozdělila svůj volný čas do dvou rovin. V první rovině je to čas „pouze pro sebe“, například ve vaně, a v druhé to

může být „čas s dětmi“, strávený na výletě nebo jinými společnými aktivitami: „*No, s Ellinkou celý dopoledne spolu malujeme. (...) No, to mě baví, někdy si maluju s ní. Vybarvujeme vodovkama třeba, nebo tak... A když jsou doma oba, tak spíš někam jdeme. Jedeme na kole, nebo na brusle jdou ven, nebo jdeme na zahradu, ale doma společně toho moc neděláme. Občas si společně zahrajeme nějakou hru. Večer jim čtu.*“

Obě roviny vnímám tak, že je dává do protikladu k pomoci s přípravou do školy syna a práci v domácnosti. Během druhého rozhovoru s Romanou jsem na toto rozdělení navázala otázkou: „*A kde si víc odpočineš? Dokážeš to nějak popsat?*“ Na tu Romana odpověděla: „*No, intenzivněji si odpočim v té vaně, ale to bych nechtěla furt, že jo. Takže víc si užiju ten výlet, protože ten mám radši. Kdybych si měla vybrat mezi těma dvouma variantama, tak radši jedu na výlet, než abych byla sama někde se sebou. Ale někdy potřebuju absolutní relax.*“

Z Romaniny odpovědi vnímám, že čas s dětmi pokládá za důležitý a smysluplný. Víceméně jej upřednostňuje před vlastním pohodlím, kterého ji postačí relativně málo. Romanina priorita v trávení času s rodinou je také zjevná v části rozhovoru, kdy spekulujeme o možnosti jet složit zkoušku z angličtiny do Prahy. Romana má tendenci i na zkoušku vzít celou rodinu a udělat si s nimi v Praze výlet. Toto je patrné v následujících výrociích: „*Oni by si udělali vejlet. (...) No, že bysme všichni jeli. (...) No, to já jsem myslela, že bysme to pak spojili s něčím.*“

Z (volnočasových) aktivit, kterých se respondentky účastní bez svých dětí, mohu jmenovat Jarmilino hraní amatérského divadla a zastávání funkce zastupitelky obce, Karolínino studium vysoké školy a Romanino otužování. Jarmila při rozhovoru sama přiznává, že má aktivit poměrně dost: „*Já jsem hrozně rozlitaná manželka. Se mnou je to těžký, já mám spoustu aktivit a pořád lítám. A někdy Radek (manžel) říká, že bych měla někde ubrat, jenže já to neumím, ubrat. (...) Jo, hrajeme divadlo. Tomu se teď docela dost věnuju, divadlu. Máme teď takovou novou hru, takže s ní jezdíme všude možně. (...) A ještě Ti musím říct, že kromě teda divadla, hospodářství, domácnosti, psa a dětí jsem se dostala do zastupitelstva. (...) Tak teď jsem zastupitelka. Tak to je taky docela náročný.*“

Karolína uvádí, že považuje své současné studium vysoké školy za volný čas, protože ji částečně baví a v době studia se nemusí starat o své děti. Na druhou stranu přiznává, že studium s sebou nese i povinnosti. Během rozhovoru toto popisuje: „*Tak jako jo (je to volný čas), ale máš tam zase další povinnosti k tomu. (...) Ale jsem ráda, že po*

mně nikdo (děti) nic nechce, že jo.“ Romana jako jediná při rozhovoru uvedla v souvislosti s volným časem také svého manžela (v rámci výše zmíněné společné aktivity otužování).

Romana míní, že množství volného času si žena do jisté míry reguluje svými prioritami sama: *„No, to je vo tom, jak si to uděláš. Já bych mohla mít volnej čas od rána do večera ve finále.*“ Na mou otázku, jak by to udělala, odpověděla jednoduše: *„Prostě bych neuklízela.*“ Činnost uklízení před Vánoci Romana uvádí jako důležitou náplň předvánoční doby: *„Protože já mám vždycky říjen, listopad úklid, abych nemusela každěj celej den pak. No a v prosinci se peče. Takže teďkon uklízíme a já se učím, Ella si hraje nebo maluje nebo něco tvoří.*“

Čas prázdnin a dovolené jsou povětšinou spojovány s odpočinkem od práce, tedy s „volnem“. Tento čas může být prožit jak aktivně, například v zimě na lyžích nebo v létě na kolech, tak pasivně odpočinkem na pláži či lenošením na chalupě. Pokud jede matka na rodičovské dovolené „na dovolenou“ s dětmi, vezete si „práci“ (děti) s sebou. Pokud se rozhodne, že budete „na dovolené“ i vařit, doba strávená „na dovolené“ se pak velice podobá trávení času ve zbytku roku, akorát za ztížených podmínek v jiném někdy neznámém prostředí, s připočtením balení a zvládnutím nestandardních situací na cestě a při poznávání nových míst.

Dovolenou Dominičina rodina uzpůsobila dětem a zároveň ji využila k vyzvednutí zařízení potřebného na zahradu. Dominika velmi řešila dobu, kterou děti stráví v autě. Během rozhovoru uvedla, jakým způsobem při výběru místa dovolené uvažovala: *„Potřebuju mít tu kontrolu. Teď by spaly, když bysme jeli do Chorvatska, v nějaký autosedačce, a mně je to hrozně nepřírozený a nepříjemný samotný, a teď ještě tomu vystavovat děti. Nikolka dobrý, ta už je velká, ale Zorka? Proč? Pojedeme příští rok, to už ji budou dva roky, bude stabilnější, bude víc chodit, mluvit. Nebudeme řešit to jídlo.*“

Při zvážení délky cesty do Pardubic, kde bylo potřeba vyzvednout zařízení na zahradu, se rozhodli pro několikadenní mezizastávku v Praze, aby byla cesta pro děti snesitelnější. Dominika uvádí: *„Jakub měl objednaný nějaký cajky k jezírku v Pardubicích a dotyčný mu řekl, že je nelze poslat poštou, protože by se to zničilo. Nějaká UV lampa. Tak jsem říkala, že si uděláme výlet do Pardubic. No, ale je to tři hodiny cesty, tak říkám: ‚To ne, pojedeme do Prahy, budeme tam tři dny, uděláme si výlet do ZOO a Krtkova světa.‘ To je lesopark s dřevěnýma prolízačkama a hřiště, spíš pro menší děti.*“ Dovolenou tedy mimo vyzvednutí zmíněného zahradního zařízení podřídila

rodina dětem. I přesto Dominika zmiňuje diskomfort, který při jízdě autem zažívala mladší dcera Zora: „Byli jsme jenom v Praze, jeli jsme do Pardubic, a celou cestu zpátky řvala, protože to pro ni nebylo komfortní strávit dvě hodiny v autě. To mi láme srdce. Protože jakmile začne řvát, tak je něco špatně a já potřebuju prostě vnitřně se s tím poprat a potřebuju to vyřešit. Nechci, aby řvala. To Jakub neřeší, když řve.“ Dále Dominika podotýká rozdíl mezi jejím vnímáním křiku mladší dcery oproti manželovi, který by pláč dcery neřešil.

O prázdninách na chatě se Karolína nevyjadřuje jako o době odpočinku ani regenerace sil, přestože „*nic prakticky nedělala*“. Rodinnou dovolenou se snažila přizpůsobit dětem, například koupí paddleboardu. Nejstarší syn však s tímto způsobem trávení dovolené nebyl přesto spokojen. Přímou v rozhovoru uvedla: „*A ty prázdniny byly pro mě tak strašně náročný s těma čtyřma dětma, protože mám pocit, že musím každému vyhovět, prostě... A je to stejně málo, zvláště Jardovi (nejstaršímu synovi). Koupili jsme chatu a Jarda, proč musel trávit 31 dní na tý hrozný chatě... Koupili jsme mu paddleboard.*“ Navíc čas strávila se svými čtyřmi dětmi, o kterých uvádí, že na ni vznáší neustále mnoho požadavků: „*Já jsem tam nic prakticky nedělala, seděla jsem na pláži a luštila jsem křížovky, ale mě to prostě tak vyčerpávalo, protože furt po Tobě někdo něco chce, furt na Tebe někdo mluví, furt musíš tohle, támhleto...*“

Romana při rozhovoru popisuje podzimní rodinnou dovolenou na Baťově kanálu: „*Jako, děti jsou nadšený, já jsem nechtěla. Ona ráno a večer už je fakt zima a my máme pro sebe pidi kajutku, tak se tam vůbec nevyspím. Pořád je přikrývám. Na vodě je zima.*“ Z uvedených slov vnímám, že při výběru dovolené zohlednila požadavky dětí na úkor svého pohodlí.

Jarmila prázdniny a dovolenou v rozhovoru vůbec nezmiňuje. Důvodem může být fakt, že mladšímu synovi je teprve něco přes rok, a tedy dovolenou rodina příliš neřeší.

K tématu volného času žen na rodičovské dovolené bych ráda zmínila výzkum s názvem *Gender Differences in the Quantity and Quality of Free Time: The U.S. Experience* (Mattingly a Bianchi 2003), který se zaměřuje na rozdíly v trávení volného času mezi muži a ženami v USA. Jeho výsledkem bylo, že rozdíly mezi trávením volného času mužů a žen se liší v závislosti na životní fázi, ve které se manželé nacházejí. Největší rozdíly jsou patrné například v době, kdy má pár děti předškolního věku. V této době mají ženy i muži obdobné množství volného času, ale muži pociťují z volného času kvalitativně více užítka než ženy. Důvodem rozdílu je, že ženy mají

volný čas více „kontaminovaný“ sekundárními nevolnočasovými aktivitami, většinou souvisejícími se zodpovědností za děti.

V rámci mého výzkumného šetření jsem se přímo nezabývala volným časem otců s malými dětmi a rozdíly v kvalitě a kvantitě volného času mužů a žen, ale na základě výpovědí respondentek mohu potvrdit, že volný čas žen s malými dětmi je do značné míry ovlivněn, tedy v jistém slova smyslu „kontaminován“, starostí o děti.

3.5.4 Pořádek musí být

Osobně mohu říci, že pořádku v našem domě věnuji mnoho času, protože mi není příjemné žít v prostoru, který je neuklizený, kde není zřejmé, kde má která věc své místo, takže její následovné hledání zabere mnoho času a někdy také mnoho psychických sil. Za nekomfortní také považuji stav, kdy věci v domácnosti nejsou čisté. Udržení pořádku v domě, kde žije rodina s dětmi, pokládám za veliký úkol převážně pro matky, které úklid buď samy provádějí, nebo organizují manžela, popřípadě děti, aby úklid provedli.

Práce prováděné v domácnosti pokládám také za zaměstnání, i když jiného druhu. Činnosti vykonávané doma považuji v některých ohledech za jednodušší, v jiných za složitější. Jednodušší jsou ve smyslu možnosti jejich časového rozvržení na základě potřeb svých a potřeb dítěte. Komplikovanost podle mne spočívá ve faktu, že aktivity v domácnosti nejsou téměř vůbec patrné, a tak občas chybí motivace je udělat. Denní aktivity, jako je kojení a přebalování, které může trvat i hodinu, miminko jako takové nezmění. Úklidové práce, například luxování a vytírání podlahy, také nemusí být po pár hodinách znatelné. Ještě méně zřejmé je podle mne vaření a s ním spojené nákupy a sklizení nádobí.

Je potřeba také přihlídnout ke skutečnosti, že v době vykonávání těchto činností má matka na rukou, za zády nebo někde kolem sebe dítě, které nerozumí tomu, proč se mu nemůže věnovat, a leckdy toto dává hlasitě najevo. V těchto případech se matka musí neustále rozhodovat, například zda naskládá nádobí do myčky, nebo si pohraje se starším dítětem, nebo pochová mladší dítě.

Potvrzením toho, že práce s úklidem je mnohem více, pokud je matka s dětmi doma, je výrok Romany: *„Když přijedu, tak jak jsme celý den nebyli doma, tak tam není bordel, takže nemám tolik práce doma, nemusím vařit ty dva dny. To je taky bezva.“*

Zde popisuje situaci ve dnech, kdy ona je v práci, děti jsou ve škole a u babičky. Romana při rozhovoru dále uvádí, že by měla mnohem více volného času, kdyby neuklízela: „*No, to je vo tom, jak si to uděláš. Já bych mohla mít volnej čas od rána do večera ve finále. (...) Prostě bych neuklízela. To mi zabere dost času podle mě.*“ Pro Romanu je ale větší hodnotou mít uklizený dům, než mít více volného času.

Dominika také během naší konverzace širěji rozvedla téma úklidu: „*Za hodinu a půl uklidím dům bez koupelen. (...) Kdybych šla šůrovať horní koupelnu se sprcháčem, tak to je na dyl. (...) Koupelny, to je nejhorší. Já mytí koupelen nesnáším. Já radši budu mýt okna anebo půjdu žehlit, ale koupelny jsou pro mne hrozný.*“ I když Dominika uklízení koupelen nemá ráda, přesto úklid řeší a snaží se najít způsob, jak uklidit co nejefektivněji a nejekologičtěji: „*To já jednou za čas vycídím to sklo kyselinou citronovou se sodou, a to pustí krásně. Ted' jsem na facebookových stránkách, kde se inspiřuju eko čištění, hlavně sodou a octem.*“

Dominika během rozhovoru také popisuje vybavení, které si pořídila nebo které dostala, aby jí a jejímu manželovi ulehčilo úklid. Zmiňuje například, že je velice spokojená s novým vysavačem: „*Tak jsem si koupila super vysavač, jsem nechápala, jak jsem bez toho mohla žít. (...) Koupila jsem si normálně aku vysavač. Můžeš vyndat i ten ruční z toho.*“ Dále popisuje ostatní vysávací vybavení, které mají doma, a různé účely jejich využití. Přitom rozlišuje stupně uklizenosti podlahy od „setřeno“ po „vymopováno teplou vodou“: „*Ten (robotický vysavač) mám taky, ale používám ho, jen když někam jdu, protože musím dát všechno nahoru. (...) Jako setře to, není to jako, že by to mopovalo, jen to stírá, není to špatný. Používám to prakticky pořád a jen s tím mopem, protože když už to všechno zvednu, tak to může rovnou mopovat. Takže když někam jedu například na tři hodiny, tak to zapínám. Můžu to zapnout i na dálku a vidím například, kde se zasekl. No, techniky tu mám poměrně dost. (...) Ten (tyčový vysavač) mám taky, to mi dala zase tchyně, která si ho koupila zase na parkety a nevyhovoval jí. (...) Jakub to využívá, protože je to rychlý. Já si to raději vysaju a pak teplou vodou vytřu.*“ Pro Dominiku je dle jejích výpovědí úklid velice významný. Podstatné je pro ni také to, aby přicházela domů do uklizeného prostoru: „*Je pravda, že nesnáším, odcházení z domu na delší dobu, to mám po mamce. Musím mít uklizené. Protože pak, když přijdeš, tak to je lahoda.*“

Jak jsem již zmínila výše, pro Romanu je uklizený dům také velice důležitý. Pravidelně uklízí, i když ne všechny činnosti patří mezi její oblíbené. Romana uklízení

rozděluje do dvou základních kategorií. První je úklid, který se týká denních činností a poklizení dětských hraček: „*Pak mě nebaví ta denní rutina, vysypaný lego, rozborde- lený krámy, to je denně pětkrát, a to mě nebaví.*“ U denních činností také zmiňuje, že některé má více oblíbené, jiné nikoli: „*Jako třeba věšet prádlo mě baví, prát mně baví. Ale zas mě nebaví vyklízet myčku, to mně moc neba.*“ Celkově se o úklidu vyjadřuje spíše negativně: „*Mě to nebaví, to nesnáším, uklizení.*“ Přičemž zmiňuje druhou kategorii úklidu, tedy velký předvánoční úklid: „*No, teď před Vánoci uklízíme. (...) Pak, když vím, že mám před sebou celej ten barák uklidit, a uklidit jako i vevnitř a tak. Třeba mně nebaví mejt ty lustry... (...) Ty (bodovky) já zase odklipávám, tam jsou mouchy. Okna mě nebaví... tak jedno, dvě..., ale celej barák. (...) Já zase peru závěsy a záclony. Neříkám, že mě to úplně nebaví, ale je toho najednou hodně. Vyndat všechno ze skříně u dětí, kolik toho tam je. Teď řeším, co mu ještě je, co mu není. Když mu to není, tak co s tím.*“

I když tyto činnosti Romana nedělá s nadšením a spíše se do nich musí nutit, uvádí, že je pro ni samozřejmé, že je udělá: „*No, neumím si představit to nechat na leta. Třeba soused se rozvedl a neuklízěl od doby, co mu žena odešla.*“

Karolína, která má v současné době čtyři děti, již na úklid pohlíží trochu z jiného úhlu pohledu. Vzpomíná na dobu, kdy měla pouze dvě děti a kdy jeden den v týdnu věnovala úklidu místo toho, aby šla s dětmi do herny. Výměnou za to, že už nebude muset uklízet o víkendu. Svě tehdejší prioritě v úklidu v současné době nerozumí a z její výpovědi cítím, že nyní by již upřednostnila trávení času s dětmi. „*Jezdili jsme strašně dlouho k Lence (do herny), ale pak jsme měli strašně dlouhou pauzu, protože jsem měla pocit, že nechci uklízet o víkendu. Chtěla jsem to udělat tak, že místo abych jela k Lence s dětma, tak jsem tady uklízela. Dvě děti se tady volně pohlávaly, ale měla jsem umytý obě koupelny a všechny skřínky zvenku v kuchyni. Úplně šílená. A pak jsem tam jednou šla a říkala jsem tam jedný paní učitelce: ,Tady je to takový hezký... a proč já hloupá místo toho, abych si to tady užívala s dětma, tak jsem uklízela.*“

V souvislosti s domácími povinnostmi a úklidem Karolína popisuje jednorázový celodenní úklid pokoje druhorozeného syna Jana, přičemž jeho pomoc ve své výpovědi neuvádí: „*Já jsem strávila tuhle celou neděli u Jendy v pokoji. On tam měl takovou bednu a v tý bedně bylo všechno: obaly od bonbónů, ztracený ponožky, všechno, papíry zmačkaný, hračky, ... Takhle on uklízí. (...) Za poličkou zapadlý věci. Já úplně odřený ruce, než jsem to vyndala. Pod stolem, tam narval všechny papíry, ...*“ Při prohlídce

Karolínina domu popisuje jednotlivé místnosti dětí a hodnotí, jak uklizeno v současné době v pokojích mají: „*Tady asi nejuklizenější část, kterou se Jarda vždycky chlubí, ten umí vyhodit věci. On je pyšnej na to. Jenda, to je 14 dní po úklidu, se to začíná velmi podobat tomu, jaký to bylo předtím. Ale udělal si krásnej Betlém. Kamil teď spí s Moničkou, protože Monička chtěla přestěhovat postýlku sem... No, to chce prostě všechny ty hračky vyházet.*“

S Dominikou také rozebíráme upřednostnění dětí před větším úklidem, když se bavíme o paní, která má doma všechno perfektně uklizeno, roztříděno a zařazeno. Dominika přiznává, že s tímto stavem souzní, ale není to v současné době její prioritou. Raději čas stráví se starší dcerou aktivitami, které budou pro obě zábavné: „*... má všechno pünktlich. Já to mám ráda, ale neumím to do toho dát. Mám pořád pocit, že na to nemám čas. Že to nemám kdy udělat. Prostě bych to chtěla udělat, ale přijde mi zase blbý, když mám Nikču doma, tak se chci věnovat zase jí. (...) Abych to strávila s ní, že budeme spolu rovnat skříně do boxíků. Přijde mi to jako hloupost. Ji to bude bavit tři minuty.*“

Dominika sdílí většinu práce doma a na zahradě s manželem. Z rozhovoru s ní jsem pochopila, že jsou s tímto stavem oba spokojeni: „*Já jsem pro, aby manžel fungoval taky doma. Já nemám ráda rozdělování těch rolí. Ty seš doma, ty se budeš starat o domov. Ne, prostě, když je Jirka doma, má dovolenou, tak prostě vyluxuje, uvaří, prostě... Já taky jdu posíct zahradu, mně to problém nedělá.*“

Oproti Dominice si Karolína myslí, že jí s domácností manžel nepomáhá dostatečně, a zároveň popisuje jeho podíl na pracích: „*Když jsem ve škole, tak luxuje Jarda. On luxuje víc než já, vždycky o víkend. (...) Taky každý ráno vyndává věci z myčky, když je puštěná.*“ Sama popisuje svou z jejího pohledu zbytečnou činnost, se kterou se ale nemůže rozloučit: „*Já to (nádobí) meju průběžně ručně, protože mám pocit, že toho je málo a že to snadno odmeju. A pak nadávám, že blbá meju nádobí, když máme myčku. Ona by se stejně přes ten den zaplnila. No, to je v pořádku. To je můj problém. Takže maminky na mateřský dovolený tráví čas zbytečně mytím nádobí. (smích)*“

V souvislosti s domácími pracemi bych ráda zmínila longitudinální výzkum, který porovnával časový podíl na domácích pracích mezi mužem a ženou před a po narození dítěte. Před příchodem dítěte do rodiny byla tato účast srovnatelná, ale po narození dítěte matky průměrně pracovaly týdně o 4 hodiny déle v domácnosti a o 8 hodin týdně více oproti otcům věnovaly péči o dítě (srov. Yavorsky et al. 2015, s. 662–679).

Činnostmi v domácnosti se zabývala také socioložka Arlie Russell Hochschild (2012), která ve své knize „Druhá směna“ (orig. *The Second Shift: Working Parents and the Revolution at Home*) popisuje na základě svého kvalitativního výzkumu práci žen v zaměstnání a doma. Muži v jejím výzkumu „druhou směnu“ neměli. Hochschild zdůrazňuje, že u druhé směny žen nejde pouze o její časovou náročnost, ale také o emocionální rozpolcení mezi prací „v práci“ a „doma“. Některé respondentky se snažily o to, aby práce byla rozdělena, ale faktem zůstává, že i když část domácích prací vykonává manžel, je za vše odpovědná žena.

Další zajímavý fakt v rámci rozdělení činností v domácnosti je typ prací, které ženy a muži dělají. Hook (2010, s. 1480–1523) rozděluje práce na dva typy: (1) Běžné domácí práce, které jsou více náročné na čas i energii, jako například vaření večeře, vykonávají ženy. (2) Dále jsou to nerutinní práce, často prováděné muži, jako například výměna oleje v autě atd. Tyto lze provést v době, kdy muž chce, a dělají se méně často.

Karolína také během našeho rozhovoru zmiňuje možnost, jak si od domácích prací ulevit. Domácí povinnosti by rozdělila mezi všechny členy rodiny. K tomuto nápadu ji inspiroval nejstarší syn Jaroslav, který chtěl dostávat kapesné. Karolína však míní, že pokud chce dostávat kapesné, měl by se podílet na pracích v domácnosti: „...*děti furt frňaj, že chtěj kapesný. Jenže jsem jim řekla, že dokud nebudou plnohodnotnými členy domácnosti, tak jim kapesný dávat nebudu. Miminka nedostávají peníze, protože nic nedělají. Ale vy už jste velký!*“

Karolína sama cítí, že to s rozdělením prací nebude jednoduché. Bude potřeba činnosti rozepsat a poté dohlížet nad jejich vykonáváním, přičemž jako stěžejní faktor úspěchu zmiňuje důslednost. „*Pokud nebudou plnit povinnosti, tak jim nic dávat nebudu. Protože u nás je to prostě jeden velkej chaos. Kam se podíváš. Stejně je to v pravidlech. A včera jsme měli do půl šestý přednášku v mateřský školce od 15:45. A říkali, že děti milujou řád. Milujou povinnosti, milujou režim. A nejdůležitější je ta důslednost. (smích) A tu já nemám.*“

Jarmila se o úklidu zmiňuje pouze okrajově. Popisuje svůj zlozvyk, který spočívá v nedokončování činností a který se projevuje při pracích v domácnosti: „*Já mám problém, že já třeba jdu dělat jednu věc, třeba jdu prát, a tak z kuchyně jdu do koupelny, a na cestě do té koupelny potkám jinou věc, tak ji začnu dělat, pak potkám ještě další věc, ... Takže já během té cesty udělám ještě čtyři věci, a ve finále tu, pro kterou jsem tam šla původně, třeba ani neudělám, protože se zakopu těma jinejma věcmi.*“

V domácnosti se Jarmila soustředí převážně na vaření a pečení, a to hlavně proto, že její synové i manžel mají rádi dobré domácí jídlo. Sama vidí také ve své roli „kuchařky“ hodnotu: *„Já mám strašně jedlý kluky. Ten Míra, ten malej, Otesánek. Ono je mu rok, a on je Otesánek, on by sežral všechno. A Rádík, ten večer sní jako dospělej. Manžel taky, já taky jsem dost jedlá, takže já furt vařím. Já musím říct, že jsem takovej rodinnej typ, co jakoby uvaří, napeče, snažím se uklidit, ale že fakt vařím teplý večere, že prostě když si mají vzít chleba k večeři, tak si připadám, jako že nejsem dostatečně dobrá, jako.“* Od Jarmily jsem se chtěla inspirovat, protože mi dělá problém vymýšlet jídla. Na otázku, *„Co pořád vaříš?“*, mi odpověděla: *„Já nevím, co vařím. Já mám ten rýžovar, takže já často dělám rýži. Taky hodně dělám polívku, že dělám polívku a hlavní chod. Bez polívky si u nás chlapi stěžujou. Rádík říká: ‚A jako polívka nebude?‘ (...)* *K večeři většinou polívku s rohlíkem, nebo dojme oběd, tak prostě vařím každéj den. On Rádík je hubenej a má dost výdej, tak se ho snažím vyživit.“*

S tématem pořádku souvisí také podtéma, které bychom mohli nazvat „snaha o vítězství řádu nad chaosem“. Tato snaha respondentek se projevuje například při dohledu nad večerní hygienou dětí a včasným uložením ke spánku. K odchodu dětí do postele se vyjadřují Karolína a Romana. Karolína reaguje na mou zmínku o každodenních několikahodinových večerních úkonech dětí, zahrnujících hygienu a přípravu věci na druhý den, nad kterými musím dohlížet, větou: *„Já už to pak nedávám. Předevčirem jsem na ně ječela, že je půl devátý, a ať už jdou spát. A včera bylo třičtvrtě na devět, to už jsem taky zvýšila hlas. Protože tahle (dcera Monika) dělala všechno pro to, aby nemusela spát. Že jí pálí oko, že se jí chce čůrat, přitom se jí nechtělo, ...“* Během rozhovoru však neupřesnila, proč by děti měly jít spát, zda z důvodu toho, že jsou potom ráno unavené, zda ráno nechtějí vstávat či jen to, že si chce večer trochu odpočinout.

Mimo úkolů a přípravy na testy Romana zmiňuje synovu každodenní povinnost číst: *„No, a Honzík se teď naučil, že číst chce večer. Než jdeme spát, tak nám čte.“* Tato povinnost s sebou nese nutnost zařadit čtení do večerního „rozvrhu“: *„Taky je to (čtení) čtvrt hodina, ale já zase musím myslet na to, abychom byli včas v posteli, aby nebyl moc unavenej, aby to ještě přečet.“* Večerní činnosti pak Romana popisuje následovně: *„(...) my máme večeři dřív, kolem šesté, a v sedm by se děti už měly jít koupat, čistit zuby, aby byly ideálně po osmé v posteli. A když to přetáhnou a vím, že se do postele nedostanou*

dřív než v devět, tak bude Honzík pozdě číst, pozdě jim budu číst já a pozdě půjdou spát, tak už jsem nervózní. Takže ideálně začít včas.“

Tuto funkci matky, která dbá na dodržení „večerního rozvrhu“, nazývá Romana „prudič“, protože musí děti vytrhávat od zábavné činnosti, jako je například hraní. Nutnost dodržení času, kdy jdou děti spát, zdůvodňuje Romana takto: *„Prostě domutit je jít spát včas, no. Když nechtějí. (...) Dneska ráno už byl taky takovej... Já to vždycky poznám podle toho, že mi ráno říká, že nechce jít do školy. To je jasný, že potřebuje spát víc. Aby pak vstal v pohodě.“*

Dominika popisuje náročný režim dnů, kdy její dcera Nikola chodí do školky: *„Jednou Nikolka chodila celý týden do školky, protože nebyla nemoc nebo cokoli jinýho. A už jí to bylo dlouhý a mně už to taky bylo dlouhý. Já asi po čtyřech letech, musím vstávat a musím najednou začít rychle fungovat. Já první týden budika na šest, abych si vše připravila, abych se stihla obléct, připravit mličko pro Zorinku, na poslední chvíli v půl sedmé vzbudit Nikolku. I když to máme kousek. Ta příprava ještě s malým dítětem, které musíš oblíkat, hlídat, aby nespadlo ze schodů, bylo docela náročné. Od té doby jsme se samozřejmě zajely a musím říct, že i Zorinka si docela zvykla.“*

Karolína během našeho rozhovoru zmiňuje nutnost zavedení domácího rozpisu pravidel a povinností. K zavedení „domácího řádu“ a dohledu nad ním jsou důležitá pravidla, která Karolína plánuje nastavit a popsat pomocí tabule: *„Musím začít s úkoly. Tady mám tabuli. Už druhou tabuli. Protože jsem koupila malou tabuli a nebyla jsem spokojená s velikostí. Tak jsem koupila velkou tabuli, jo? (...) Ano, a to měla být tabule na úkoly, která by měla viset tady, jo? Vedle ní by měl viset rodinnej kalendář a musím to zahájit, ...“* Zároveň, jak bylo uvedeno již výše, vnímá nutnost dohlížet na dodržování povinností a s tím spojenou potřebu důslednosti. *„Pokud nebudou plnit povinnosti, tak jim nic dávat nebudu. Protože u nás je to prostě jeden velkej chaos. Kam se podíváš. Stejně je to v pravidlech. (...) A nejdůležitější je ta důslednost. (smích) A tu já nemám.“*

Poté jsme s Karolínou mluvily o tématu důslednosti, přičemž jsme došly k názoru, že je to velice jednoduché pravidlo, které je ale velmi obtížné dodržet, protože jako matky chceme mít „už chvilku klid“. Jako příklad zmiňuje Karolína situaci, kdy si nejstarší syn Jaroslav chtěl na zahradě hrát s kamarády fotbal: *„A Jarda chtěl strašně hrát fotbal venku. Říkám jim, budete celý od bláta. Naposledy byla terasa celá od bláta. Maminko, ono nepršelo. To je suchý. A místo toho, abych jim to zakázala, tak jsem šla*

ještě sbírat bobky a přišla jsem na tu schůzku jen tak tak a věděla jsem, že jim Jarda (manžel) vynadá, ale neřekla jsem prostě NE. Chápeš to, jo? “

Dominika uvádí, že plánování čehokoli je jí velice blízké. Pomáhá jí mít kontrolu. Na druhou stranu jí její očekávání limitují, ale zároveň jí i pomáhají se posouvat dál: *„Já jsem hrozná plánovačka, já potřebuju mít kontrolu. Je to pro mě občas dost složitý, protože s dětmi se těžko plánuje. Dost často Tě překvapí, co vymyslí nebo jak se situace vyvine, ... Plně dny dopředu naplánovat nejdu. Jo, pojedu támhle..., ale bum, bác, teplota... Já se to pořád učím a říkám si, že mě děti aspoň naučí trpělivosti. Ale nějak se jim to ještě nepovedlo. Já potřebuju kontrolu a přípravu na všechno. Strašně vybuchnu, potřebuju jet, už někde být, a pak si vyčítám, že na ně začnu křičet a říkám si: ,Uklidni se, dojedeme tam... ‘ Ale není to úplně vono ještě... “*

3.5.5 Nekončící podpora dětí

Jako poslední významné téma objevující se v rozhovorech jsem zvolila téma, které patří k typickým činnostem souvisejícím s výchovou dětí. Sousedství „podpora dětí“, které jsem zvolila k označení tématu, chápu odlišně od péče o děti a jejich výchovy, byť také péči a výchovu zahrnuje. Rozdíl vidím v tom, že se jedná o pomoc a podporu, která není nutná, ale pokud jí matka věnuje svůj čas, pozitivně tím ovlivní vývoj dítěte do budoucna. Zároveň podporované dítě cítí, že má v matce oporu.

Označení „nekončící“ vysvětlím za pomoci výpovědi z rozhovoru s Romanou: *„Na rodičovské dovolené se vlastně staráš o děti, a o ty děti se staráš jakoby furt.“* Romana dále popisuje čas, ve kterém o děti sice přímo nepečuje, ale i tento je dětmi ovlivňován, protože jimi může být kdykoli přerušen (viz výše).

K dovysvětlení výše uvedeného bych ráda využila popis situace, která se stala během našeho prvního rozhovoru s Romanou, kdy za ní po šesti minutách přišla dcera Ella s prosbou o pomoc s přípravou izolepy. Romana toto shrnula lehce s nadhledem: *„Jo, a to je ještě dobrý, protože mám tady teď jenom jedno (dítě). Druhý je ve škole... “* Na dotaz, zda její starší syn také potřebuje asistenci, odpovídá: *„No, občas jo, anebo když jsou (děti) spolu, tak mají nějakou neshodu, takže to taky musím zasáhnout, a to mně taky dost vyčerpává poslední dobou, řešit spory, u kterých jsem nebyla.“*

Podporu dětí popisovaly respondentky většinou v souvislosti s dohlížením nad plněním školních povinností. Romana uvádí, že synovi Janovi po skončení práce pomáhá

s domácími úkoly: „*Já je (domácí úkoly) dělám. On je chce dělat se mnou. Je odpočatej od babičky, a jdem na úkoly.*“ Tuto pomoc zdůvodňuje následovně: „*Ono, když chceš, aby ten úkol byl dobře... Taky bych se s ním nemusela učit na test z prvouky. Prostě bych ho nechala, ať napíše, co ví. Ale pokud se na to s ním budu připravovat a denně mu to připomenu, tak to bude rozhodně lepší.*“

Jarmile se dohled nad Radkovými povinnostmi časově přesouvá podle doby, kdy mladší syn spí. Takovéto nastavení Jarmila nevnímá jako ideální, protože zrovna tato doba nemusí být pro Radka vhodná. Problém popisuje během našeho rozhovoru následovně: „*Usne malej kluk, já mám strašnej tlak na to, věnovat se tomu staršímu, jenže on nechce v tu chvíli. Chce dělat něco jinýho.*“ Jarmila vnímá toto časové nastavení dle spánku mladšího syna jako nepříliš šťastné, protože ji Radkova nespolupráce rozčiluje: „*... já jsem byla pak vzteklá na něj a on byl zase takovej, že ho to pak se mnou nebavilo.*“

S Dominikou, která zatím nemá děti školou povinné, jsme také hovořily o různých druzích podpory dětí v závislosti na jejich věku. Dospěly jsme k tomu, že mladší děti vyžadují permanentní pozornost oproti dětem starším, školou povinným, které si rády zalezou na několik hodin do pokoje bez ohledu na to, že mají své úkoly. Dominika vnímá důležitost splnění povinností dětmi. Plnění povinností však nepovažuje za samozřejmé: „*Ale musíš je k tomu donutit, protože mají povinnosti.*“

Potřeba podpory dětí se také týká času, kdy s dětmi matka není. V tomto případě musí matka dopředu myslet na to, co bude dítě v tento čas dělat a co je potřeba nachystat. Jarmila, která uvádí, že pokud jde „ven“, vše dopředu organizačně zařídí a připraví. V rozhovoru uvádí: „*A třeba dneska, když jsem byla cvičit ráno, tak (hlídá) manžel. On pracuje z domu. Takže to tam ráno tak nějak zvládnou a pak si ho půjčí na chvílku mamka ven. Já všechno organizačně zařídím (smích). Aby mamka přišla v půl devátý, vzala si kluka ven, aby Radek mohl pracovat a já v těch deset bych potřebovala ject. Oběd mám navařenej.*“ Na to já reaguji větou: „*To máš prostě připravený.*“ A Jarmila doplňuje: „*Fullservisový.*“

Když Jarmila zmiňuje, jak přistupuje k vaření teplých večeří a celkově „postarání se“ o rodinu (viz výše), popisuje také svou pozornost k času, kdy se starší syn s manželem vrací domů, protože je nutné připravit večeři: „*Takže si říkám, za chvílku přijedou z tréninku, Rádík přijde, bude mít hlad, tak už to tak ohřívám.*“

K dokreslení tématu o neustálé podpoře dětí bych ráda poznamenala, že pokud setkání s matkami probíhalo v přítomnosti dětí, což byly všechny rozhovory kromě rozhovoru s Jarmilou, děti se na své matky obracely s požadavky o pomoc. Dominice mladší dcera Zora plakala a starší Nikola potřebovala asistenci při malování vodovkami. Romanina dcera svou matku žádala o pomoc s izolepou při prvním rozhovoru a s přípravou potřeb na kreslení při rozhovoru druhém. Karolína zase podávala dceři jídlo, pomáhala jí najít ztracenou hračku a společně jsme se chodily dívat na tabuli, co nakreslila.

Závěr

Původně jsem plánovala v závěru své práce na základě mého výzkumu vymezit a podrobně popsat volný čas, který prožívají ženy na rodičovské dovolené. Od této snahy jsem upustila, protože jsem volný čas jako takový během rozhovorů s respondentkami nevnímala jako stěžejní téma. Na základě tohoto uvědomění jsem se zaměřila na čas rodičovské dovolené jako takový. Závěr svého zkoumání jsem strukturovala v návaznosti na jednotlivá významná témata vzešlá z rozhovorů a popsána v podkapitole 3.5.

Nejvýznamnějším tématem, které mne zároveň i nejvíce překvapilo, je partnerství muže a ženy v době, kdy mají malé děti. Respondentky jej popisovaly spíše jako výpomoc ze strany manžela či rozdělení prací. Velice by mne zajímal pohled mužů na jejich očekávanou úlohu „pomocníka“ při péči o děti a domácnost a upozadovanou roli manžela.

Co se týče druhého tématu týkajícího se starostlivosti o děti, zacílení výzkumu na ženy na rodičovské dovolené samozřejmě nemohlo toto téma prozkoumat v celé šíři. Bylo by nutné se soustředit na matky, které se starají o děti bez věkového omezení. I v rozmezí několika let rodičovské dovolené, zvláště v případě žen, které již mohou porovnávat péči o děti starší a o děti mladší, se ukazuje, že ženy péči a starost o děti vnímají a prožívají tak, že v žádném případě nekončí v době, kdy jde dítě do mateřské nebo základní školy a matka do práce. Paradoxně, byť matka s dítětem již tráví méně času, povinnosti související s výchovou dětí, obstaráváním domácnosti a zároveň dohled nad plněním školních povinností dětí jsou vnímány jako větší starost, než když byla žena s dítětem doma. Souvisí s tím také pracovní zátěž ženy v zaměstnání. Soudím podle toho, že čas strávený v zaměstnání si většinou žena nemůže jednoduše naplánovat podle svých požadavků, i když samozřejmě záleží na typu práce a délce úvazku. V souvislosti s tímto tématem mne také napadá, že by bylo zajímavé podniknout longitudinální výzkum s ženou od doby, kdy se vdávala, přes narození potomků až po dobu, ve které začala pracovat.

Pojetí volného času jsem si u žen na rodičovské dovolené představovala jinak. Před realizací výzkumného šetření jsem si myslela, že když už mají ženy volno od dětí,

chtějí jej strávit se svými partnery. Moje představa vypadala asi takto: děti u babičky a dědy na hlídání, manželé u vínka a večere v restauraci anebo na společném výletě. Podle mého výzkumu si však respondentky představují volný čas spíše jako nerušený čas pro sebe. Například tak, že se vzdálí z domu a nikdo, včetně manžela, od nich nic nepožaduje a nemůže je v tomto čase rušit.

Téma pořádku v domácnosti – a s tím spojený nikdy nekončící úklid, vaření a obstarávání dalších domácích prací – mne naopak nepřekvapilo vůbec. Těmito činnostmi jsem se i já neustále zabývala na své rodičovské dovolené a řeším je i nyní, když jsou mé dcery starší. Zjištění, že se některé ženy v domácnosti více soustředí na výborně „vymopovanou“ podlahu, jiné na protřídění věcí před Vánoci a další na domácí teplou večeři mne nezaskočilo, protože mi připadá přirozené, že různé ženy mají odlišné hodnoty a priority či představy o tom, jak „pořádná domácnost“ funguje a vypadá.

Ani související téma „zápolení s chaosem“ mne neuvedlo v údiv. Fakt, že děti přinášejí svým rodičům do života radost, ale zároveň i chaos, prožívám téměř denně. Jak se matky s chaosem vyrovnávají a jak se snaží o určité nastolení pořádku a řádu či režimu, je pouze a jen na nich. Mohou si na základě zkušeností vytvořit pravidla, o kterých budou vědět, že dětem prospívají a trvat na jejich dodržování. Příkladem by mohl být včasný odchod ke spánku či ranní buzení tak, aby se děti stihly „rozkoukat“. Ženy také mohou vytvářet pravidla, na základě kterých přerozdělují původně „jejich“ povinnosti související s péčí o domácnost tak, aby se jim ulehčilo. Toto přerozdělení povinností s sebou však nese nutnost důslednosti, tedy dohlížení jak nad dodržováním časového rozvrhu, tak nad vykonáváním svěřených úkolů.

Faktor, který prostupuje všemi uvedenými tématy, jsou *děti*, které se po narození stanou ústředním a velice silně ovlivňujícím prvkem prožívání času žen. Bez ohledu na to, jestli je dítěti jeden rok nebo deset let, ovlivňuje vztah matky s manželem, chod domácnosti a volný čas matek bez dětí, a to i ve chvílích, kdy dítě není fyzicky přítomno a pečuje o ně někdo jiný. Ani tato skutečnost nebrání tomu, aby žena měla o dítě starost, takže čas „volna“ bez dětí stejně prožívá jako „kontaminovaný“ touto starostí. Tento vliv dětí na život matek a jejich prožívání času (nejen) rodičovské dovolené je podle mě dobře vystižen větou, kterou vyslovila jedna z respondentek během rozhovoru a kterou jsem zároveň uvedla jako podtitul mé práce: „*Role maminky se už nikdy nezbavíš!*“ Toto sdělení vyjadřuje celoživotní závazek, zodpovědnost, lásku a péči k dětem.

Z výsledků mého výzkumu stejně jako z jiných zdrojů vyplývá, že ženy s malými dětmi tráví čas specifickým způsobem. Pedagogika volného času by mohla v rámci svého andragogického zaměření vytvořit praktickou disciplínu zabývající se výlučně ženami v životní fázi matek s malými dětmi. Tyto podle mého názoru mají oproti mužům a ženám, které děti ještě nemají, anebo oproti těm, kterým již děti odrostly, rozdílné potřeby kladené na volný čas. Disciplína by se mohla jmenovat například *andragogika žen s malými dětmi*.

Na úplný závěr své diplomové práce bych ráda zmínila, co si z jejího zpracování odnáším já. Osobně jsem si uvědomila, že pro muže může být změna jejich manželky na matku starající se o dítě velice těžký. Neustálé upozadování role manžela do funkce pomocníka s domácností a s dětmi jistě nebude každému tatínkovi příjemné. Pro funkční vztah považuji za důležité, aby si toto ženy uvědomily a se svými partnery o důležitosti jejich pomoci mluvily. Na druhou stranu je podle mne potřeba, aby muži vnímali své ženy, jejich pocity a samozřejmě i to, že jejich role pomocníka není navždy, a v době, kdy děti odrostou, se situace může zase vrátit do doby před jejich narozením.

Seznam použitých zdrojů

- ARENDOVÁ, H. *Vita activa, neboli, O činném životě*. Praha: OIKOYMENH, 2007. ISBN 978-80-7298-185-4.
- CANITZ, H. *Vater (die neue Rolle des Mannes in der Familie)*. Frankfurt/M: Ullstein Verlag, 1982. cit. podle NERUDOVA, L. *Role otce v rodině* [online]. Sborník prací Filozofické fakulty Brněnské univerzity, 1990. [cit. 2023-03-03]. Dostupné na WWW: https://digilib.phil.muni.cz/_flysystem/fedora/pdf/111862.pdf.
- DAILEY, G. *All Things In Time: Chronos, Kairos, Aion* [online]. 2021. [cit. 2023-03-03]. Dostupné na WWW: <https://www.aion.enterprises/blog/all-things-in-time-chronos-kairos-aion>.
- ELSE-QUEST, N. M., HYDE J. S. *The Psychology of Women and Gender*. Thousand Oaks: Sage Publications, 2018. ISBN 978-1-5063-8282-1.
- HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.
- HOCHSCHILD, A. *The second shift: Working parents and the revolution at home (Rev. ed.)*. New York: Viking. 2012. cit. podle ELSE-QUEST, N. M., HYDE J. S. *The Psychology of Women and Gender*. Thousand Oaks: Sage Publications, 2018. ISBN 978-1-5063-8282-1
- HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.
- HOOK, J. L. *Gender inequality in the welfare state: Sex segregation in housework, 1965–2003*. American Journal of Sociology, 2010. cit. podle ELSE-QUEST, N. M., HYDE J. S. *The Psychology of Women and Gender*. Thousand Oaks: Sage Publications, 2018. ISBN 978-1-5063-8282-1.
- KAPLÁNEK, M. (ed.). *Čas volnosti – čas výchovy. Pedagogické úvahy o volném čase*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0450-3.
- KAPLÁNEK, M. *Nauka o volném čase. Studijní texty pro pedagogy volného času* [online]. České Budějovice: TF JU, 2011. [cit. 2023-03-03]. Dostupné na WWW: <http://www.tf.jcu.cz/getfile/617191935b911b6b>.

- KAPLÁNEK, M. (ed.). *Volný čas a jeho význam ve výchově*. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1250-8.
- LARKIN, M., WATTS, S., CLIFTON, E. *Giving voice and sense making in interpretative phenomenological analysis*. *Qualitative Research in Psychology*, 2006, 3, s. 102–120. cit. podle ŘIHÁČEK I., ČERMÁK R., HYTYCH R. a kol. *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Brno: Tiskárna Helbich, 2013. ISBN 978-80-210-6382-2.
- LEMAN, K. *Sourozenecké konstelace*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-7367-866-1.
- MATTINGLY M. J., BIANCHI S. M. *Gender Differences in the Quantity and Quality of Free Time: The U.S. Experience* [online]. Oxford: Oxford University Press, 2003. [cit. 2023-03-03]. Dostupné na WWW: <https://www.jstor.org/stable/3598184>.
- NERUDOVÁ, L. *Role otce v rodině* [online]. Sborník prací Filozofické fakulty Brněnské univerzity, 1990. [cit. 2023-03-03]. Dostupné na WWW: https://digilib.phil.muni.cz/_flysystem/fedora/pdf/111862.pdf.
- PALOUŠ, R. *Filosofická reflexe několika pojmů školské pedagogiky*. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1833-3.
- PALOUŠ, R. *Světověk a časování*. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Vyšehrad, 2000. ISBN 80-7021-411-2.
- PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času: Teorie a praxe perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. 3. vyd. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.
- PREKOPOVÁ J. *Prvorozené dítě*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-516-5.
- ŘIHÁČEK I., ČERMÁK R., HYTYCH R. a kol. *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Brno: Tiskárna Helbich, 2013. ISBN 978-80-210-6382-2.
- SALE, J. *Kronos a Kairos: Posvátný a světský čas* [online]. 2022. [cit. 2023-03-03]. Dostupné na WWW: <https://www.epochtimes.cz/2022/11/09/kronos-a-kairos-posvatny-a-svetsky-cas/>.
- SMITH, J. A., FLOWERS, P., LARKIN, M. *Interpretative phenomenological analysis: Theory, method and research*. London: Sage Publications, 2009. cit. podle ŘIHÁČEK I., ČERMÁK R., HYTYCH R. a kol. *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Brno: Tiskárna Helbich, 2013. ISBN 978-80-210-6382-2.
- VÁŽANSKÝ, M. *Základy pedagogiky volného času*. 2. vyd. Brno: Print-Typia, 2001. ISBN: 80-86384-00-4.

YAVORSKY, J. E. et al. The production of inequality: The gender division of labor across the transition to parenthood. *Journal of Marriage and Family*. 2015. cit. podle ELSE-QUEST, N. M., HYDE J. S. *The Psychology of Women and Gender*. Thousand Oaks: Sage Publications, 2018. ISBN 978-1-5063-8282-1.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Přílohy

Příloha I: Přepisy rozhovorů (Romana)

Rozhovor č. 1

Mám tady na návštěvě kamarádku, která je zrovna na mateřské dovolené a budeme si chvilku povídat o tom, jak trávíme čas na mateřské dovolené. Jak to je oproti tomu, když člověk chodí do práce a děti třeba nemá. Je něco zásadního, co ovlivňuje Tvůj čas na mateřské dovolené?

Děti. (smích) Já jsem včera přemýšlela, co myslíš tím volným časem. Protože, když chodíš do práce, tak máš třeba 8 hodin, přijdeš domů, uděláš si práci doma a pak máš volný čas. Na rodičovské dovolené se vlastně staráš o děti, a o ty děti se staráš jakoby furt. Takže, co je volný čas? To, když se já nestarám o děti a nestarám se o domácnost. No, takovýhle prostor mám večer, půl hodiny, ... ale stejně to není čas, kdy bych věděla, že mám třeba půl hodinu a budu nerušená. Protože já můžu být kdykoliv vyrušená. Takže podle mě to není takový klid, kdy, já nevím, se sebereš a jedeš na kolo, kde je to celý na Tobě. Když zůstanu doma, abych byla k dispozici, tak sice mám volný čas pro sebe, ale přesto tam není to úplné oddychnutí, jako když odejdu a vím, že mě nikdo nebude rušit.

Ano, to by bylo příjemný. Takže jsi vlastně stále ve střehu. Teoreticky nikdy nevíš, kdy Ti volný čas skončí.

Vlastně neustále mi může něco můj čas přerušit.

Takže kdybych to shrnula, ty si můžeš dělat, co chceš, na druhou stranu vůbec nevíš, kdy ta chvíle skončí.

Nebo bude přerušena.

Ano, můžeš potom pokračovat dál, ale zase nevíš, kdy to skončí.

No, na jak dlouho.

A chybí Ti třeba takovej volnej čas, kdy bys měla nerušenou chvilku sama pro sebe?

No, někdy jo. Po takových náročných dnech třeba mi to chybí, ale ne vždycky. Nemůžu říct, že bych potřebovala dvě hodiny denně pro sebe, ale někdy toho mám jako dost a vím, že by mi pomohlo, že budu mít půl hodinu, kdy budu vědět, že mě nikdo nebude rušit.

Co bys dělala?

Šla bych ven. Nebo bych se naložila do vany a četla bych si knížku. Něco takovýho odpočinkovýho. Já bych si šla třeba i zaběhat, kdybych věděla, že to bude doma v pohodě. Že se nic nestane a děti si mě nebudou žádat.

Když je manžel doma, tak to nejde?

Ne. Protože když je manžel doma, tak jdou primárně za mnou. Když tam nejsem, tak jdou za ním, ale když tam jsem, tak primárně je „mami“.

A jak trávíte čas, když jste s dětmi? Ty máš vlastně chlapečka 6 let a dceru 3 roky. Ted' jsi vlastně na konci rodičovské dovolené. Staráš se o ni celodenně. Jak trávíte čas? Je tam něco, co děláte pravidelně nebo co je pro Tebe důležité?

No, s Ellinkou celý dopoledne spolu malujeme.

Koukám, že ted' taky zrovna maluje.

No, to mě baví, někdy si maluju s ní. Vybarvujeme vodovkama třeba nebo tak... A když jsou doma oba, tak spíš někam jdeme. Jedeme na kole, nebo na brusle jdou ven, nebo jdeme na zahradu, ale doma společně toho moc neděláme. Občas si společně zahrajeme nějakou hru. Večer jim čtu.

A zbytek?

Zbytek je taková ta péče. A ted' mi přijde, že hodně času věnujeme přípravě do školy.

Takže jsi neustále k dispozici... to je vidět zrovna ted'. Když pomáháš Ellince s izolepou. To je příklad toho, kdy během šesti minut u kafička jsi vyrušena kvůli izolepě. A je to vlastně normální, že jo?

Jo, a to je ještě dobrý, protože mám tady ted' jenom jedno. Druhý je ve škole...

A ten taky potřebuje takhle asistenci?

No, občas jo, anebo, když jsou spolu, tak mají nějakou neshodu, takže to taky musím zasáhnout. A to mě taky dost vyčerpává poslední dobou, řešit spory, u kterých jsem nebyla.

Myslíš, že to jde nějak vyřešit?

Moc ne, asi. Spíš jim vždycky řeknu, snažte se domluvit.

....

Rozhovor č. 2

...

V současné době řeším otázku svého doktorského studia, ve kterém mi chybí „pouze“ disertační práce. Říkám si, jestli to dodělám, protože z jedné strany jsem toho měla již spoustu uděláno, chybělo mi kousek, ale na druhou stranu mi došlo, že už strašně nechci. Neumím si představit do toho zase vlítnout a učit se to. No, radši se učím tu angličtinu.

No, mně přijde právě, že každému člověku je předurčeno nějaké zaměstnání, které člověk pozná podle toho, že Ti to jde...

No, že Tě to baví, ...

Ano, že Tě to baví a jde... jde Ti to, a pokud něco skřípe, tak se to chceš naučit lépe a ty se to prostě naučíš. Baví Tě to jít do toho dál a hloubš.

...

A já jsem přišla na to, že tu disertačku jsem nechtěla dodělat kvůli sobě, ale kvůli našim, kvůli školiteli, ... chtěla jsem se jim zalíbit.

Takže motivace šla zvnějšku. Já jsem teď taky ukončila pracovní poměr, kvůli tomu, že jsem si spíš chtěla dokázat, že můžu pracovat, než že bych to chtěla opravdu dělat. Tak jsem to ukončila, a vznikl mi volný čas. ... No, a teď jak s ním naložit? (smích) Já už teď mám všechny děti v institucích, takže mi během dne vznikne časová bublina. A teď, co s ní?

...

Já jsem přemýšlela o minulém rozhovoru, kde jsi hezky rozdělila volný čas na „Tvůj“, který máš úplně pro sebe a ležíš třeba jen ve vaně, a volný čas „s dětmi“, kdy například jedeš s dětmi na výlet. Navnímala jsem si to správně?

Jo.

A kde si víc odpočineš? Dokážeš to nějak popsat?

No, intenzivněji si odpočinu v té vaně, ale to bych nechtěla furt, že jo. Takže víc si užiju ten výlet, protože ten mám radši. Kdybych si měla vybrat mezi těma dvouma variantama, tak radši jedu na výlet, než abych byla sama někde se sebou. Ale někdy potřebuju absolutní relax.

A můžeš odhadnout, kolik relaxu přibližně týdně potřebuješ?

To záleží na situaci, jak moc jsem vyšťavená, ale moc ne. Taková nutná potřeba na mě přijde jednou týdně, 10–20 minut. Jinak oni už jsou veliký, tak mám pocit, že toho času pro sebe už mám víc a víc. Už si můžu dovolit odejít na čtvrt hodiny do bazénu. To jsem dřív taky nemohla. Tam je to taky relax, takže je to můj čas.

Takže, když jsou děti větší, tak můžeš trávit svůj volný čas vedle nich po svém. Už tolik nechodí s tím, že něco potřebují?

No, oni už teď moc nepotřebují asistence. Když si hrajou, tak mám čas udělat něco doma, do školy (práce)...

To mě přivádí k tomu, že ty jsi teď začala pracovat a Ellinka chodí v tu dobu k babičce a ty máš méně času na domácnost a víc práce s přípravami a povinnostmi do té práce chodit v určitý čas. Jak vnímáš rozdíl oproti tomu, když jsi nepracovala?

To jo. Ale mně to jako baví, já se tam těším. Když přijedu, tak jak jsme celý den nebyli doma, tak tam není bordel, takže nemám tolik práce doma, nemusím vařit ty dva dny. To je taky bezva. Takže to zatím nevnímám tak, že bych to nemohla zvládnout.

Takže je to tak, že to časově nějak výrazně nevnímáš?

Spíš ty přípravy. Ty mě vyčerpávají.

Ty přípravy do školy?

No, tak den předem tomu dopoledne věnuju. To si Ellinka vedle mě kreslí, nebo si hraje, nebo něco dělá a já se jí nevěnuju.

Ona už to nepotřebuje, vypadá spokojeně.

Joo. (smích)

A dokážeš si představit, že bys pracovala každý den?

Ne, reálně ne. Každý den... čtyři hodiny možná, ale ne 6 a 8. Ono máš 6 hodin, to je krásný, ale než tam dojedeš, než přijedeš, než nakoupíš, rozvezeš děti. To nemáš 6, ale 8.

No a půl hodina se počítá ještě na oběd.

No, to je moc. Neumím si to představit. Už takhle, když přijde Honzík ze školy, tak mám hotovou práci a mám čas s ním dělat úkoly. Já nevím, kdy bych to dělala, kdybych přišla v pět.

A když jsi v práci, tak úkoly dělá s Honzíkem babička, nebo je děláš ty?

Já je dělám. On je chce dělat se mnou. Je odpočatej od babičky, a jdem na úkoly.

Já se taky věnuju Evičce ve 4. třídě a ta příprava mi přijde hrozně náročná. Každý den kromě pondělka, kdy chodí plavat, mají úkoly.

Ono, když chceš, aby ten úkol byl dobře... Taky bych se s ním nemusela učit na test z prvouky, prostě bych ho nechala, ať napíše, co ví. Ale pokud se na to s ním budu připravovat a denně mu to připomenu, tak to bude rozhodně lepší.

Ono to není ve finále tolik času, spíš na to myslet. Tak 10 minut.

No a Honzík se teď naučil, že číst chce večer. Než jdeme spát, tak nám čte. Taky je to čtvrt hodina, ale já zase musím myslet na to, abychom byli včas v posteli, aby nebyl moc unavený, aby to ještě přečet.

Takže to musíš zorganizovat.

No, jasně.

Já to taky musím časově večer hlídat, aby děti šly včas spát. My třeba musíme jít kolem půl sedmé večeřet, takže já to pořád hlídám.

No, to já mám taky, ale my máme večeři dřív. Kolem šesté. A v sedm by se děti už měly jít koupat, čistit zuby, aby byly ideálně po osmé v posteli. A když to přetáhnu a vím, že se do postele nedostanou dřív než v devět, tak bude Honzík pozdě číst, pozdě jim budu číst já a pozdě půjdou spát, tak už jsem nervózní. Takže ideálně začít včas.

Já si taky někdy připadám jako takový hodiny.

No, a prudič. Protože oni si hrajou...

A oni to nechápou, že je to pro jejich dobro. Protože když se nevyspí, tak jsou potom unavený a protivný. Evička už lépe zvládá kratší spánek, ale mladší dcery ne...

Prostě donutit je jít spát včas, no. Když nechtějí. Dneska ráno už byl taky takovej...

No, a to je teprve úterý.

Středa. (smích) Já to vždycky poznám podle toho, že mi ráno říká, že nechce jít do školy. To je jasný, že potřebuje spát víc. Aby pak vstal v pohodě.

A v kolik vstáváte?

Pozdě. Já vstávám v sedm a děcka budím třeba před půl osmou.

Tyjo, tak to mají dobrý. My stáváme ve čtvrt na sedm. Oni jsou totiž strašně pomalý. Snažila jsem se je budít později, v půl, po půl... ale skončilo to tím, že nestíhaly, a já jsem byla našťvaná. Ony se holky už parádí. Nelinka se pět minut čče před zrcadlem a pak se ještě našťve a shodí gumičku. Pak se nestihne nasnídat a není jí dobře. Tak vstáváme dřív a trvá nám to třičtvrtě hodiny až hodinu.

...

Teď jsem si vzpomněla, že jsem Nele nedala papírek, že ji mají pustit z družiny, tak musím zavolat dědovi, kterej ji dnes vyzvedává, aby pro ni došel.

My jsme nedávno měli průšvih ve škole, protože Honzík neřekl paní učitelce, že nejde na oběd. Šel k babičce a zapomněl to paní učitelce říct. Tak ho hledala v jídelně... Pro ty děti je to taky těžký, myslet na to všechno. Já jsem šťastná, že si vůbec vzpomene, že je pondělí a že nejde na oběd. I když mu to ráno připomenu. Ale myslet na to, aby jí to ještě řekl.

No, je toho hodně. Ale ona se o něj asi v té chvíli bála.

No, má za něj zodpovědnost.

...

Mě to šokovalo, že tady prvňáci, dojížděcí z okolních vesnic, jezdí sami autobusem. Já si nedokážu představit, jak by odhadl čas. Dyt' on se může crcat v jídelně.

Já si myslím, že jich chodí vždycky víc dohromady.

Možná, že jdou s někým starším.

Asi by se to musel naučit, kdybys třeba chodila do práce a nešlo to jinak. Nebo chodit do družiny a pak vyzvednout.

...

No, jenže ta družina, já když jsem to tam viděla, tam je hlava na hlavě.

To je asi jen pro ty, co to nutně potřebujou. Protože na Waldorfu je družina úplně jiná.

Taky jdou třeba ven.

Jo, mívaj 1–2 vychovatelky na třídu a chodí do lesa. V tašce mají různé hry, ... Tak si myslím, že v tomto případě je to super pro utužování třídního kolektivu. Ale tak na hodinku. Mají čas si tam spolu popovídat. Chodí na oběd a jsou tam spokojený.

Já si pomatuju ze školy, že oběd byl fajn.

...

Já jsem si zrovna včera říkala, že Honzík teď dospěl. Minulej rok to byl boj chodit do školy, každý ráno nechtěl. To teď chodí, neříká, že nechce. S úkolama neříká, že nechce. Už se najel. Podle mě ho namotivovalo i to, že dřív mu to moc nešlo. Nezvládal diktát. Jeho ruší všechno. Se zeptám, proč jsi napsal jednu a půl věty? Protože si Adélka povídala. No, a teď nosí jedničky.

A nemohlo to být tím, že potřeboval ten odklad?

Já si myslím, že jo. To mě napadlo taky. Dospěl. Kdyby šel o rok dýl, tak by to měl každopádně jednodušší, ale paní učitelka ho teď dala do první lavice k Martínkovi, který je klidný a nic po něm nechce. Tak ho teď v první lavici ruší míň věcí. Má to před sebou. My jsme to trénovali o prázdninách a souběh toho všeho dal, že mu to teď jde, a to ho strašně motivuje.

...

A byli jste na dovče? Nebyli jste na tom Baťáku teď?

Jako děti jsou nadšený, já jsem nechtěla. Ona ráno a večer už je fakt zima a my máme pro sebe pidi kajutku, tak se tam vůbec nevyspím. Pořád je přikrývám. Na vodě je zima.

...

Ted' mě šokovalo, že známá má v domě s dětmi 15°.

To nejde.

Oni mají statek a dělali střechu a oni žijou na staveništi a topí peletkami. Takže rodiče, když to zjistili, tak byli úplně v šoku. Takhle bych vzala tašku, děti a odjela bych k našim.

Ona má jak starý děti?

Nejmladší je předškolák, pak druhá a pátá třída.

My jsme se ted' naučili topit v krbu po málu, aby se to moc neroztopilo a nebylo moc horko, ted' když ještě nemrzne. A v koupelně si přitopíme elektrickým topením.

Nebo jak mají sousedi, ten ventilátor, který žene teplo od krbu k pokojům.

...

My jsme ted' přenastavili bojler na 50°C, to nám stačí a ušetříme za elektrikou.

...

My jdeme ted' v sobotu na oslavu narozenin kamarádce, který je 40 let. Ona to slaví ve velkém, asi 50 lidí. Že se jí do toho chce. Kolik za to dá?

My jsme slavili jen v rodině.

No, ale co jí koupit?

No, třeba nějakou poukázku. Třeba na přespaní do ZOO v Táboře.

...

A co děláte ted' s Ellinkou doma?

No, ted' před Vánoci uklízíme.

Před Vánoci?

Protože já mám vždycky říjen, listopad úklid, abych nemusela každej celej den pak. No a v prosinci se peče. Takže ted'kon uklízíme a já se učím, Ella si hraje nebo maluje nebo něco tvoří...

(kočka přijde před francouzské dveře a odejde). Tak ty mně necháš otevřít a pak si odejdeš?

Ona ted' chodí spát k nám na terasu. My jsme rádi, aspoň tam nechodí myši.

Má tady boudu... mívali jsme ve dřevě myši, ale ted' už tam taky nejsou.

...

Ještě jsem se Tě chtěla taky zeptat, nemáš zkušenosti se zkouškou First Certificate?

Já jsem ji nedělala, ale myslím, že si ji můžeš někde online vyzkoušet. Tyjo, to bych vůbec nebyla proti, kdybychom si ji udělaly spolu. Co kdybychom chodily na kurz?

Já bych nerada na nějaký kurz. Já bych chtěla materiály a pak zkoušku. Kurz, to je dalších 7 tisíc, zkouška stojí tři nebo čtyry.

Tak bysme mohly se vzájemně podporovat. Myslím, že je to hlavně o poslechu a porozumění textu, ne moc o gramatice. Kamarád mi říkal, že to dělali v práci a je prý důležité místo, kde zkoušku skládáš. Třeba v Budějčích píšeš esej ručně a musíš si počítat slova. V Praze to píšeš na počítači a počítá se Ti to samo. Jedno z kritérií je počet slov. Já bych do toho šla s Tebou, ale nejdřív po Vánocích se začít učit.

Květen, červen jít na zkoušku. Já zatím neumím, já jsem si dělala schválně takovej rozřazovací test, a vyhodilo mi to, že jsem na B1.

Ale já bych do toho šla.

Aspoň budu mít komplíce.

...

Tak Tebe to dost chytlo, ta angličtina. A to Tě baví angličtina nebo to, že vyučuješ?

Obojí. I to, i to.

A i ty přípravy?

Vlastně jo. Jenom je mi blbý, že je vobírám o čas navíc. Ale baví mě to. Teď si po večerech vždycky pustím do sluchátek na YouTube Broňu, nebo jak se jmenuje.

Broňa je skvělejší.

No, on ty časy prostě vysvětlí. I když je pravda, že já teď učím předpřítomný čas se signálníma slovíčkama „for“ a „since“, ale on v tom videu vysvětloval, že když je to činnost, která začala a trvá doteď. Tedy já tady bydlím už dva roky, tak tam by dal průběhovej, ale já to mám v jejich učebnici jako prostej.

Já jsem si pochopila, že předpřítomný prostý má tři použití, první je změna, druhá je zkušenosti a nedávný děje. Taky výborná stránka je helpforenglish, kde to popisují i s příklady.

...

Já bych klidně do té Prahy jela na tu zkoušku.

No, to mi neva.

Bysme jely vlakem. To tam jede dobře.

Ony by si udělaly vejlet.

Ty bys jela s nima?

No, že bysme všichni jeli.

Jako na zkoušku, jo?

No, to je na jak dlouho, na dvě hod'ky?

Spíš jde o to, že je to bez nich v klidu, že si to uděláš pro sebe.

No, to já jsem myslela, že bysme to pak spojili s něčím.

To bude na dlouho, nemyslíš? Ještě pak to ústní.

Myslíš? To je pravda, to bude na d'yl.

Budeš jako čekat. Já jsem myslela, že si jako vyjedu a mám jako klid. Já jsem jako ráda, když si to prožiju od začátku. Právě když jsem chodila na zkoušky a předtím jsem musela rozvézt děti a pak ještě musíš přecvaknout a soustředit se na zkoušku.

(smích) No, to si pomatuju, že jsem jednou jela na zkoušku a jak jsem se šprtala celou noc, to byla nějaká statistika, tak jsem byla úplně nervově hotová a ráno jsem zapomněla nakrmit Tinu (psa), a ona se mi poblila v autě, jak měla hlad. Jenom ty žaludeční šťávy.

No, budeš to v tý Praze řešit, ty děti pak, a nemůžeš se koncentrovat jenom na to, a jestli to za to stojí.

No, to je pravda.

Jestli jet s nimi do Prahy někdy jindy. A hlavně vlakem jedeš a seš zpátky odpoledne. Já bych si z toho udělala takovej vejlet. My teď jedeme na víkendovou konferenci s prací, tak se těším. Máme i dobrá témata přednášek. Takže i když to organizuju, bude to na přátelské bázi, tak se těším.

...

A ty máš tohle na DPP a když učíš, tak to máš na živnost'ák?

No, tak mám živnost.

To by Ti nedali na DPP?

No, možná dali, ale mně to přijde zbytečný.

To byla jedna kamarádka tady ze školy učít v nějaké firmě v Budějicích.

No, tam jde o to, co budou chtít a jestli nebudou chtít Business English.

To byla němčina myslím. Ale to je to samý.

...

Tak to je hezký, že Tě to takhle chytlo.

No, ještě mně ani ty děti neodradily. Snaží se o to fest.

Jo?

Jako jo. Jsou fakt jiný. Třeba jedna holčina měla prezentaci.

Jako myslíš ty děti v tej škole, jo?

Jo. Na nějakýho hrozně známýho a oblíbenýho rappera. Já to neznám samozřejmě. A že tam pustí ukázkou. Jsem si říkala, že to je šílený.

Jako anglickej rapper?

Ne, narodil se asi na Ukrajině a přestěhoval se do Švédska, něco takovýho. Ale jako to zpracování. To je o tom, jak tam polonahý kluci jezdí v kabrioletu, kouří a pijou... k tomuhle až dojdou ty moje děti. Bože ne!

Třeba si tím musí projít, já nevím. A to mají v PowerPointu tu prezentaci? To je dobrý, ne?

Já myslím, že je to dobrý.

A mají nějaký fráze, který mají používat?

Ne, já jsem jim to nechala tenhle rok naprosto volný s tím, že třet'ák čtvrt'ák budou prezentovat maturitní témata.

...

A vy se chodíte teď otužovat, jo?

No, tenhle tejden ne, protože Honza je nějaký nachcípáný, ale minulej tejden jsme chodili každý den.

A bereš to třeba jako volnej čas?

To jo. Dělam to, co mě baví.

A jak poznáš ten volnej čas. Že děláš to, co Tě baví?

No, já nevím, no. Že vlastně nepracuješ.

Práce je jako domácnost?

No, pro mě je teď domácnost. A příprava do tý školy.

To je asi taky práce, ne?

Já nevím.

I když Tě to baví?

No, to je otázka. Vlastně i práce Tě může bavit, a není to volný čas.

Já nevím, já se ptám, protože někdy je to takový těžko rozlišitelný.

...

Takže když nemusíš nic dělat, tak máš volnej. Ale ty musíš skoro furt něco dělat.

No, to je vo tom, jak si to uděláš. Já bych mohla mít volnej čas od rána do večera ve finále.

A jak bys to udělala?

Prostě bych neuklízela. To mi zabere dost času podle mě.

Ten úklid myslíš, jako vyndat věci, vytrít, vytrít šuplík, ...

No, já jsem taková ...

Já to dělám většinou v létě. A pak už stačí v kuchyni třeba ty šuplíky, který se hodně používají.

No, já to jako dělám jednou za rok vlastně.

A teď jsem si koupila, vlastně manžel koupil, takovou stěrku-mop na okna. Myslela jsem, že ho s tím vyženu, ale nakonec jsem za to ráda. Čistím s ní i kuchyni zvenku, jak je to zachmataný.

Jo, je to rychlejší. Ono se to nezdá, já jsem vyndávala věci tady z komody a skříně. Je tam mega prach a spousta věcí na vyhození, ...

Jo, je třeba to občas udělat.

No, neumím si představit to nechat na leta. Třeba souseď se rozvedl a neuklízela od doby, co mu žena odešla. Tak si pozval nějakou Ukrajinku.

Jako takovej ten velkej úklid?

No, prej třeba i sprcháč prostě. Jako já si neumím představit 2 nebo tři roky neumytou vanu.

To nejde, ne.

No, ona se mu prej omlouvala, že prej některá ta špína už nešla. Mně to nebaví, to nesnáším, uklízení. Fakt jako, představa, že jdu k někomu domů a mám tam celý dopoledne uklízet, ...

Jo, jako práci myslíš. A doma Tě to baví?

Nebaví, jako chvilku, ...

Mně to někdy baví, když mi to jako jde.

No, když to vodsejpá ...

Ale ono to málokdy vodsejpá. Mně nejvíc vadí prohrabování se ve věcech, ... co mám vyhodit nebo nechat.

...

Mně je zase hrozně líto vyhazovat ty věci.

Já to nevyhazuju, já to daruju.

No, to je ideálka. Já jsem dávala teď něco na ty Ukrajince, protože prodávat to, to je hrozný.

Já to dávám známý, která to daruje dál.

To se vůbec nevyplatí prodávat, ono to chceš prodat za 5 korun, a on to nikdo stejně nechce, musíš to fotit, ...

No, to se vyplatí tak od 400/500 korun, aby se to vyplatilo.

...

A co Tě nebaví uklízet, já jsem si vždycky myslela, že Tebe to baví, že je to čistý a že to děláš tak jako přirozeně.

No, to běžný, to mi nevadí, ale pak, když vím, že mám před sebou celej ten barák uklidit, a uklidit jako i vevnitř a tak. Třeba mně nebaví mejt ty lustry...

My máme skoro všude bodovky.

No, ty já zase odklipávám, tam jsou mouchy, okna mně nebaví ... tak jedno dvě... ale celej barák ...

No, a já musím ještě před oknama umejt venkovní žaluzie...

Já zase peru závěsy a záclony. Neříkám, že mně to úplně nebaví, ale je toho najednou hodně. Vyndat všechno ze skříně, u dětí kolik toho tam je. Teď řeším, co mu ještě je, co mu není. Když mu to není, tak co s tím.

Já to takhle posouvám mladším dětem. A co je pro Tebe nejhorší práce v domácnosti?

(delší pauza) Jako třeba věšet prádlo mně baví, prát mně baví. Ale zas mně nebaví vyklízet myčku, to mně moc neba.

Já zase nesnáším ty hadry.

Nesnášíš hadry, to mně právě baví. To věšení, skládání...

Věšení dobrý, ale nejhorší je to uklízet dovnitř... máme systém, že prádlo skládáme do šuplíků, stejně to tam časem padá... Já jsem nesnášela ty komínky, kde to padalo. Vytáhli triko zezdola, a komínek spadnul. A já jsem nesnášela to tam uklízet, protože mi to přišlo bez smyslu, protože to nikdy nebylo hotový.

No, a pak mně nebaví ta denní rutina, vysypaný lego, rozbordelený krámy, to je denně pětkrát, a to mě nebaví.

...

Teď řešila sousedka, přišla jim kočka. Tak mi psala, jestli nechceme tu kočku. Tak já jsem zkoušela manžela, protože taky byla mazlivá. Pořídíme dětem tu kočku, mně to

nevadí, jestli se starám o jednu nebo dvě kočky. Ten to stopnul a kočka pak odešla od sousedky. Byla z toho nešťastná, že není, že odešla, ... Předtím ji nechtěla, ale už si na ni zvykla.

Ale oni mají dva psy, ne?

Jo, mají dva psy. Jenže ona s nima byla v pohodě, všechno v klidu. A kočka se druhý den objevila na Facebooku, že přišla k někomu jinému. A Petra mi psala, že ji někdo našel, ale manžel mi zakázal na to reagovat. (smích) Jenže ona se pak zase vrátila k nim. Takže mají kočku.

Brácha mi jednou říkal, že je statisticky víc majitelů koček než koček.

No, to si taky myslím. Micinka (naše kočka) je skvělá, nic tu neničí, ale není k dětem. Ona byla po několika koťatech. Za mnou na zahradě chodí jako ocásek, ale s nima si nechce hrát.

No, oni se mazlejí asi trochu jinak.

No, oni to nemyslí špatně, ale není to jako se psem. Ale zase právě říkám, že jsou i dospělý hravý kočky, třeba, co měli naši.

...

Ted' jsem myslela, že sousedovi přejedu psa. Je mi to nepříjemný. Stála na chodníku. Mně nevadí, že třeba k nám jde, ale nerada bych, abych ji přejela. Já ráno pospíchám a ve zpětném zrcátku ji nevidím. Ted' tady jel jinej soused, a kolem psa projel rychle a bylo mu to jedno.

Ale že se nebojí.

No, on se nebojí. Ale myslím, že pes není zodpovědný sám za sebe. To jeho pán je zodpovědný.

No, to já někdy nevím, když je pes navolno, jestli mi tam nevběhne...

To je to samý s dětma. I když se drží za ruku, tak kolem nich jedu autem pomalu.

...

A ten First Certificate by sis chtěla dělat kvůli škole?

No, kvůli škole, ale i kvůli sobě. Ona mi řekla, že nevadí, že nemám pedagogický minimum, ale bylo by prý dobrý mít nějakou zkoušku z angličtiny.

No, jasně, a to minimum bude asi taky takový rychlokvaškový, tak když budeš studovat rok angličtinu, tak to bude přínosnější.

Navíc jsem zaregistrovala, že jednají, jestli minimum bude potřeba.

No a ta angličtina Ti bude stoprocentně k něčemu.

...

Příloha II: Přepis rozhovoru (Dominika)

Jak trávíte čas na rodičovské dovolené?

Jak to myslíš?

Jako pořád...

Pořád se to snažím nějak naplánovat...

Jo? Plánuješ?

Já jsem hrozná plánovačka, já potřebuju mít kontrolu. Je to pro mě občas dost složitý, protože s dětmi se těžko plánuje. Dost často Tě překvapí, co vymyslí nebo jak se situace vyvine. ... Plně dny dopředu naplánovat nejdou. Jo, pojedou támhle..., ale bum, bác, teplota... Já se to pořád učím a říkám si, že mě děti aspoň naučí trpělivosti. Ale nějak se jim to ještě nepovedlo. Já potřebuju kontrolu a přípravu na všechno. Strašně vybuchnu, potřebuju jet, už někde být, a pak si vyčítám, že na ně začnu křičet a říkám si, uklidni se, dojedeme tam... Ale není to úplně vono ještě...

Tebe štve, že Ti ten plán, který máš vymyšlený, nevychází, ...

Tak. Protože se něco stane, co se nedá předvídat.

...

A co máš třeba za plány teď?

Teď mám plán vyléčit děti.

Máš tam nějaký termín?

Nejlépe do středy, aby mohla do školky. To nestihneme samozřejmě.

Mně jednou říkala doktorka, že je lepší děti nechat ještě dva dny po nemoci doma.

Určitě je to lepší. Já vím. Kdybych chodila do práce, tak ji tam šoupnu a nebudu to řešit, ale jsem doma, tak proč bych si ji neužila, když jsem doma, ...

Aspoň si takto lépe na školku zvykne...

Ano, tady ve školce není možnost dát do ní dítě pouze na několik dní v týdnu. Myslím si, že pro některé děti by takovéto zvykání na školku bylo jednodušší. Některé dítě bude chodit pořád a bude v pohodě, ale Nikolka si hůř zvyká na cokoli, tak už od mala potřebuje všechno v pohodičce, klídečku, párkrát si to zkusit, a pak už jde sama... Ale nesmí se ji do toho hodit. Třeba tchýně má opačný názor: Musíš ji do toho hodit, musíš ji tam dát, a ona si zvykne. Ale tak to nefunguje u všech. Děti nejsou stejné, stejně jako dospělí. V tomhleto je to s naší babičkou těžší.

Co jsem já zjistila, tak ideální pro naše děti bylo tři dny za sebou.

...

Jednou Nikolka chodila celý týden do školky, protože nebyla nemoc nebo cokoli jiného. A už jí to bylo dlouhý a mně už to taky bylo dlouhý. Já asi po čtyřech letech musím vstávat a musím najednou začít rychle fungovat. Já první týden budíka na šest, abych si vše připravila, abych se stihla obléct, připravit mlíčko pro Zorinku, na poslední chvíli v půl sedmé vzbudit Nikolku. I když to máme kousek. Ta příprava ještě s malým dítětem, které musíš oblékat, hlídat, aby nespadlo ze schodů, bylo docela náročné. Od té doby jsme se samozřejmě zajely a musím říct, že i Zorinka si docela zvykla. Vstane, jde do kočárku, pak si chvílku hrajeme a jde zase spinkat. Takže je taková více v pohodě. Nikolka taková nebyvala.

Takže když se stane, že Nikolka je ve školce a Zorinka dopoledne spí, tak se stane, že máš volno.

No, mám chvílku volna. A tu vyplním někdy vařením, ale většinou si vařím den dopředu, večer po usnutí dětí nebo když manžel je doma a hlídá. Tak buď dopoledne poklidím, nebo si zacvičím.

Cvičíš, jo? To je super.

No, cvičím. Teď jsem se do toho pustila, protože už je třeba.

A to cvičíš doma?

Ano, tady. Je to blbý. Já se těžko přinutím. Než jsem měla děti, tak mi to nevadilo. To jsem si zacvičila klidně doma, ale teď bych šla raději ven. Se proběhnout, projít do lesa... Ale když nemůžu, tak aspoň takhle. Mám na tabletu stažená videa asi na 5 týdnů. A na každý den je tam cvičení. Je to kardio kickbox, 30–50 minut, jeden den volno a o víkendu posilování navíc.

Tak to je dobrý.

Ale musíš aspoň půlhodinku na to mít.

Máš tam ten plán, vid'?

Ano a mě to hrozně jako baví, protože kdybych si sama měla něco připravit... s připraveným plánem jsem nanejvýš spokojená... to mně baví. Kdybych si měla sama něco připravit, bylo by těžší se k tomu dokopat. Takhle je to naplánovaný. Tak tu půlhodinku, když spí... Ona teďko začala spát jenom dopoledne, odpoledne už nechce...

Mně přijde, že ty druhé děti spí méně. Nechtějí o nic přijít.

Spí třeba dvě hodiny dopoledne.

...

Takže když máš volný čas, tak děláš, co Tě baví? (brek Zorinky) Ale jinak se asi moc nezastavíš. Zorinka je malinká, je jí rok a kousek.

No, 13 měsíců. Ale Jakub (manžel) mi dost pomáhá. On je takový, že když řeknu, že potřebuji něco udělat, tak si děti vezme. Samozřejmě na úkor toho, že tady je potřeba dodělat venku stotísíc jiných věcí...

Ale ty budou vždycky...

Ty budou vždycky, ale ty děti už tak velký nebudou... ty rostou.

Tak je to hezký.

No, v tomhle je Jakub dobrej, proto nemám problém (zatím) s tím, že chce ještě jedno dítě. Tak říkám, asi možná, ... proč ne. Protože vím, že se postará a pomůže mi. Kdyby to byl někdo, kdo jde do práce a pak si tady lehne nebo odejde za svou zábavou, tak sorry, ani náhodou... Já jsem pro, aby manžel fungoval taky doma... Já nemám ráda rozdělování těch rolí. Ty seš doma, ty se budeš starat o domov. Ne prostě, když je Jirka doma, má dovolenou, tak prostě vyluxuje, uvaří, prostě ... Já taky jdu posíct zahradu, mně to problém nedělá...

Takže to máte takový namixovaný...

Pro mě je taky relax, když mi dá barvu do ruky a mám něco natřít...

A on se postará v tu dobu o děti...

Ano, a on se postará v tu dobu o děti... Takže mně tohleto rozdělování prostě vadí. Myslím si, že to máme docela dobře nastavený. Že se takto doplňujeme... Samozřejmě jsou věci, které já venku nezvládnou, a jsou věci, které on taky nikdy nedělal a dělat nebude, jako mytí záchodu. Ale prostě v tomhle se takto vykompenzujeme.

Což je super, že máš takto tu pomoc.

Ták. Přesně. A mně to pomůže, protože vypadneš z toho baráku, protože když máš uklízet nebo starat se o domácnost, tak jsi pořád v tom domě, ale když už jako máš tu možnost, tak jdu na tu zahradu něco ostříhat, vyplít, shrabat, ... To už radši jdu ven, protože jsem tady furt.

No, v zimě jo.

Když jsou nemocný, tak seš pořád tady. Snažíš se být víc doma, protože venku je chladno, jak je oblíkat, na sluníčku je horko, se zpotí, ...

...

Nikolka je taková samostatná, co?

Jo, teď už je to dobrý. Teď už je to fajn. Ona si najde něco... Když jí tedy není špatně. To je pak horší.

Ale teď má spíš jen něco lehkého.

Jo, je to jen nachlazení a rýma, ale právě tady paní učitelky ve školce mě na to upozornily: „Celý den jsme prosmrkali a prokašlali...“ Ale na otázku, zda ji mám

nechat doma, odpověděly, že je to na hraně. „Ale já to potřebuju slyšet od Vás, já si ji domů vezmu. Mně to problém nedělá, já jsem doma. Kdybych byla v práci, tak Vám ji tu nechám, a Vy mi musíte říct, jestli jo, nebo ne.“ Tak já si ji vezmu domu, ale v rámci adaptace na školku si myslím, že není dobré, když dítě dlouho chybí. Ale teď byla minulý týden celý a ani nezabulela. Teď vstane v půl sedmé: „Maminko, ráno, vstáváme.“ A ve školce se na mě při loučení podívala, ty slzy ve vočích ... a tenhle týden...

A ona chodí po obědě?

Ano, já jsem říkala, že je to na zvykačku... A když budeme mít tři děti, tak tam ani nikdy muset spát nebude...

Ale ony děti tam někdy právě spát chtějí.

No, když tam bude chtít, není problém. Ale ona tam zatím spát nechce.

Jo, vy plánujete už teď?

No, za rok.

Ve dvou letech začít.

No, nejdřív ve dvou. Já nechci kvůli práci začít a pak hned skončit.

...

S většíma dětma je to jiný. Tam jde spíše o disciplínu. Tak to Ti půjde.

Mně jo. Otázkou je, jestli jim.

No, je to zase takový jiný. Tohle je taková permanentní pozornost a kontrola, protože se snažíš, aby to bylo v pořádku. Aspoň mi to tak přijde.

Určitě to tak bude.

Ty starší si zalezou na dvě hodiny.

Ale musíš je k tomu donutit, protože mají povinnosti.

No právě.

Nikolka se už takhle jeví. Nevím, jak to bude dál, ale ona je první dítě a jsou na ni kladený určitý nároky: Ty musíš bejt ta zodpovědná, ty seš ta starší. Už chápu syndrom nejstaršího dítěte. To jsem já, protože ségra je mladší.

A o kolik je let?

O tři roky.

Tak to není zas o tolik.

Není, ale je to hrozně znát. Teď k sobě máme blíž, protože má už taky dítě, ale když prostě byla mladší, na střední, tak jsme se nesbližovaly. Měly jsme jen vedle sebe pokoje, ale nebyl to tak extrémní kontakt jako teď.

Ale my jsme to tak měli taky s bráchou.

Přijde mi to jako úplně jiná generace. Já jsem vždycky měla starší kamarádky.

...

A potom je syndrom sendvičového dítěte.

Jo, toho prostředního.

Nechce se mi tomu věřit, ale prý to mají ještě těžší než jedináčci.

Asi jo, sousedka je prostřední a říkala, že je to hrozný. Prý se vždycky cítila hrozně. Ona to nemá ani s maminkou v pohodě. ... Její dcera má všechno pünktlich. Já to mám ráda, ale neumím to do toho dát. Mám pořád pocit, že na to nemám čas. Že to nemám kdy udělat. Prostě bych to chtěla udělat, ale přijde mi zase blbý, když mám Nikču doma, tak se chci věnovat zase jí.

Takže je to spíš o prioritách.

Abych to strávila s ní, že budeme spolu rovnat skříně do boxíků. Přijde mi to jako hloupost. Jí to bude bavit tři minuty. Právě proto je tady ten Jakub, který mi dá aspoň tu hodinu, abych si mohla ten boxík složit.

Ale hodina je hodně času, když jedeš intenzivně. Když začneš intenzivně uklízet, luxovat, vytírat a koupelnu, tak se toho dá dost stihnout.

Za hodinu a půl uklidím dům bez koupelen.

Máte dvě koupelny?

Jo. Kdybych šla šůrovat horní koupelnu se sprcháčem, tak to je na dýl. ... Koupelny, to je nejhorší, já mytí koupelen nesnáším. Já radši budu mýt okna anebo půjdu žehlit, ale koupelny jsou pro mě hrozný.

Já nesnáším zase to prádlo. Kvůli němu jsem si pořídila šuplíčkový systém na prádlo. Nesnáším totiž, když se komínek s prádlem skácí. Koupelna, to mi vůbec nevadí. A teď ji dělají většinou holky. I když to musím opravit. Mají tam tu povinnost.

To já jednou za čas vycídím to sklo kyselinou citronovou se sodou, a to pustí krásně. Teď jsem na facebookových stránkách, kde se inspiroju eko čištěním hlavně sodou a octem.

...

Já jsem teď na čištění koupelny vyzkoušela rozmočenou tabletu do myčky a moc dobře to funguje.

A jaký tablety používáš?

Denkt Mit Nature. Z těch klasických nám smrděly skleničky. A tyhle nejsou drahý.

Jo, ten smrad jako v restauracích, kde používají gelové čističe. Co jsem přestala používat, je leštidlo. Moje mamka dostala od tety leštidlo a trochu se vylilo na dlažbu, a zůstal tam do dneška flek. Takže na tom nádobí určitě taky něco zůstane, pak to piješ, jíš.

My jsme jednou dostali kousek dortu s fondánem, náhražkou marcipánu, a kousek z ní nám upadl na terasu. Bylo to v létě. A ten kousek tam zůstal na sluníčku a vůbec se nezměnil.

Moje mamka si teď dělá svoji hmotu ze sušeného mléka a mandlového aroma. Ona dělá dorty. Teď měl Jakub narozeniny, tak mu udělala dort s včelou.

A z čeho jsou ty křídla?

Z bílé čokolády popsané jedlým inkoustem. Ona dělá dorty celé rodině k narozeninám. Holkám dělala jednorozce. Ptala se mě, co má udělat manželovi. Tak jsem řekla, že včelu a myslela jsem si, že udělá tu animovanou jednoduchou. A ona přijde s modelem živé včely.

A ještě tady má ten pyl. Ono jí to asi baví.

Asi jo. Tak tohle jsem nezdělala. Cit pro detail a takovou tvořivost mé prstíky nemají.

Třeba s věkem, až na to budeš mít čas.

Nevím. To spíš ségra je taková malířka po mamce. Tu to baví. Já jsem spíš po taťkovi, spíš pragmatik, a ne moc na tvořivý věci. Jsem ráda, že jsme támhle včera nalepily s Nikolkou lístečky. To já ráda, když jdeme společně něco ven sebrat a pak to společně tvoříme. To je k nezaplacení, jak ji baví štětcem nabírat lepidlo. To je super.

...

A byli jste na dovolený, Domčo?

Ano, v Praze. Jakub měl objednaný nějaký cajky k jezírku v Pardubicích a dotyčný mu řekl, že je nelze poslat poštou, protože by se to zničilo. Někáká UV lampa. Tak jsem říkala, že si uděláme výlet do Pardubic. No, ale je to 3 hodiny cesty, tak říkám, to ne. Pojedeme do Prahy, budeme tam 3 dny, uděláme si výlet do ZOO, Krtkova světa. To je lesopark s dřevěnýma prolízačkama a hřiště, spíš pro menší děti.

...

Takže jsme byli takhle na dovolený. Já jsem totiž zastánce toho, že dítě do dvou let by určitě nemělo létat, pokud to není nutný jako například za rodinou. Ale letět s dítětem k moři a nemít tam ten komfort, že ji můžu vypustit...

My jsme byli takhle... naposled...

Já potřebuju mít tu kontrolu. Teď by spaly, když bysme jeli do Chorvatska v nějaký autosedačce, a mně je to hrozně nepřírozený a nepříjemný samotný. A teď ještě tomu vystavovat děti. Nikolka dobrý, ta už je velká, ale Zorka? Proč? Pojedeme příští rok, to

už ji budou dva roky, bude stabilnější, bude víc chodit, mluvit, ... nebudeme řešit to jídlo. Jakub je hrozný mořeplavec. Miluje moře a ten by jel hned. Ale mně to vadí. Já nejsem v komfortu, když něco nevychází, a rozhodně by všechno nevycházelo...

Ten tvůj program.

Byli jsme jenom v Praze, jeli jsme do Pardubic a celou cestu zpátky řvala, protože to pro ni nebylo komfortní strávit 2 hodiny v autě. To mi láme srdce. Protože jakmile začne řvát, tak je něco špatně a já to potřebuju prostě vnitřně se s tím poprat a potřebuju to vyřešit. Nechci, aby řvala. To Jakub neřeší, když řve.

Chlapi to mají jinak...

No, ale i kamarádky, když to takhle pozoruju, tak jim nevadí, že děti řvou... Říkají si, tak řve, tak ji chvilku nechám, a ona přestane... Ale ona má nějaký důvod, tak jí z toho chci pomoci. Mně to vadí, když pláče. Tchýně to samý.

Oni to mají jinak, oni žili v úplně jiný době.

Tchýně určitě, ta se o své děti vůbec nestarala, ta chodila do práce. Oni byli v tom čase, kdy děti chodily do jeslí. Takže v roce a půl byly pryč.

Mamka pracovala v jeslích... a bylo to prý drsný. 15 dětí kolem roka na tři učitelky...

Já vím, teda, že ta Eva, co bydlí ve Francii, tak tam mají půl roku mateřská a pak musíš do práce, nebo máš smůlu... Ta to vyřešila tak, že tam fungují něco jako chůvy, ke kterým dovezeš dítě. Děti jsou u ní doma, má většinou dvě malé děti a k tomu jedno tříletý, má maximálně 4 děti v různým věku.

Takže takoví věkově sourozenci.

Tak, a o ty se stará a v pět pro něj přijede máma.

V pět?

No, tak ona dělá od devíti do pěti. Já bych raději dělala od šesti.

No, já jsem to taky zkoušela pracovat od šesti, ale nejde to kvůli odvozu dětí do školy a školky. Takže jsem vstávala téměř tak, jako bych jezdila na šestou, ale do práce jsem dorazila až kolem půl deváté.

To bys na to musela někoho mít.

Já jsem zase na tom nebyla tak, že bych si mohla někoho zaplatit. A ani bych nechtěla.

...

Právě proto, jak jsem Ti říkala, my, jak děláme na směny, tak to je pro mě výhoda, protože vím, že se o ně tady Jakub postará, že jim dá najíst. Sice to taky občas vypadá. On totiž s tím třetím dítětem chtěl na rodičovskou. Že by si je chtěl užít, že bych s nimi byla já rok a půl, pak bych šla do práce a pak by byl rok a půl on.

Ale to jde, ne?

Jo, ... ale říkala jsem mu, že si to na chvíli vyzkoušíme. Ono je to s ním jednoduchý... Když je tady s nimi, tak se to tady všechno vyndá a pak se jenom hraje a pak přijde maminka, která musí udělat to jídlo... Ale říkala jsem mu, že takhle to nemůže fungovat, Jakube.

Ono to vypadá... když jsme doma všichni delší dobu než jeden den, manžel řekne, já jsem udělal myčku, ale já říkám, ale to nádobí je tady zase. A ty jsi udělal myčku, ale ta linka není setřená, tady jsou drobky, tady je něco vylitý, ... děti si to nosí ze stolu, ale nemůžeš po nich chtít, aby to dávaly do myčky. To si myslím, že by bylo spíš horší než lepší. A ono to je tady zase. To je to samé s vysáváním, ...

To můžeš dělat třikrát denně... ... Tak jsem si koupila super vysavač, jsem nechápala, jak jsem bez toho mohla žít.

Ten robotickej?

Ten mám taky, ale používám ho, jen když někam jdu, protože musím dát všechno nahoru. Je pravda, že nesnáším odcházení z domu na delší dobu. To mám po mamce, musím mít uklizeno. Protože pak když přijdeš, tak to je lahoda. Koupila jsem si normálně aku vysavač. Můžeš vyndat i ten ruční z toho.

No, to já mám taky, ale nakonec jsem si koupila ještě tyčový vysavač se šňůrou, protože víc táhne.

Ten mám taky, to mi dala zase tchýně, která si ho koupila zase na parkety, a nevyhovoval jí. Je to mop a vysává to.

Já mám vysavač Kärcher, ale ten jen vysává.

...

Jakub to využívá, protože je to rychlý. Já si to raději vysaju a pak teplou vodou vytřu.

No, tohle je vhodný na ty rychlovky. Táhle je ten robotickej vysavač.

Jo, to mi koupil Jakub k narozeninám. No, má to i mop.

A je to dobrý?

Jako setře to, není to jako že by mopoval, jen to stírá, není to špatný. Používám to prakticky pořád a jen s tím mopem, protože když už to všechno zvednu, tak to může rovnou mopovat. Takže když někam jedu například na 3 hodiny, tak to zapínám. Můžu to zapnout i na dálku a vidím například, kde se zasekl. No, techniky tu mám poměrně dost.

Ale využíváš to...

No, kromě toho od tchýně, on je na mě i dost těžký. Má to 10 kilo. Já Ti to ukážu.

...

Tak plánujete třetí miminko?

No, tak my jsme vždycky mysleli, že budeme mít tři děti.

A máte tři pokojíčky?

Nahoře dva, z nichž je jeden větší, kde by mohly být dva.

A tady dole máte taky jeden pokoj.

Ano, jsme mysleli, že právě, že kdyby nutně chtěl každý jeden pokoj, tak můžeme zůstat dole.

No, a ono je to asi i někdy lepší být jinde.

Ano, nahoře i dole je koupelna.

...

Třeba budete mít třetího kluka.

No, věří tomu jenom Jakub.

Proto chce třetí?

Jenže on chce Zdeňka, ... zná tři Zdeňky a jsou to prý super lidi.

...

A hrozně mi ten čas jako letí, s Nikolkou (prvním dítětem) je to takový..., že nevíš, co máš čekat, co se bude dít, jak Ti to všechno půjde. S tím druhým vůbec neřešíš, jestli už chodí, leze, mluví... a hrozně to utíká. S Nikolkou jsem odpočítávala každý týden, a jak byla hodně uplakaná a nebyla moc k uklidnění, tak jsem si říkala, už ať je jí šest měsíců, ať už leze, ať už je nějaká aktivita nebo něco... Se Zorkou najednou slavíš jeden rok.

No a s tím třetím je to ještě rychlejší.

No, nedovedu si zatím představit návrat do práce, čím je to blíž. Čím jsem dýl z práce, říkám si, jak já to budu znova dělat. Ještě to snímkování je dobrý, ale zase začínat na sálech, to je strašnej stres. A ještě s těma dětma. Všechno se učit znova, protože jsou tam nové přístroje, nove rentgeny. To bude teda peklo.

No, mně nejvíc vadilo to, že jsem nejdřív musela mít pozornost v práci, pak přijdeš a zase pozornost doma. A já jsem to ještě měla tak, že ráno vstaneš, budiš děti a už je potřeba pozornosti, aby se to všechno stihlo. Pak je vezeš, pozornost, protože řídíš a zároveň tam máš ty děti... Tak je rozvezeš, jdeš do práce...

Ted' to musíš všechno vypnout a myslet na práci.

No, to vypnu. To mi nedělalo problém to vypnout. Vypla jsem to a jela jsem tu práci, ale potom už jsem na to neměla tu sílu. Čas by byl, ale ta síla. Ještě řešit kroužky, aby to stíhaly, chci taky jít s dětmi ven... Pak přijdeš domů, úkoly ještě třeba nejsou hotové...

No, toho se třeba bojím nejvíc. Skloubit to všechno dohromady. Protože ten čas toho, když jsi pouze doma... Jsou maminky, které chodí od narození na různé cvičení s dětmi, do kaváren, ... Pro mě je to třeba nepředstavitelné. Já tohle neumím. Jo, sbalím je, ale je to pro mne hroznej stres. To já radši v klidu sama si něco připravím a vím, že to zvládnu, ale abych se pořád domlouvala s někým a pořád s někým někam chodila, ještě s těma dětma, to je pro mne hrozný.

Oni se stejně pořád střídají v těch kašlíčkách...

No, to mi vyhovuje, když nikam nemusím. My jsme se občas scházely s kolegyněmi, který mají taky děti, asi jednou za měsíc. Tak to ještě šlo, ale ony začaly k tomu plánovat ještě výlety nebo jezdí samy na Šumavu s dítětem, ale tohle dítě prostě dokáže sedět samo v kočárku. Tchýně mi třeba volá, že poletíme do Španělska, ale já ji říkám, že nikam nepoletíme. A tak že Nikolka s námi poletí. Ne, nepoletí. Poletí až s námi, protože chci být se svým dítětem poprvé u moře já.

Příloha III: Přepis rozhovoru (Jarmila)

Takže s pejskem chodíš ven, jo?

Na cvičák. Aspoň jednou tejdne se snažím jít s ní na cvičák, protože je to velkej pes, německej ovčák, a chci, aby byl vycvičeněj. A teď jsem s ní začala běhat canicross, jestli to znáš. To je, jak má pes postroj, člověk má postroj a jste spolu spojený pružným vodítkem a pes by Tě měl táhnout. A ona mě zatím moc netáhne. (smích) Ona třeba běží, teď si někde začuchá, zastaví se přede mnou, já se o ni přerazím. Ale to teprve zkouším. Ale přihlásila jsem se na dvoje závody teď s kamarádkou. Tak jsem na to zvědavá.

Já si to představuju trochu jako ty husky, jak běželi a tahali na sněhu.

No. My jsme přihlášený na závody s překážkama, že podlezeš, přelegeš podběhneš a další závod máme takovej ten Dirty dog. Je to docela známý, že běží pes bahnem.

A ty?

No, to právě běžíš tím bahnem se psem. Brodíš se brodama a něco někde přelegeš. Takže to jsme se teď přihlásily na závody. Na to musím natrénovat, no, ještě. Aby ten pes i já jsme byly zvyklý na ten postroj, aby ona byla zvyklá táhnout. To je perfektní, když chvilku táhne. Když vidí kočku, to mám rychlost Bolta. To je čára. (smích)

Mně přijde taky, že i ty malinký psy, jako Jack Russell, když zatáhnou, tak to je síla. To bychom jako chtěli do budoucna.

...

Tak to máš dobrý, já se furt nemůžu dokopat k nějaký pravidelný fyzický činnosti.

Já teda hodně na sobě makám. Já se jinak necítím. Za první je to ventil a za druhý nejsem moc hezká, tak aspoň hubená. (smích) Takže já chodím cvičit pravidelně, teď canicross zkouším s tím psem. No, to víš, ne vždycky je čas. Ale mám docela možnost toho hlídání.

Mamku?

Když jdu na cvičák, tak mi většinou moje mamka hlídá. A třeba dneska, když jsem byla cvičit ráno, tak manžel. On pracuje z domu. Takže to tam ráno tak nějak zvládnou a pak si ho půjčí na chvilku mamka ven. Já všechno organizačně zařídím. (smích) Aby mamka přišla v půl devátý, vzala si kluka ven, aby Radek mohl pracovat a já v těch deset bych potřebovala ject. Oběd mám navařenej.

To máš prostě připravený.

Fullservisový.

A ty jsi chtěla psa, nebo někdo jinej?

My bydlíme na vsi, takže my ho máme jako hlídacího. Původně to začalo, že je to hlídací.

Venku?

Venku, je celoročně venku. Tak podle toho jsme vybírali rasu, a nakonec z toho vyšel ten německej ovčák. A zvolili jsme fenu, aby prostě byla i k dětem, do rodiny a zase, když už je to velkej pes, tak jsme chtěli, aby byla vycvičená.

Mně přijde, že musí být i malej vycvičenej.

Je to lepší.

Mně třeba úplně vadí, když psi žebrají u stolu. Když jsem byla malá, tak jsme měli psa a dávali jsme mu od stolu, a to byla chyba. Mně je hrozně nepříjemný, když přijde a takhle na Tebe kouká.

Mně zase vadí, když jdeš na procházku a naproti Tobě běží, byť malej pes, a běží k Tobě. A ten páníček ho neodvolá nebo ho pes neposlouchá. A páníček volá, že pes nic nedělá. Jak já to můžu vědět... až ho budu mít zakouslýho v noze.

Takhle se k nám rozběh, asi ovčák, taková velikost, na procházce u řeky. A Verunka, jak je malinká, tak byla na stejný úrovni jako ten pes. A já nejsem taková, že bych se s někým hádala. To vůbec. Ale já jsem na tu ženskou, co ho měla, tak vyjela. Vona se ho snažila odvolat, ten pes ji neposlouchal.

To je blbý.

A vona pořád říká, on jí nic neudělal.

A já jsem jí řekla nakonec, ale já jsem se o ni bála, já toho psa neznám. A na to ona už neřekla nic. Protože asi pochopila, že mám právo se bát o své dítě. Zpětně vím, že jí asi nechtěl nic udělat, ale to prostě nemůže podle mě pes běžet k dítěti, obličej na obličej.

Jo, měl by bejt odvolatelnej. To je základní, co jsem chtěla, aby uměla ta fena. Ale teď už se to zvrhlo, že umí i další povely. Ona je totiž s papírama. My jsme chtěli, aby měla nějaký daný vlastnosti. A ona je dost šikovná, tak jestli ji neuchovíme. Ale to bych musela s ní zase dělat zkoušky. Je to fakt časově náročný. Německej ovčák má ty zkoušky fakt náročný. Zkoušku poslušnosti, zkoušku obrany a zkoušku stopování. Takže je to zatím otevřený.

Je to nějak časově omezený, že třeba do tří let to musí udělat?

To ne, ale aby byla schopná pak mít ještě štěňata.

My jsme právě měli taky jednou štěňata, když jsme měli jezevčíka. A vím, že mě to bavilo. Připadá mi, že by Evička už na to byla. Ale nějakýho malýho. Sousedí mají dva psy Jacka Russela a normálně z nich během času udělali gaučáky. Nejsou,

jakože by byly tlustý, ale jsou naučený, že chodí na procházky, ale když to nejde, tak to nejde. Jak byl ten první covid, tak se děti nudily.

No, to si hodně lidí pořizovalo psa.

No, já nejsem zas takovej střelec. Tak sousedi mají dvě, tak jsme si jednu půjčovali. Tak jsme si ji půjčily. Šly jsme s ní na procházku, pak jsme si ji vzaly domů. Evička jí třeba došla pro granule. Jsem si říkala, že když jí to dáme na misku, tak když bude jíst, tak jí to zůstane na misce. (smích) Samozřejmě si to odnesla a chroupala to vedle stolu. Tak už jsme se rozhodli, že psa chceme, ale nevím, jestli už teď.

Je to jak další dítě. Je to tak. Ta naše fena je fakt akční, já Ti říkám, ta mi první půlrok furt všechno kousala. Boty furt jsme museli schovávat. Pak začalo hrabání záhonů, takže jsem několikrát zasazovala kytku do jednoho místa. Třikrát jsem ji zasadila, ona mi je třikrát vyhodila, takže jsem to vzdala, a už tam žádnou kytku nemám. A to je furt něco. A jsou to i peníze, to nepopírám. Třeba ten cvičák stojí peníze, granule, vodítka...

Menší pes je mň.

Veterináři. Na druhou stranu je to člen rodiny.

Právě, že si myslím, že ten malej.

A máte i plot, aby mohl vyběhnout ven?

Máme všechno.

Takže by mohl být na zahradě sám.

Jo, máme i bránu zavírací. Jsme dělali hlavně kvůli Verunce. Ona nám utíkala, prostě si odešla na procházku.

Míra mi taky utek.

Starší holky takovýhle nebyly. Těm jsme to vysvětlili, a nikam nešly.

A jaký jsou ty holky povahově? A víš, co by mě zajímalo? Když máš tři děti, dokážeš říct, že máš jednu tu holku radši?

Asi, ne. Ale s každou mám jiný vztah. A ještě jak jsou tři holky. S tou první je to úplně jedinečný, s prostřední je to jiný, tu jsem zase jako jedinou porodila klasic-ky, holky byly císařem. A Verunka je úplně jiná. S ní jsem, když je jí teď pět let a já už dva roky nemám další miminko k tomu. A to je strašnej rozdíl, protože s ní mám zase jiný zážitky. Takže je to úplně jiný, ale připadá mi, že se u nás pořád něco děje. Dneska, to jsem si říkala, že se na to vyprndu, že to rušit nebudu. Nele včera večer nateklo oko, zřejmě od rýmy. Ona na to trpí. Už to měla asi dvakrát nebo třikrát. Tak jsem jí řekla, strejda tady s Tebou počká, a Verunku jsem tam nechala rovnou taky.

Takže, kdo tam je?

Strejda, brácha můj.

Aha.

To jsem si říkala, to se potom nikam nedostaneme. Protože minule jsme se domlouvaly, to taky někdo kašlal a mně bylo blbě. A já jsem se minule bála, že pak bych nezvládla zbytek toho tejdne.

Je to náročný. Ty tři děti, to je fakt asi náročný.

Já vidím ty ženský, co mají dvě, a ty ženský, co mají tři a víc. A včera jsem byla u kamarádky, která má čtyři, a to už si opravdu nedovedu představit. Já si myslím, že ty tři to je moje maximum, který jsem ještě schopná zvládnout s tím, že ještě jedeme na hory, na kola, že zvládnou objezdit s nima školky a i finančně. Jak máme už dvě školou povinný, tak na začátku roku jsme mimo jiné platili holkám jedno plavání, druhý plavání. To se platilo nějak po sobě, a ještě k tomu bylo bruslení. Do toho, když nemáš brusle, tak musíš koupit brusle. Ještě náklady na ty školní věci, to jsme zrovna ten rok neměly nový tašky. Pak do fondu se dává.

To se ještě platí školný, ne?

Jo, nějak 2 tisíce měsíčně. Není to zas tak strašný. My to platíme vždycky ještě o prázdninách.

A proč jsi se rozhodla pro takovou alternativní školu?

No, ona je alternativní, ale zas ne tolik.

A nebojíš se toho, že něco nebudou umět?

No, kdybys viděla, jak teď jedou ve čtvrté třídě. Vůbec bych se nebála, že něco nebudou umět. Respektive, že by měli jinej přístup k informacím. Oni mají jinou metodiku. ... A ty jsi chodila na gympl?

Ne, nechodila, Na obchodku. Škoda, že jsem nechodila na gympl, možná bych se rozhodla dělat úplně něco jinýho.

No, takže může jít klidně na gympl nebo na waldorfský liceum, který je něco jako gympl. Je všeobecný a oni Tě učí hodně spolupráce, je to jinej styl učení.

...

A máte ve škole nějaký Ukrajince?

Ve třídě u holek ne, ve škole myslím, že taky ne.

Ráďa má ve třídě dva a paradoxně se s jedním kamarádí. Možná je to teď jeho největší kamarád. Oni si sice nerozumí, úplně ne stoprocentně. Jsem se ho ptala: „Ráďo, a bavíte se takhle?“ – „No, já mu něco říkám, on mi asi nerozumí, ale nějak se vždycky domluvíme.“ (smích) Tak se aspoň něco naučí ukrajinsky.

Oni souseďi, jak jsme si od nich pŮjčovali ty psy, tak měli doma Ukrajinu s dvěma klukama. A oni mají některý slova i stejný jako v češtině, ale s jiným významem. Smrdí a voní mají myslím obráceně. A taky se domluvili, i ty děti se domluvily. Si myslím, že se tím hrozně učí sociálně, pochopit to, že někdo mluví jinak, a pro ty děti je to asi snazší se dorozumět. Moje mamka jezdila vždycky na dovolenou a neumí vůbec žádněj jazyk.

Já to taky obdivuju, že někdo vyjede do zahraničí, a neumí jazyk. ... A ještě učíš tu angličtinu a pracuješ k tomu nějak na sobě?

Ted' neučím, chci dokončit školu a pak uvidím. No, na tuhle úroveň na sobě ani moc pracovat nemusím. To byl právě i ten důvod, proč jsem chtěla jít někam do práce, abych se někam posunula. V tý angličtině vlastně pořád jedeš to samý. Já jsem postupně zmenšovala skupiny a pak jsem to koncipovala hlavně jako doučování. ... Já jsem tam vždycky byla a úplně jsem se ve skupinách vyčerpala a neměla jsem potom už energii na svoje děti, ale to já chci mít energii na svoje děti, protože ty jí potřebujou hrozně moc.

A to vy třeba přijdete domů a povídáte si? Jak máš ty holčičky?

Mně přijde, teda u nás, že se holky hrozně vzájemně ruší. Že je jedna, ta má něco dělat, přijde tam druhá, ta něco řekne, a pořád se vzájemně vyrušujou. A ještě když tam přijde nějaká návštěva třeba.

A jak to vlastně máte? Vy ten baráček nemáte velkej. Tak měla Evička pokoj a pak tam byl ještě...

Ještě jeden dětskej pokoj a ložnice. Jeden má Evička, jak je nejstarší, a druhej mají holky napůl a já jsem si říkala, že je super výhoda mít malej barák, protože jinak máš spoustu věcí.

To jo.

Já systematicky pracuju na vytříd'ování.

Ale to asi záleží na povaze člověka.

Mě to nebaví, já to nesnáším, ale na druhou stranu nemůžu být mezi tolika věcmi.

Já jsem třeba sysel, já strašně slyšu věci. Takže my máme velkej dům, ale i když jsme bydleli v bytě, já než něco vyhodím, to je prostě... Si ještě řeknu, ještě bych to mohla třeba nosit anebo tohle...

Musíš teda rychle ty věci procházet... Já bych si taky nejradši všechno nechala, jenže mně vadí, že pak nevím, kde co mám, protože když toho tam mám hodně, tak si nezvládnou zapamatovat, co kde je. A za druhý mně strašně vadí, hlavně u oblečení, zandavat do skříní věci, když se tam nevejdou. Anebo někam do šuplíků. My furt uklízíme šuplíky, třeba třikrát ročně uklízíme s dětmi šuplíky. Evička, tak si to už srovná sama.

To my máme bordel.

No, to máš bordel hned. Ale já nesnáším uklízet zvenku, když je uvnitř bordel.

Teď mě napadlo, že kdybys vytrídila nějaký hračky po Verunce, tak kdybys měla něco, co hraje... Náš Míra strašně miluje věci, který hrajou.

Až jí budeme vytrídovat dětské klavírek, tak si na tebe vzpomenu, ale je růžovej.

To je jedno.

Jsou věci, který nechtějí dát, tak ty jim nechám.

...

Jako OSVČ nemáš vůbec jistej ten výdělek, protože nevíš, kdo si Tvůj výrobek nebo službu koupí. V tomhle je lepší být zaměstnanec.

Nesmíš usnout na vavřínech. OSVČ, to se musíš fakt ohánět. Já když si to teď zpětně vezmu, je lepší být zaměstnanec, ty jistoty tam mít.

Jenže, když jsi tam prostě jako ve vězení, tak to prostě nejde.

Tak to jo. Strávíš strašně času v práci.

Po deseti letech jsem chtěla jít k doktorovi, a to tam bylo ještě nastavený, že s tímhle není problém. Jenže já jsem už nebyla schopná tady to vůbec přijmout po těch deseti letech, že najednou jdu a musím se ptát.

To věřím, že podle mě... nedokážu si představit 10 let bejt v uvozovkách doma, že podle mě je pak ten člověk úplně jinak nastavenej. Já to vidím i na sobě, že když se budu vracet do zaměstnání, že mám jinej rytmus, než když jsi v zaměstnání. Já jsem si toho všimla, když moje kolegyně nastoupila po mateřské, tak ta jela jako fretka, protože člověk je zvyklej z domova s tím dítětem, musíš uvařit, musíš obstarat dítě, musíš udělat támhleto, ...

A já mám ještě takovej problém, že pořád přemýšlím o tom, jak to udělat líp. Jenže pak pořád přemýšlím, jak to udělat co nejlíp, pak rozdělám pět věcí, jsem hotová a pak si stejně musím sednout, protože nic pak už neudělám.

Já mám problém, že já třeba jdu dělat jednu věc, třeba jdu prát, a tak z kuchyně jdu do koupelny, a na cestě do té koupelny potkám jinou věc, tak ji začnu dělat, pak potkám ještě další věc, ... takže já během té cesty udělám ještě čtyři věci, a ve finále tu, pro kterou jsem tam šla původně, třeba ani neudělám, protože se zakopu těma jinejma věcmama...

Jenže já když začnu, tak mi přijde, že už to mám hotový, tak já začnu myčku a vidím ještě něco třeba zamést. Tak tam dojdu a myslím si, že už tu myčku mám naskládanou a puštěnou, ale nemám. A tohodle se taky snažím zbavit. To jsem hodně začala dělat s třetí dcerou, totiž dokud máš dvě, tak ještě je to takový zvládnutelný, ale se třetí... Mě strašně nervovalo, že jsem třeba měla čas na starší dcery, když Verunka spala, a říkala jsem, no, teď musíš, ...

Jojojo.

Tak tam byl ten tlak na to dítě, tak ty děti to vůbec neberou.

Ano, to máš pravdu. Mám to přesně to samý. Usne malej kluk, já mám strašnej tlak na to, věnovat se tomu staršímu, jenže on nechce v tu chvíli. Chce si v tu chvíli dělat něco jinýho. Anebo, to dělám ještě víc, že když usne a mamka bydlí vedle, tak mi koukne na něj. A já jdu cvičit psa a mám strašnej tlak na toho psa, teď budeš dělat ty výkony, teď budeme cvičit. A on ten pes to ze mě taky cítí a nechce pracovat, a já jsem pak vzteklá, protože já ti tedy věnuju těch 20 minut, který jsem si utrhlá, a ty prostě nespolupracuješ. A zjišťuju, že jsem jakoby zbytečně pak vzteklá. Ty to máš stejně.

Já to mám jakoby stejně.

Já si prostě těch 20 minut na to vyšetřím, a ono to v tu chvíli nefunguje. A teď se to zkouším nedělat aspoň na toho syna. Protože já jsem byla pak vzteklá na něj a on byl zase takovej, že ho to pak se mnou nebavilo. My máme teď bohužel s tím starším klukem ty vztahy takový horší. Je to těžký. Je fakt, že pro něj to bylo těžký. On nastupoval do první třídy, teď se narodil ten brácha ve stejnej čas.

V září se narodil, jo?

No, on je na konci srpna, Míra. Takže všechno prostě najednou. Do toho hokej, začaly tréninky, to je čtyřikrát týdně.

A kam chodí? Do Budějce jezdí?

No, na Motor. Takže začal mít takový těžší období z máho pohledu a jak nastoupil do školy, tak ty vztahy byly takový náročnější. Je víc s tátou, protože táta ho vodí do školy, táta ho vodí na hokej. Tak se snažit teď ten vztah trošku budovat víc. Jako víc zatlačit. Prostě si tam vyšetřit ten čas. Ale zase musím říct, že můj manžel je takovej jako ochotnej, že mu třeba řeknu, já potřebuju čas na Rádíka, tak jdeme třeba do planetária spolu nebo jdeme na hokej na zápas se spolu koukat, že prostě opravdu musím ten čas tomu dát, aby se necítil, že jsem pořád s tím miminem.

To Evička to asi špatně nesla tenkrát. Já jsem to nevěděla, já jsem to zjistila až zpětně. Teď říkála, otevřeně, že by chtěla bejt sama (bez sourozenců). A já jí vždycky vysvětluju: „No jo, Evi, ale já jsem se s bráchou taky rvala.“ My jsme jednu dobu spolu jako ani neměli žádněj vztah v nějakým období, my jsme se prostě tak nějak míjeli.

Jojo, to mám se ségrou, přesně jak ty říkáš, taky jsme se míjely.

A to jsme měli v tu dobu možná i společněj pokoj a vůbec jsme o sobě nevěděli.

Počkej a kolik jste od sebe?

Tři roky.

My jsme čtyři a myslím, že právě pak je tam takový to míjení. ...

A potom, až když jsem dostudovala a jeden čas jsem bydlela v jiném městě, a až potom, co jsem se vrátila, jsme se začali zase bavit normálně. A teď se bavíme normálně i s holkama. On je má rád.

A on má děti?

Ne, on má přítelkyni s dítětem.

To je zase hezký, že má vztah s tvýma dětma.

Je, on to má po mojem dědovi. Tam jsme jako děti moc rádi chodili. Vždycky říkal, pojď na křídlo. A krájel nám jablka. A teď si na to vzpomínáme s bráchou.

Tak to já vůbec nezažila, takovýhle věci třeba.

A krájel nám takový jablka, ty domácí takový zcvrklý, tak nám to okrájel. Ony byly výborný.

Ale vždycky vzal ty zcvrklý, protože ty by se zkazily. Ty hezký ty tam nechal. (smích)

To je ale tak, že to tak je v té domácnosti, že si vezmeš ty zcvrklý, protože ty by se zkazily. A ty pěkný tam necháš, a oni se do příště taky zcvrknou. (smích)

Jako s chlebem.

My teď i zamrazujeme chleba. Nakupování, to mě vůbec nebaví.

Mně přijde, že to je strašný utrácení.

Já jsem začala chodit do Lidlu, kterej byl oproti Globusu hodně levnej, tak před šesti lety. A najela jsem si tak výrobky, který mají dobrou cenu a vyhovujou nám. A není to tam tak velký, že to objedáš hned.

Já taky chodím nejčastěji do Lidlu. Já ho mám celkem ráda.

Jenže tenkrát jsem měla plnej košík a do tisícovky jsem se dostala, ale teď pravidelně 2800.

My taky to máme. Já nevím, jak holky, ale já mám strašně jedlý kluky. Ten Míra, ten malej, Otesánek. Ono je mu rok a on je Otesánek. On by sežral všechno. A Rádík, ten večer sní jako dospělej. Manžel taky, já taky jsem dost jedlá, takže já furt vařím. Já musím říct, že jsem takovej rodinnej typ, co jakoby uvaří, napeče, snažím se uklidit, ale že fakt vařím teplý večere, že prostě když si mají vzít chleba k večeri, tak si připadám, jako že nejsem dostatečně dobrá, jako. Takže si říkám, za chvíli přijedou z tréninku, Vašík přijde, bude mít hlad, tak už to tak ohřívám.

A co pořád vaříš? Já vůbec nevím, co mam vařit. Já dělám furt těstoviny.

Já nevím, co vařím. Já mám ten rýžovar, takže já často dělám rýži. Taky hodně dělám polívku, že dělám polívku a hlavní chod. Bez polívky u nás chlapi si stěžujou. Rádík říká: „A jako polívka nebude?“

I k večeri polívku?

K večeři většinou polívku s rohlíkem nebo dojíme oběd. Tak prostě vařím každý den. On Rádík je hubenej a má dost výdej, tak se ho snažím vyživit.

No, u nás Jirka chodí na obědy domů.

Dneska dělám těstoviny, tak jsem dělala k tomu kadeřábkový pesto. Kadeřábek nám na zahrádce roste.

Já se budu muset jít podívat někdy na Tvoji zahrádku. Já právě zahradu už nezvládám, to dělá Jirka.

To zase zahrada je moje, to se jako snažím pěstovat.

To seš ideální manželka.

Já jsem hrozně rozlitaná manželka. Se mnou je to těžký. Já mám spoustu aktivit a pořád lítám, a někdy Radek říká, že bych měla někde ubrat, jenže já to neumím ubrat.

Ještě vlastně jsi říkala, že hrajete divadlo.

Jo, hrajeme divadlo. Tomu se teď docela dost věnuju, divadlu. Máme teď takovou novou hru, takže s ní jezdíme všude možně. No a pak máme ještě to hospodářství, máme domácí zvířata, ovce, králíky, slepice.

O to se stará mamka?

O to se starám většinou já a dopomáhá mi mamka, protože ne vždycky to ráno stíhám. A včely máme. O ty se stará spíš manžel, o včely.

A když budeš v práci, tak tohleto budeš všechno zvládat?

Já nevím, jestli to budu zvládat.

A ty jsi před rodičovskou pracovala kde?

V Krumlově.

To už jsi tam dlouho, vid'?

Já už jsem tam asi 10 let. Už jsem tam dlouho. Já jsem tam byla před mateřskou, pak jsem tam byla při mateřskej.

Já si Tě vlastně pomatuju, když jsi tam pracovala. My jsme se vlastně viděly, když jsi byla těhotná s Rádíkem.

No, ale nevím. Až se budu vracet do práce, tak to bude těžký. Uvažuju, že si i budu hledat práci v Budějčích, protože Rádík je ve škole v Budějčích a Míra bude ve školce buď v Homolích nebo se ho budu taky snažit upíchnout v Budějčích. Ale já jedu do Krumlova na druhou stranu. Takže nevím, jestli se nebudu snažit tady najít nějaký místo v Budějčích.

Zkus .... (název firmy), tam mají i částečný úvazky.

No, možná bych to zkusila, i když mně teď láká jít spíš do nějaký sociálnější sféry. Já furt jedu ty finance.

Tam bys zrovna finance použila.

Já chci bejt s lidma.

Jenže to sociálně, mně se do toho nechce, protože mně je vždycky těch lidí strašně líto. Já se od toho nedokážu odprostit.

Já se taky bojím, že si to budu nosit domů. Já jsem taková dost empatická. ... Tak uvidíme s tou prací, já to teď úplně neřeším, já jsem ráda, že máme Mirouška.

A kolik je mu přesně?

Rok a něco, v srpnu mu byl rok.

Tak to máš ještě dost času, s ním můžeš zůstat doma čtyři roky. Já když to vidím, ten první rok v tý školce, to je strašný. Dyť oni jsou pořád doma. A pořád to řešit, že zůstanou doma. Ještě do toho všeho. Úplně vidím, co se na mě hrne. Úplně stres. Možná je to s dvěma jiný, ale stejně. Ono se to řekne, ale i jedno dítě je dítě. A když nemáš to porovnání s těma dvěma, tak máš pořád jakoby co dělat.

Jo. Je to pravda, to jsem si nedokázala představit. Jsem slyšela pořád jedno dítě, žádný dítě.

Pro ty, kdo mají dvě, jo, ale pro ty, co mají jedno dítě, je jedno dítě hodně. Víím, že to, co časově věnuju třem, bych úplně klidně věnovala jednomu. Že když je jich víc, tak pořád musíš řešit ty priority. Třeba mi přijde líto, Verunka už nám to ukazovala nějakou dobu, psychosomatický nemoci. S Evou musím řešit úkoly, pokud tomu nerozumí, to udělat musíš. Nelinka i Evička na klavír, no ale Verunka neměla žádnou povinnost. Takže ta si tam jako proplouvala. A teď donut' se, když máš tolik nutných věcí, do toho domácnost, něco, a teď kdy máš čas na tu Verunku, když už chodí do školky. Mně přijde, že místo abych se starala o děti, tak jenom zařizuju. Domácnost, aby to nějak fungovalo. Stejně to nezvládám, jak by si manžel představoval.

Myslíš?

Je pravda, že já jsem zjistila s tím věkem, že už to není jenom o čase, já už nemám tu sílu. Já si to jako přiznám.

Já si to nepřiznávám, já jedu.

Tak ty máš dvě děti. Já tam vidím velikánskou propast. Když jsem ještě měla dvě, tak to, co jsem zvládla, tak to teď nezvládnou ani náhodou. Ale víím, že to nezvládnou, tak si to musím rozložit a musím furt hledat ty priority, co je teď zrovna důležitý. Takže než jsem odjela, tak jsem pustila pračku.

Holky jsou asi čistotnější, ale mně přijde, že já furt peru.

Ne, oni se pořád musí převlíkat. Ty máš zase ten hokej. Evička, nevím třeba, co ráno dělala. Ona měla hrneček s čajem a najednou ho měla na sobě. Jsem říkala, že ještě, že se ti to stalo tady než někde ve škole. Měla úplně mokré rifle i mikinu. Tričko teda zůstalo suchý. Ale celej čaj na sebe vylila a pak „Mami, já nemám elastáky, mami, já nemám...“ protože nebylo vypráno. A manžel, že to ani nemusíme mít skříně, to je prádlo složený tady v lavorech...

No, to se nedá, mně přijde, že furt věším na věšák.

To jsem zjistila, jsem jeden čas, jak zdražili tu elektriku, tak jsem si řekla, budu šetřit a nebudu pouštět sušičku, ale víš, kolik stojí elektrika na jednu sušičku? Asi 5 korun. A já jsem zvyklá prát třeba tři pračky za sebou. A potřebuju prát dvakrát týdně, ale teď jsem prala asi po pěti dnech a už je to moc. To už jsem nás vybavila, že máme dostatek oblečení ve skříních, ještě mám krabice s oblečením, co podědíme. Ale nechci to vyndávat všechno, abychom toho zase neměli moc. A musíme si připravit všechno večer, protože to kdyžtak ještě přes noc doperu, ale když se pak ráno poleje. (smích)

A ještě Ti musím říct, že kromě teda divadla, hospodářství, domácnosti, psa a dětí jsem se dostala do zastupitelstva.

Ted' ve volbách. Tak to gratuluju.

Tak teď jsem zastupitelka. Tak to je taky docela náročný. Tak jsem ráda, že mě volili. Mě vykroužkovali normálně, já jsem se z naší strany dostala před lídra. A on se tam nedostal, to je tedy blbý, protože on připravoval na ty volby plakátky a celý to odděl.

To je hezký.

Je to hezký, já jsem na sebe hrdá. Že mám možnost ve vsi něco ovlivnit.

To je super, že máš tu důvěru. Mně připadají i nejvíc smysluplný ty volby na místní úrovni, protože nevidíš jen to, jak se ty lidi prezentují, protože to vůbec nemusí bejt pravda, ale i to, jak ty se chováš v tý obci, jak s lidma mluvíš, protože ty se tam s nima potkáváš.

Když to řekneš, tak asi jo.

To dává smysl. ... Tak ty budeš ještě třeba nějaká politička.

To ne. Já myslím, že si to teď zkusím a zjistím, že to není pro mě.

A třeba jo.

No, mě to baví, vědět o tý obci, co se tam děje.

Budeš třeba starostka.

No, to asi ne. Ale jsem ráda, že jsem se tam dostala. Ted' jsem i v kulturní komisi, tak můžu trochu ovlivnit, jestli bude nějaká akce pro děti.

A jsi tam jediná maminka v tom zastupitelstvu?

Asi jediná mamka, jo. Jsou tam dvě ženy, ale ta druhá už je starší a jinak tam jsou chlapi.

Tak to je dobře pro ty maminky, protože oni to ty chlapy nevidí, co je třeba, pokud tedy doma nemají manželku, která jim to řekne. (smích) My jsme měly v zastupitelstvu taky jednu maminku a mně to dávalo dost smysl, protože ona věděla, co je v té obci pro děti třeba, tak zařídila nové houpačky.

Jasně, protože tam reflektuješ ty zájmy té tvé skupiny.

Ale tak to má být, ne? Protože ty maminky asi nepojedou na hřiště 10 kilometrů.

Tak to je taky naším cílem, tam udělat nějaký lepší hřiště u nás, a hlavně i ty akce dětské. S tím covidem se spousta věcí zbrzdila, tak doufám, že se to zase znovu nastartuje.

A to se scházíte jak často?

Jednou za měsíc máme zasedání, ale musím na to mít nějakou přípravu. Já jsem zodpovědná, takže já si to prostuduju a pak jsem ve třech komisích, takže mi k tomu přibudou ještě nějaký další schůzky, ale musím říct, že zatím mě to baví.

A nechtěla bys pracovat třeba v té obci?

No, možná, že by mě to bavilo, uvidíme.

Příloha IV: Přepis rozhovoru (Karolína)

To je dobrý kafíčko. To je nějaký vanilkový, vid'?

Joo. ...

Já jsem vzpomínala na Jardu, ten už je velikej, vid'?

Jo.

Mně přijde i ta naše Eva, jako slečna.

Já už vůbec nevím, jak vypadají Tvoje holky. Verunku akorát vídám ve školce při angličtině.

Já Ti je ukážu. Oni už jsou jako fakt velký.

(ukazování fotek)

Evě bude už 11.

Jardovi 12. ... Jenda už přestane chodit na angličtinu.

Fakt?

Jo, nemá na to buňky. On má buňky na piano.

Naše holky teď chodí na angličtinu jenom do školy a připadá mi, že jim to stačí. Oni jedou podobnou angličtinu jako Helen Doron.

No, on Jenda nezvládá ani tu školní angličtinu.

Po těch letech? Ale oni jedou jinak, vid'?

No, oni jedou jinak. ...

A vy máte v rodině někoho, kdo hraje na piano?

Já hraju, ale že bych byla takovej talent, to nevím.

Tak třeba skrytej.

U nás taky nikdo na nic nehrál. Mně přijde, že tam Nelinka hledá zákonitosti v prstech. Ona jakoby hraje a sleduje, jak se víc či míň pravidelně střídají prsty. Jede tam tu matiku. Jestli nebude Jenda taky takovej matematik. ... To jsem zvědavá, co z toho vybereš do té bakalářky.

Do diplomky. Ono se zdá. Já jsem první rozhovor měla 8 minut a bylo to těžký. Bála jsem se do rozhovoru vstupovat, abych ho neovlivňovala. Ale nakonec jsem v rozhovoru zpětně našla zajímavou myšlenku. Nikdy by mě nenapadlo o tom přemýšlet takto. Jde o to, jestli máš nějaký čas, kdy se cítíš jako volná.

Volná se necítím asi úplně nikdy. (smích) Ale volný čas si najdu. (smích)

No, tak to by mě taky nenapadlo. Že volný čas máš, ale volná při něm nejsi.

Protože role maminky se nezbavíš už nikdy. (smích)

To je pravda.

Když už nebudeš, tak budeš stejně pořád maminka.

A co ta role matky pro Tebe znamená? Co je tam v té hlavě?

Mně to evokuje celoživotní závazek, který trvá pořád. Zodpovědnost a lásku a péči těm dětem.

Já bych řekla tu starost. Tys to řekla hezky. A pořád, vid'?

Pořád. I když člověk odjede, tak pořád.

Pořád na ně myslíš, vid'? Já to teda tak mám.

No, já to tak taky mám.

Málokdy vypadnu úplně.

To jako nejde. ...

A když jdeš do školy, myslíš si, že je to volnej čas pro Tebe?

Tak jako jo, ale máš tam zase další povinnosti k tomu.

Takže kus Tě baví a kus je povinnost.

Jo. Ale jsem ráda, že po mně nikdo nic nechce, že jo.

Jo. Jako doma.

Dám si kávu. (smích) Teď jsem se dozvěděla, že když si dám latte s mlíkem, tak nesmím svačit. (řeší dietu) (smích)

Tak ono je tam hodně mlíka, vid'?

No. On se mě zeptal, jestli si myslím, že to půjde? Já jsem mu řekla, že si myslím že ne. (smích) Ale když si dáte tu snídani ráno. Pak si dáte oběd.

Jenže ono jde o to, v kolik hodin snídáš, jak snídáš. Já si ráno dám kaši, ale za dvě a půl hodiny mám hlad.

Jasně, to víš, že jo. ... Děti mají zakázáno na mě při jídle mluvit. Jarda vždycky přijde, začne na mě mluvit. Mě to vůbec nezajímá, nějaký youtubeři, který umí všechny značky, všechny čísla. A já si chci dát nějakou dobrůtku, a vůbec si to neužiju, protože mám pocit, že musím poslouchat.

Tak některý věci je asi dobrý poslouchat od těch dětí a některý zase ne. U nás se nejvíc vypráví ráno, když se mají vypravovat. A teď si Nela sedne do zádveří a mně přijde, že měla tu jednu botu pět minut. A sedí a říká..., co včera někdo někde řekl ve škole a baví se tam a ona tam sedí s tou jednou botou. Já tam potom

nalítnu a manžel mi říká, že jsem hysterická... Tím se ty problémy nevyřeší. Je to tak.

... No, jestli jde o čas na rodičovský dovolený, tak s prvním dítětem jsme vymetali každou herničku. S druhým ještě taky.

Já si vás pamatuju. To jsme se seznámily.

Ano. S prvním jsme chodili do Chňapíka, na kávu jsme si sedly. Jarda byl jedinej hodnej, kterej byl statickej. Kam jsem ho dala, tam si hrál. Holky musely všude běhat. On si to šetřil napotom. Tam jsme šli ráno v devět. Přinesli nám tam oběd z vedlejší restaurace. Měli tam výborný tiramissu, kafičko. Pak jsem od roka začala chodit do Orla na cvičení. Na cvičení s miminkama jsem chodila s prvníma dvěma. Se třetím asi jednou, se čtvrtým vůbec.

Kamil je o čtyři od Jendy?

Jo, o čtyři.

Takže máš o dva, o tři a o čtyři roky? A co bylo nejlepší? Já mám právě o tři a o tři, takže nevím.

Hele, asi o ty čtyři, protože jsem zjistila, že jsem zvládla 10 měsíců psát Kamilovi do knížky, co papal. Moničce jsem koupila knížku, a nemá tam napsáno ani jméno. A už jí jsou tři roky.

Já jsem tohle doháněla teda. Já jsem dělala fotoalba. Takový ty fotoknihy. A teď jsem zjistila, že je to super, že si můžeš stáhnout aplikaci. Vybereš si fotky, nahodíš je tam a oni Ti to předpřipraví podle datumů. Můžeš se s tím patlat 14 dní, ale tohle jsem měla za odpoledne za minulej rok hotový.

No, to možná zkusím. Já jsem to dřív dělala. Jarda a Jenda mají knížky, Kamil a Monička ne. Monička nemá ani svoji fotku támhle na poličce. A to to má už hotový, jenom prostě nalepit ty ručičky do toho rámečku. No a když si tady prohlížíš ty fotky, tak zjistíš, že je všude jenom Jarda a Jenda. To je tady od doby, kdy jsme se stěhovali. Foto Kamila mám zarámovaný dole ve sklepě. No a Monička nemá.

No, my Verunku na fotkách na chodbě taky nemáme, ale máme to teď částečně maskovaný. Popravdě, já si vůbec nedokážu představit ty čtyři děti. Mně večer stačí úplně tři a trvá mi to dvě hodiny jenom večere, koupání, připravit věci na druhej den, ... to nemyslím učení, to je jako úplně mimo. Jen tyhle věci a aby šly spát, aby měly tak nějak to připravený a trvá to dvě hodiny... Já si říkám, co jsem večer dělala, je půl osmý, tak aby už šly spát.

Já už to pak nedávám. Předevčírem jsem na ně ječela, že je půl devátý a ať už jdou spát. A včera bylo třičtvrtě na devět, to už jsem taky zvýšila hlas. Protože tahle dělala všechno pro to, aby nemusela spát. Že jí pálí oko, že se jí chce čůrat, přitom se jí nechtělo, ...

No, to si vůbec nedokážu představit, protože mně přijde, že je s dětmi čím dál víc práce. Myslela jsem si, že jak budou starší, tak to bude lepší. Jenže oni potřebují pořád tu pozornost.

Ještě víc! Jaká já jsem byla bláhová, když jsme měli tři děti ve vaně a řekla jsem Jardovi (manželovi): Až bude nejmladšímu dítěti čtyři a půl roku, tak budeme v pohodě.

Mm.

Do toho pak přibyla Monička.

Ale ty už je teď taky tři, ne?

No, ty už byly tři, ale ty starší jsou horší než ty mladší.

Mně to taky přijde. Oni potřebují víc do školy. My jak máme ten Waldorf, tak on je prostě časově náročněj. Teď jsme třeba byli celý víkend pryč. Adventní jarmark a účastníš se aktivně. Já jsem potom přišla domů a normálně jsem usla. A druhý den jsme měli spirálu, takže jsem ještě pekla do půl jedenáctý perníky, pak jsem zjistila, že jsou tvrdý, tak jsem je druhý den pekla znovu. A pak jsem si v neděli řekla, že se na to už můžu... a jdu ven. Já vždycky chci jít ven. A jdu ven a teď chci být chvíli na vzduchu, chci dělat něco, co baví mně. Děti vezmu s sebou. Nechci, aby byly celý den doma. Ale když si udělám takovou chvíli „pro sebe“, tak začnu potom nestíhat.

... Já jsem skoro na všechno sama. Nemůžu říct, že na všechno. Když jsem ve škole, tak luxuje Jarda (manžel). On luxuje víc než já, vždycky o víkendu. Ve čtvrtek je blběj den na návštěvy. (smích) To čeká na sobotu, až se vyluxuje. Taky každý ráno vyndává věci z myčky, když je puštěná. Já to meju průběžně ručně, protože mám pocit, že toho je málo a že se to snadno odmeju a pak nadávám, že blbá meju nádobí, když máme myčku. Ona by se stejně přes ten den zaplnila. No, to je v pořádku. To je můj problém. Takže maminky na mateřský dovolený tráví čas zbytečně mytím nádobí. (smích)

On by to ráno vyndal, ne? (smích)

A pak meje děti. To znamená, že leží na tabletu... no, tři děti se mejou samy a čtvrtý teda umeje. (smích)

Jako večer.

No, večer. (smích) No, a v noci teda vstává, že si přelege ke Kamilovi. I když dneska jsem vstala já a řekla jsem Kamilovi, pojd' si k nám lehnout, takže jsem v noci nemohla spát. Vzala jsem si knížku a lehla jsem si ke Kamilovi do postele. A tam jsem si četla a pak jsem spala tam. (smích)

K nám chodí Nela tak kolem čtvrté. Verunka přijde a ta si lehne a dobrý. Jenže Nela, ta si lehne a kope. Asi jak má z celého dne ty zážitky, a ona se furt jako obrací vedle mě, furt si vedle mě strká tu nohu nebo ruku a jednou za dva dny ve čtyři mě takhle vzbudí, a já už neusnu. Já jako ležím a v půl šesté si řeknu, že to

nemá cenu. Dneska se mi to zrovna stalo. Ted' se mi v hlavě začne otáčet, co je ještě třeba. Aby Evička měla připravený ty boty na to tancování. A ještě ji musím dát ty peníze, protože si musí koupit něco na vystoupení... Papírek do družiny, aby Nelinku mohla vyzvednout kamarádka. A Verunku je potřeba vyzvednout už před obědem a domluvit to. Tak a kdy já napíšu tu seminárku. Už dva dny mám zase zpoždění.

No, to já se taky právě vzbudím v noci a nemůžu spát. Byly časy, kdy jsem fakt vstala a šla jsem dělat něco do školy. Ale pak jsem byla druhý den mrtvá. Tak jsem si to zakázala. Takže buď koukám chvíli do mobilu, což se nemá, ale mně to pomůže se odpojit od problémů a vrátit do nějakýho magična. Nebo si vezmu knížku nebo jenom ležím, třeba dvě hodiny, což je docela málo zábavný. (smích)

Já jsem zjistila, ted' jak jsi říkala o tom Tvojem Jardovi). On jak je ted' manžel doma, asi už týden, a já jsem ráno vždycky vyndávala myčku, než jsem jela odvézt děti. Ale ted' když je doma, tak to zvládne, ne? Tou levou. Ale říkala jsem si, že přesně takhle to mají Ti chlapi potom... Dneska ráno jsem přesně věděla, že ta myčka skončila, a kdybych věděla, že manžel půjde taky do práce, tak já bych ji vyndala. Jenže já jsem věděla, že do tý práce nepůjde, tak jsem se na ni vyprdla. Jakože, možná mě ted' napadlo, takže bych ji bejt chlapem, kterej jde ráno do práce, asi nechala. (smích) Já jsem zkoušela pracovat, víš?

Jo, to jsi říkala, že jsi někam šla.

No, na tři měsíce.

A už tam nechodíš?

Mm.

Já si myslím, že to nejde.

O prázdninách to ještě šlo. Protože holky byly třeba 14 dní pryč. U babičky, bral si je i taťka můj na vejlety. Myslím, že si to užily víc než se mnou. Že to měly takovou změnu. Ale potom, když přišla škola a ty povinnosti, nemoc a homeoffice doma s dítětem. A do toho vlastně všechno. Tak jsem si řekla, no, takhle ne. Dohody takhle mám, ale úvazek ne. To si radši něco odpustíme.

Hele, mně taky nabízela paní ředitelka. Je to tady ve školce. Asistentku pedagoga na plnej úvazek.

Na plnej. (smích)

Já jsem couvala.

Ani ten poloviční.

Ne.

Já mám takhle tu dohodu, to se scházíme jednou týdně. Když to nevyjde, tak můžeme ještě online. Třikrát ročně do Prahy a jeden víkend. Nějaký zdroj mám, zaplatím si z toho soc-zdrav. A ještě mi zbyde něco. A je to ještě taková pěkná práce na webu a tak. ... Já jsem vstávala v šest. Než jsem rozvezla děti, tak jsem v práci byla v půl deváté. A v půl druhé už tam byly holky, který přijely ze školy. A ani mě to moc nebavilo.

Pro mě by to bylo ideální tady. Tam teď chodím na praxi.

To je školka?

Jo. Ideální by to bylo od osmi do dvanácti. Eventuelně někdy do dvou, do půl třetí. Prostě přes ty klubíky, co mají děti, a učit jim tam třeba angličtinu. Ještě to musím paní ředitelce nějak nenápadně sdělit. Až sestřihám to hodinový video z praxe na 10 minut.

Jakej máš na to program?

Od Google. To budu dělat celý příští dopoledne. A až to sestřihám, tak to ukážu paní ředitelce, protože jsem jí říkala, jak jsem se měla na praxi krásně a jak ty děti tu angličtinu mají rády. A ona řekla, že je škoda, že se nepřišla podívat. Neměla čas, měla ředitelskej den, a tak jsem jí řekla, že jí pustím to video. Až se na něj koukne, tak začnu pomalinku prohrabávat.

...

A kolik máte praxi? Máte nějak hodně?

Prosím Tě, měly jsme 13krát 4 hodiny. 52 hodin praxe. Deňáci to maj tak, že chodí každý týden na jedno dopoledne, no a my si můžeme jít, jak chceme. Řekli akorát, že nemáme chodit víc než dvakrát nebo třikrát za týden. Protože každý týden je jiný téma. Takže aby sis prošla víc těch témat. Teď už to vedeme vlastně sami. Uděláme si přípravu.

Počkej, ty vedeš tu školku místo tý učitelky?

Místo tý učitelky, ano.

Tyjo.

Tu řízenou činnost, tu dopolední. A právě zjišťuju, že když je opravdu jedna učitelka sama na tý třídě, tak je to strašně málo. Tak u Lenky jsou tři. A ta druhá učitelka Ti přijde v 9:15, sedne si k počítači a zaktivizuje se až v době, kdy ta první učitelka skončí tu svojí řízenou činnost. A ta učitelka bere malé děti do šatny a ven a předškoláci zůstávají a ještě něco dělají. ...

A kolik je tam dětí v tý školce?

24. Ale teď jak jsou nemocný, tak jich tam moc není.

No, i deset je hodně, mi přijde.

A všechno dělají průběžně. Voláš si průběžně děti na činnost, oni i průběžně svačí. ...

**Já jsem teď Verunce stáhla školku na tři dny (ze čtyř). To ježdění je hrozný. I ty finance. Oběd, svačiny. A ona to stejně vzhledem k nemocem ani neuchodí. ...
A oni jsou tam všechny věkové kategorie těch dětí?**

Jsou tam dohromady.

A dobrý?

Já jsem úplně spokojená. Já jsem z té školky úplně nadšená, že jsem ani nechtěla je dávat k Lence. Ani jsem nikdy děti nehlásila do Montessori. A ani tam nechci jít, podle toho, co jsem o té školce slyšela.

Mně přijde, v okolí je teď taky nějaká školka Montessori a byla tam moje kamarádka na praxi. A říkala, že něco tak strašného v životě neviděla.

Není Montessori jako Montessori.

Je to o lidech.

Tady je to super, je to jistá alternativa. Je to prostě zdravá mateřská škola. Mají tam i jinou diagnostiku dětí. Vedou si týdenní vzdělávací plány, které naplňují. Funguje to jinak. Mají tam i dobrý učitelky. ... Když Lenka hledala novou paní učitelku do školky, tak já jsem jí říkala, že by se mi to líbilo, ale teď to prostě nejde.

Jasně.

A ona na to Tvoje vysněný místo se teprve dělá. (smích) Všechno má svůj čas. Ona by mě tam teď taky jako nechtěla. Děti jsou furt nemocný. Říkala úplně jasně, já hledám někoho, kdo má starý děti jako já.

A ona má nová paní učitelka velký děti, já jsem je viděla na slavnosti.

Ona je učila v domácí výuce. ...

Verunka začala teď... no teď, protože je to třetí dítě, prostě to nejmladší, teď začala krásně vybarvovat tak, že už tam má vybarvený přesně. Vidím u ní, že se posouvá a myslím, že ta školka jí v tom pomáhá.

...

Taky jsem měla ambice, že se vrátím do své minulé práce na rok, abych si dokázala, že jsem stejně schopná jako před 12 lety. Jsem 12 let doma.

Ty jo, já 10.

Já jsem doma od 9. týdne těhotenství s Jardou. On se narodil 2010, takže od května 2010 jsem doma.

Takže to jsi 12 a půl roku doma. ... A vy máte ještě toho pejska.

Máme a máme dvě morčata venku, ty musím vykydat.

Ony ted' holky chtějí pejska. A co, doporučila by si mi pejska?

Hele, asi podle mě ne. Je to zahradní pes. Chtěla by, aby s ní někdo víc byl a víc ji venčil.

A oni kluci k tomu nejsou?

Asi ne. Ale už jsem říkala Jardovi, ať ji začne venčit. Musím začít s úkoly. Tady mám tabuli. Už druhou tabuli. Protože jsem koupila malou tabuli a nebyla jsem spokojená s velikostí. Tak jsem koupila velkou tabuli, jo?

No, tak ta malá je fakt malá. To je taková ta magnetická, ne?

Ano, a to měla být tabule na úkoly, která by měla viset tady, jo? Vedle ní by měl viset rodní kalendář a musím to zahájit, protože děti furt frňaj, že chtějí kapesný. Jenže jsem jim řekla, že dokud nebudou plnohodnotnými členy domácnosti, tak jim kapesný dávat nebudu. Miminka nedostávají peníze, protože nic nedělají. Ale vy už jste velký...

Povinnosti, vid'?

Pokud nebudou plnit povinnosti, tak jim nic dávat nebudu. Protože u nás je to prostě jeden velký chaos. Kam se podíváš. Stejně je to v pravidlech. A včera jsme měli do půl šestý přednášku v mateřské školce od 15:45. A říkali, že děti milují řád. Milují povinnosti, milují režim. A nejdůležitější je ta důslednost. (smích) A tu já nemám. Protože tu byl Jarda s kamarádama, já je doučovala od 14 do 15:20, ve 25 odešli. Skoro hodinu a půl nalejvárný angličtiny, protože Jarda to začal flákat v páté třídě, dostal dvojku na vysvědčení, protože si myslel, že to má na háku, a kamarádka zrovna hledala doučování. Včera jsme měli první hodinu v tomto školním roce. Včera. A Jarda chtěl strašně hrát fotbal venku. Říkám jim, budete celý od bláta. Naposledy byla terasa celá od bláta. Maminko, ono nepršelo. To je suchý. A místo toho, abych jim to zakázala, tak jsem šla ještě sbírat bobky a přišla jsem na tu schůzku jen tak tak a věděla jsem, že jim Jarda (manžel) vynadá, ale neřekla jsem prostě NE. Chápeš to, jo?

Ono je to těžký, říct ne. No, mně přijde důslednost takový jednoduchý pravidlo, jakoby je jednoduchý, ale mně to dělá strašnej problém.

Mně taky.

Už chci mít chvilku klid...

Přesně!

Chci si prostě sednout. A nejhorší je, když něco dělám, si přemýšlím, třeba nandavám myčku, a to chci v klidu nandat, ne že by to muselo bejt vrcholový přemejšlení, ... a furt na mě někdo mluví. A ted' jsem na ně nepříjemná, ale to si myslím, že taky není dobrý, protože se mě někdy oprávněně na něco ptají, nemusí to bejt jenom, že chtějí něco, co nemůžou. Další věc, manžel je s dětma. Všechno v klidu, nikdo nic nepotřebuje. Přijdu já, a pipipipíp pipippipííí.

Já to mám úplně stejně.

No, ty to máš asi horší, máš čtyři. Ale my máme do toho ještě to ježdění, takže pořád vymýšlím, kdo koho kam odveze. Ještě když je to běžnej režim, tak dobrý, ale když do toho přijdou ještě nějaký výlety. Třeba být v 7 hodin na nádraží, Jednou se nám sjely dva vejlety v jeden den z nádraží v jiný hodiny, takže jsem tam chvátala a pak jsme tam čekali. Ted' do toho ta Verunka, ... a já si říkám, dyť tohle takhle vůbec nejde, ... A ted' já do toho chci dělat taky něco svého, já prostě chci tu školu dodělat. Já ji prostě musím letos dodělat, ted' ta diplomka, prostě do konce března ji musím odevzdat.

My to máme úplně stejně. Až ty odejdeš, tak já si sednu znovu k těm sedmi stránkám, znovu si to pročtu, protože mi řekla, abych jí neposílala horkej brambor. Nechte to tejden ležet. To jsem psala před tejdnem. Sice Kamil byl s Moničkou doma, ale tím, že jsem nemusela vyjít z baráku, tak jsem toho udělala víc. Sice se koukali na pohádku nebo dvě, a já jsem psala bakalářku.

Jenže já mám problém s tou diplomkou ten, že jsem si napsala úvod, ...

Ten jsem si nenapsala, ten si napíšu až na konec.

Ten jsem si říkala, že zkusím, ale zatím vůbec nevím, jak mám strukturovat. Já mám přepsaný tři rozhovory s dvěma maminkama a nástřel rešerše a dneska to jdu konzultovat.

...

Já jsem slíbila, do konce září odevzdám celou teoretickou část. A ty prázdniny byly pro mě tak strašně náročný s těma čtyřma dětma, protože mám pocit, že musím každému vyhovět prostě... A je to stejně málo, zvláště Jardovi. Koupili jsme chatu a Jarda, proč musel trávit 31 dní na tý hrozný chatě... Koupili jsme mu paddleboard, i Kamil tam může bejt i sám, hledali jsme něco pro babičku, nějakou docházkovou vzdálenost. Já jsem tam nic prakticky nedělala, seděla jsem na pláži a luštila jsem křížovky, ale mě to prostě tak vyčerpávalo, protože furt po Tobě někdo něco chce, furt na Tebe někdo mluví, furt musíš tohle, támhleto, ...

Já si vždycky říkám, kdyby to dělal někdo jinej, kdybychom si na tu práci, kterou já dělám pro rodinu, museli někoho najmout, na ty rozvozy, ranní obstarávky doma, na ty odpolední obstarávky doma, na to, aby to někdo zařídil, ... tak by to stálo strašně peněz...

Už jenom odvézt ty děti do školy. Já to sice mám u nosu, nemusím je nikde vozit, ale to, co mi Kamil předved, ...

Nervy s nima...

Já jsem normálně hystericky volala Jardovi (manželovi), ať si najme chůvu, že děti víckrát do školky vodit nebudu. (smích)

Mně manžel taky říká, že jsem hysterická, že na ně řvu..., a stejně to nemá smysl.

On se zabejčíl tady u souseda, že nepůjde do školky. Že chtěl k dědovi dojít sám. ... Takže ano, s prvním dítětem vymetáš všelijaký kavárny s kamarádkama, cvičeníčka, ...

My jsme měli skoro každý den něco.

My jsme měli furt. Já jsem nikdy nebyla matka, já jsem si s těma dětma nikdy nehrála. My jsme furt někam chodili. S kočárkama, furt, ...

A kde jste bydleli?

My jsme bydleli u dědy. Tady na rohu.

My jsme bydleli ve větším městě, tak jsem taky pořád chodila, ale teď v tom menším mi to začalo připadat trošku zbytečný, pak Evička začala chodit do školky a toho času už moc nebylo.

Když byl Jendovi rok, tak jsme se stěhovali sem.

A to jsem Tě nějak poznala a pak jsme se zase my stěhovali.

Ještě s Jendou jsem furt takhle chodila. To si pomatuju, to jsme chodili pátky do herničky. Pak Jarda nastoupil do školky v třech a půl letech a měl období, kdy se přestal sám oblíkat, přestal umět jíst sám, přestal ... Nechtěl dělat nic, co předtím dělal. Tak jsem se rozbrečela paní ředitelce, která byla velmi „stará škola“, ... Jsem nevěděla, jestli se směje, nebo nadává. A i když se smála, tak jsem si myslela, že si o mně myslí něco škaredýho. Tak jsem jí řekla, že to nefunguje, že Jarda nechce chodit do školky, protože pochopil, že Jenda nemusí. A po počátečním nadšení, který skončilo tím, že nemohl spát ve školce. Pak byl nemocnej, pak jsme jeli pryč se Sokolem a pak se nemohl zpátky nahodit do toho režimu. A ona mi právě řekla, že mám Jardu brát pravidelně třeba v pátek po obědě. Tak jsem jí řekla, že to dělat nebudu, protože mi po obědě nebude spát a akorát to bude na škodu. Tak jsem ho brala ze školky a jezdili jsme k tý Lence. Jezdili jsme strašně dlouho k Lence, ale pak jsme měli strašně dlouhou pauzu, protože jsem měla pocit, že nechci uklízet o víkendu, chtěla jsem to udělat tak, že místo abych jela k Lence s dětma, tak jsem tady uklízela. Dvě děti se tady volně povlávaly, ale měla jsem umytý obě koupelny a všechny skříňky zvenku v kuchyni. Úplně šílená. A pak jsem tam jednou šla a říkala jsem tam jedny paní učitelce, tady je to takový hezký... A proč já hloupá místo toho, abych si to tady užívala s dětma, tak jsem uklízela.

Ale zase jsi to měla uklizený.

No.

Ono je to těžký, mně přijde. Ten čas není nafukovací. Furt jenom řeším ten čas a ty priority. Co mi za to ještě stojí a co už mi za to nestojí.

Tam jsem ještě nedospěla.

Tak vnitřně. Půjdu s dětma, nebo tam teda půjde manžel a já zatím třeba udělám něco do školy. Právě teď jako chci mít doma uklizeno, ale na druhou stranu... si někdo vezme holky, s tím, že si mám zatím uklidit. A já jsem tedy s dětmi dělala všechny ty povinnosti, pak když už jsem s nima mohla jít ven nebo na nějakou akci, tak si je někdo vzal s tím, abych si mohla doma uklidit. Ale já nejsem au pair. Já jsem matka, která si s dětma chce užít taky tyhle ty věci. To je těžký.

... Jo, a ještě jsem začala vést toho Sokola, když Kamilovi byl rok a půl. To mě teda strašně bavilo, akorát teď chodím jenom vypomáhat. Nemám lokty na to vést lekci, když pořád maroděj.

Jo, jak se furt něco mění a musíš hledat někoho, kdo s nima teda bude doma. S Nelinkou už teď taky nemusí být někdo celý den. Manžel pracuje vedle. Evička může být úplně celý den doma, protože manžel jde domů na oběd, tak jí to ohřeje. Ale Nele je 7, tak může být třeba dvě hodiny. A teď něco někde slíbíš, ... já už jsem ani nezačala učit angličtinu, protože, aby tam někdo s nima byl. A pořád se to točí a některý dny jsou tak zamotaný, já jsem jela teď pracovně do Prahy a ten den byl tím tak zamotanej. A manžel už ten den byl s rukou doma a říkal, ono se to asi třikrát změnilo. Já už se tomu taťkovi nedivím, že se furt ptá, jak to teda bude. Nejhorší je, že k nám nejedí autobus v době, kdy bychom ho potřebovali. Jezdí v jednu a pak ve tři. Tak holky jezdí na Hlubokou a někdo je vyzvedne na Hluboký. A Verunka, ta nedejde vůbec nikam. Jenže když nejsi doma, tak pořád musíš mít někoho, komu řekneš, aby tam dojel na tu Hlubokou. Není to takový... Oni mají do jedný, tak bus v jednu nestíhají. A vlaky, ty jsou teď úplně tragický. Vlaky mi teda osobně nevadí, ale nádraží je teď úplně strašný a lidi kolem jsou takový divný. A busem jezdí od Parku a v busu jim řidič hned případně řekne, že jedou špatně. Ve vlaku jim to nikdo neřekne. A je to přes celý město. A ještě mají kroužky, to si tam čekají.

...

U nás si Kamil hraje hodně s Moničkou. Teď jsme v takovém hracím období.

Oni jsou o tři. Mně přijde, že to potom skončí, protože Eva už není s holkama.

Jarda, ten je nejšťastnější s kamarádama, a Jenda je takovej trochu out. Včera teda byl u kamaráda, tak byl rád. Tak ani nečetl. Oni ho přeúčovali ve třetí třídě na slabiky, že mu genetická metoda nesedla. Takže ten musí číst každý den. To s ním dělá teda Jarda (manžel) s tím, že teda včera nečetl, protože přišel od toho kamaráda. Jarda (manžel) luxoval auto. To jako udělal, protože moje auto bylo ještě včera..., proto jsou tu všude ty tašky, zavalený věcmi..., protože čekal, že si to auto vyklidím. (smích)

Ale to jsou ty nejhorší práce, takový to vyklízení na nějaký to místo, který není ... Pro mě lepší, ať to 14 dní leží na chodbě a pak to uklidit na správný místo, než to někam schovat. Protože můj manžel třeba schovává, místo toho, aby to uklidil. Takže on by vzal tu tašku a klidně by ji takhle zašoup někam do police, kde je

místo. Já uklidím snadno, pokud by byl úklid vyluxovat, vytrít, tak to je to nejjednodušší.

Ale ty věci, co se Ti tady válí.

Oblečení, ... každej něco někde, ... rozvěšený špinavý prádlo na věšáčkách různě po domě. Když peru, tak to projdu, abych neprala zas hned druhý den znovu. Tak, než to obejdeš, všude se furt něco válí, teď z jarmarku furt všude někde na stole, na zemi, tak to postupně prohazuju do koše, jsou to kraviny a furt něco takovýho řešíme. A právě proto jsme teď poklidili pokojíček. Ony tam mají dvě postele, každá má pod postelí ten box, ten vždycky vysunu a za ním vyluxuju a vytřu.

Musím k Tobě na exkurzi.

V jednom mají barbíny, v druhým velký lego, ve třetím u Evičky mají malý lego. A pak mají každá stůl. A to je všechno.

Já jsem strávila tuhle celou neděli u Jendy v pokoji. On tam měl takovou bednu a v tý bedně bylo všechno: obaly od bonbónů, ztracený ponožky, všechno, papíry zmačkaný, hračky, ... takhle on uklízí.

Jasně, schovává.

Za poličkou zapadlý věci. Já úplně odřený ruce, než jsem to vyndala. Pod stolem, tam narval všechny papíry, ...

Hele, to my i lego jednou za čtvrt roku vyndáme, vysypu to, a to víš, že tam je malý lego, jsou tam ty Schleichy, s těma si teď nehrajou, tak jsem to dala do krabice, popsala jsem to, dala jsem to do krabice a konec. Až si s tím budou chtít hrát, tak se to vyndá. Celej den jsem to taky s nima uklízela, rovnou jsem jim umyla okna, stoly a konec. A čím míň věcí, tím míň bordelů... U těch dětí rozhodně. Eva má vlastně to samý, ta tam má skříň. Holky mají skříň na chodbě, protože se jim tam nevejde.

... (Prohlídka pokojů)

Tady asi nejuklizenější část, kterou se Jarda vždycky chlubí. Ten umí vyhodit věci. On je pyšnej na to. Jenda, to je 14 dní po úklidu, se to začíná velmi podobat tomu, jaký to bylo předtím. Ale udělal si krásnej Betlém. Kamil teď spí s Moničkou, protože Monička chtěla přestěhovat postýlku sem... No, to chce prostě všechny ty hračky vyházet.

My jsme to darovali. A to máte ještě další pokoje?

No, tady máme ložnici, tady byla ta postýlka. Takže mám po 11 letech noční stoleček.

Tak to je dobrý.

Tohle bude Moničky pokoj. S tím, že knihovna tu zůstane a dají se jí sem skříně, že se jí to přepaží. Protože už nemáme kam tu knihovnu dát.

Vy máte tři patra.

No, a ještě sklep. Ten je zavalenej věcma, tam je to hrozný.

Já jsem ráda, že máme malej dům, nemáme ani sklep. Půdu jsme museli vyklidit kvůli myším.

Čím větší, tím horší.

Děkuji za rozhovor, já se omlouvám, já jedu. Aspoň si napíšeš kousek tý bakalářky.

Abstrakt

SOUČKOVÁ, Ivana. *Jak ženy prožívají čas rodičovské dovolené? „Role maminky se už nikdy nezbavíš!“*. České Budějovice, 2023. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Vedoucí práce Petr Bauman.

Klíčová slova: rodičovská dovolená, matka, otec, děti, výchova, čas

Diplomová práce na základě kvalitativního výzkumu provedeného nestrukturovanými individuálními rozhovory popisuje způsob prožívání času matek na rodičovské dovolené. Teoretická část práce obsahuje pojednání o čase a volném čase. Praktická část je věnována významným tématům vzešlým z rozhovorů, jako je pozice otce v rodině, porovnávání péče o malé a velké děti, volný čas matek, povinnosti v domácnosti a podpora dětí.

Abstract

How do women experience the time of their maternity leave?

Keywords: maternity leave, mother, father, children, child rearing, time

The diploma thesis, based on qualitative research conducted through unstructured individual interviews, describes the way mothers experience their time on maternity leave. The theoretical part contains a discussion of time and free time. The practical part is dedicated to important topics arising from the interviews, such as the father's position in the family, comparing the care of younger and older children, the mother's free time, household duties and child support.